

L'Esperit Sant

ÍNDIX

Pot intervenir Déu en la nostra vida?	1
L'experiència de l'Esperit	
<i>Fra Josep Manuel Vallejo</i>	
L'experiència dels místics	7
<i>Fra Josep Manuel Vallejo</i>	
L'Esperit Sant en l'Antic Testament	18
<i>Fra Josep Manuel Vallejo</i>	
Jesús, l'home ple de l'Esperit Sant	25
<i>Fra Jacint Duran</i>	
L'Esperit Sant en el Nou Testament	33
<i>Fra Jesús Romero</i>	
Sant Francesc i l'Esperit del Senyor	46
<i>Fra Jacint Duran</i>	
Com discernir l'Esperit en la vida quotidiana	54
<i>Fra Lluís Arrom</i>	
Les fonts de l'Espiritualitat. Viure en l'Esperit	65
<i>Fra Josep Manuel Vallejo</i>	

Pot intervenir Déu en la nostra vida?

L'experiència de l'Esperit

Fra Josep Manuel Vallejo

Introducció

“Tots els qui són guiats per l'Esperit de Déu són fills de Déu. Perquè vosaltres no heu rebut un esperit d'esclaus que us faci tornar a caure en el temor, sinó l'Esperit que ens ha fet fills i ens fa cridar: ‘Abba, Pare!’ Així l'Esperit mateix s'uneix al nostre esperit per donar testimoni que som fills de Déu. I si som fills, també som hereus: hereus de Déu i hereus amb Crist, ja que, sofrint amb ell, serem també glorificats amb ell”. (Rm 8, 14-17)

Aquest fragment de Pau ens diu coses molt profundes i centrals a la vida cristiana. D'entrada, el cristianisme no té res a veure amb la por i l'esclavatge. Som fills i estem a casa. A més, l'Esperit de Déu s'ajunta a l'esperit de l'home perquè puguem dir “Abba, Pare”. Per tant, l'home té esperit, però no arriba a ser plenament home fins que no s'ajunta a l'Esperit de Déu.

Som fills, som hereus. L'herència és per als fills, no per als esclaus. I quina és l'herència? El Cel: El Cel ja ara aquí a la Terra, com a penyora, i el Cel definitiu, en la Plenitud del Temps.

Coses com aquestes són les que meditem durant aquest curs.

Per començar, ens plantegem si pot intervenir Déu en la nostra vida, si l'Esperit Sant actua. Volem veure alguns trets de l'experiència espiritual natural, perquè tothom, sigui cristià o no, pot fer experiència espiritual, com per exemple, l'experiència de la bellesa del paisatge o de la creació, l'art, la poesia, la bona literatura, la música. L'experiència artística és una experiència espiritual, així com l'experiència de bellesa enmig de la creació. L'amor humà, la tendresa, l'amistat, la paternitat, la maternitat, l'amor entre els esposos, la comunicació íntima, són experiències espirituals. Per això, quan no hi ha amor espiritual, l'amor físic és buit. El que de veritat és important és l'esperit que es comuniquen dos persones que s'estimen. Hi ha una altra experiència espiritual natural, i que el cristianisme hi posa l'accent, que és l'experiència d'atansar-se al sofriment dels pobres i els malalts. La compassió, el commoure's davant la necessitat de l'altre... El fer misericòrdia amb els leprosos és l'experiència espiritual més important de sant Francesc. Experiència que tothom té per creació i que es plenifica per l'acció de l'Esperit.

L'amor amb els sofrents és una experiència de l'esperit que pot fer tothom.

Després ens atansarem a l'experiència dels místics, l'experiència real, personal i profunda que algunes persones han fet. Podríem citar molts noms, començant pel gran místic que és el Senyor Jesús. Sant Pau és un home arravatat per l'Esperit Sant, que el fa caure a terra i el traspasa canviant-li la vida. L'experiència tan gran que va tenir de Jesús Ressuscitat el va fer passar de perseguidor a gran apòstol del cristianisme naixent. O, per exemple, l'experiència de Pascal que, quan va morir, van trobar en el folre de la seva jaqueta el seu Memorial que diu: “Foc, foc, foc, joia, joia, una immensa joia. Déu d'Abraham, Déu de Jacob, Déu d'Isaac...” No es refereix al Déu dels filòsofs sinó al Déu viu i veritable. Una experiència fulgurant, personal,

mística, de l'Esperit Sant. I, com ell, hi ha moltes altres persones que han fet experiència mística de l'Esperit Sant.

A continuació, analitzarem una mica els grans textos de l'Antic Testament. Serà un curs de Pneumatologia senzill però profund. Tota Pneumatologia cristiana ha de començar per l'Antic Testament. El Gènesi, quan l'Esperit planava sobre les aigües en la Creació. L'esbarzer ardent de Moisès, la seva gran experiència mística, la seva vocació, el "descalça't que la terra que trepitges és sagrada". O la gran experiència d'Elies a l'Horeb, quan el Senyor no està en la tempesta, no està en el terratrèmol sinó en "el murmuri d'un ventijol suau", "en el murmuri d'un silenci subtil". També analitzarem Jr 31 i Ez 36, cimalls de l'Antic Testament on ja es pre- anuncia el Nou: "Us donaré un cor nou, posaré en vosaltres el meu Esperit, trauré de vosaltres un cor de pedra i us en donaré un de carn". En aquest text de després de l'Exili, Déu ha comprovat que el poble és incapaç de complir l'aliança i llavors Ell mateix, a través del seu Esperit, vindrà al cor dels creients per transformar-los. Això ocorre 500 anys abans de Crist i ja hi trobem el nucli del missatge de l'evangeli.

En el lloc central parlarem de Jesús. Jesús és l'home ple de l'Esperit Sant per antonomàsia. Jesús és l'home impulsat per l'Esperit, que el reparteix a mans plenes. I, a continuació, tractarem l'Esperit Sant en el Nou Testament, en les cartes i una mica en els evangelis. Veurem grans textos, com per exemple el de la Pentecosta, on l'Esperit es fa present com unes flames de foc d'amor, reunida la comunitat i en pregària, i passen de la por a la valentia. O el de Romans 8, o Gàlates 5,22 on descriu el fruit de l'Esperit Sant: amor, goig, pau, benvolença, fidelitat, dolcesa, domini d'un mateix... I Joan 14-15 que és un petit tractat de l'Esperit Sant i de la Trinitat.

Un cop haurem acabat l'Esperit en l'Antic i el Nou Testament, tractarem el tema de l'Esperit Sant en sant Francesc, l'experiència d'un sant molt estimat per nosaltres que viu en l'Esperit del Senyor i això és el que el mou: "Sobre totes les coses hem de desitjar de posseir l'Esperit del Senyor i deixar-lo actuar" (2R 10). Finalment reflexionarem sobre com discernir l'Esperit Sant en la nostra vida. Aquest és el gran tema del cristià adult, el de saber si estic mogut per impulsos de l'Esperit o no, i veurem quins criteris ens dona la tradició cristiana per saber si estic en l'Esperit Sant o en un altre esperit. I, per cloure, parlarem de les fonts de l'espiritualitat cristiana, com viure en l'Esperit.

Pot intervenir Déu en la nostra vida?

La pregunta de si Déu pot intervenir en la nostra vida és una mica retòrica, però no és sobrera, perquè no tothom pensa que Déu pugui intervenir en la vida. Des de la Il·lustració, el Deisme creu en l'existència de Déu, però d'un Déu que crea, que fa funcionar el món i el deixa tranquil. D'això que ve de la Revolució Francesa, de la Il·lustració, n'està plena la nostra cultura i nosaltres a vegades ens contagiem, i ens creiem que Déu ha deixat autònomes les realitats humanes i ja no hi intervé. En part és així, perquè no podem estar tot el dia demanant la pluja o demanant miracles... Però el que sí és evident és que Déu, a través del seu Esperit, intervé en el nostre cor. Déu, en tota l'experiència bíblica, és un Déu que es revela, que es comunica, que parla amb una llengua estranya però parla, i que transforma les persones si les persones volen, perquè Déu no pot obligar ningú a estimar-lo. Intentarà seduir-nos una i altra vegada, però si diem que "no", no podrà fer res. És la impotència de Déu davant de la nostra llibertat. Però, a través del seu Esperit Sant, Déu pot suggerir, impulsar... Si el deixem entrar ens podrà guarir, ens podrà transformar, podrà suavitzar les nostres dureses. Podrà fer tot el que es descriu en

la preciosa Seqüència de l'Esperit Sant que cantem a la Pentecosta. Són els efectes de l'Esperit Sant en la nostra ànima. "Tot l'indòmit, endolciu, tot el fred, encaletiu"...

L'Esperit també està present enllà de la Bíblia. Sant Antoni Abad deia: "Jo tinc dos grans llibres en la meua vida, la Bíblia i el llibre de la Creació". El llibre de la Creació és d'una gran bellesa i parla, diu moltes coses. Ara bé, es necessita un cor sensible, un cor capaç de contemplar, capaç d'afectar-se per la bellesa immensa de la Creació. I aquesta experiència d'extasiar-se amb el paisatge, de commoure's amb els arbres de la tardor quan anem a les muntanyes, la pot fer tothom. Hi ha salms preciosos que canten la Creació: "Alço els ulls a les muntanyes, d'on em vindrà l'ajuda?", "el cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans. Els dies d'un a l'altre es transmeten el missatge. L'un a l'altre se'l revelen les nits. Silenciosament, sense paraules"... El paisatge parla d'una manera impressionant, bellíssima.

Hi ha una altra bellesa que ha produït l'esperit humà, l'art: la pintura, la música, la poesia, la literatura... Respecte a la pintura, hom pot contemplar estona i estona un quadre de Van Gogh, de Millet, de Fra Angelico... i deixar-se impregnar de la seva bellesa i de la seva profunditat. Això és espiritual, profundament espiritual. L'experiència artística està plena d'Esperit. Però no tot és art. L'art modern, de l'últim segle, ha perdut espiritualitat, ja no hi ha rostres... Tindrà valor estètic però ha perdut tot aquest contingut espiritual que tenien els altres segles, segurament perquè ja no hi ha Déu...

També tenim l'experiència literària. Estic llegint un llibre bellíssim d'Stefan Zweig. En Jaume Vallcorba, que en pau descansi, ha publicat gairebé tota la seva obra a Acantilado i a Quadern. És un home d'entre guerres, un gran home molt sensible, i té diversos llibres en què expressa molt bé el moment creatiu, per exemple, quan Händel va compondre "El Messies". És preciós. Explica el drama de Händel que passà deu dies sense dormir i del procés de la lluita per la creació, de com aquella bellesa pot sortir d'un moment d'inspiració místic i dolorós alhora. Zweig va fer molta amistat amb els intel·lectuals, artistes i filòsofs europeus d'ambdós bàndols, precisament en el moment de la Primera Guerra, quan francesos i anglesos eren enemics dels austrohongaresos i alemanys. Va fer amistat per crear lligams de pau i de cordialitat enmig

d'enemics per la qüestió política. Explica en aquest llibre, el de les seves Memòries,¹ com va conèixer l'escultor Rodin. En un moment donat, l'autor està visitant Rodin i aquest desapareix i el deixa sol. Endevina que s'ha ficat en el taller i està començant a remodelar una escultura que no li agradava, oblidant-se completament del visitant. D'una manera extraordinària explica la fertilitat d'aquell moment boig del do, de la inspiració, de l'arrabassament del creador amb la seva obra. Zweig té un petit llibre, "Los milagros de la vida", on parla d'un pintor que ha de fer un quadre sobre la Mare de Déu, una Anunciació, i no troba el model. Descriu molt bé aquest aspecte de la creació artística. Va buscant model pertot arreu i no el troba. Al final un dia, mirant al terrat, veu el rostre d'una noia i té com una il·luminació, veu que ella ha de ser el model. La noia era una jueva fugida d'Alemanya. Parla amb el seu padastre i el convenç perquè la seva filla faci de model. Però la noia ve molt traumatitzada d'haver perdut els familiars, d'estar acollida... i té un rostre de dolor... Llavors, el pintor fa tota la pedagogia possible: parlar amb ella, li explicar la Bíblia, etc. perquè vagi ressuscitant per dintre i tingui una expressió adequada a la Mare de Déu. Però no ho aconsegueix. Al final renuncia a fer l'Anunciació i vol fer una Maternitat. Aconsegueix un nen i li dona a la noia perquè el tingui amb ella. Però li costa moltíssim perquè és una noia matxucada pel dolor i la guerra i li costa molt la tendresa. L'autor ho explica molt bé. Però, poc a poc, la noia va deixant sortir de si els seus sentiments maternals i, finalment, s'estableix una relació entre la noia i el nen, i l'autor narra com el pintor va captant aquells moments màgics de tendresa maternal entre la jove i l'infant.

Aquest escriptor afirma que en l'art hi ha esperit; especialment la literatura és la que conserva l'esperit, no l'espiritualitat sinó l'esperit. Una bona novel·la ens transmet l'esperit. És allò que no es toca, és allò no material però que és real. Això que s'ha perdut a Europa des de fa uns segles, els grans literats ho conserven. I ho retrobem en els grans poemes. L'esperit està pertot arreu, no l'Esperit Sant de la Bíblia sinó que l'esperit creador, l'esperit humà que ens ha donat Déu està pertot arreu i es reflecteix en l'obra literària, en l'obra artística. En boca de Joan Maragall: "Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre, què més ens podeu dâ en una altra vida?" (Cant Espiritual). Què ben expressat! Si tenim un ull net, si tenim una sensibilitat espiritual, el món és també com el Cel.

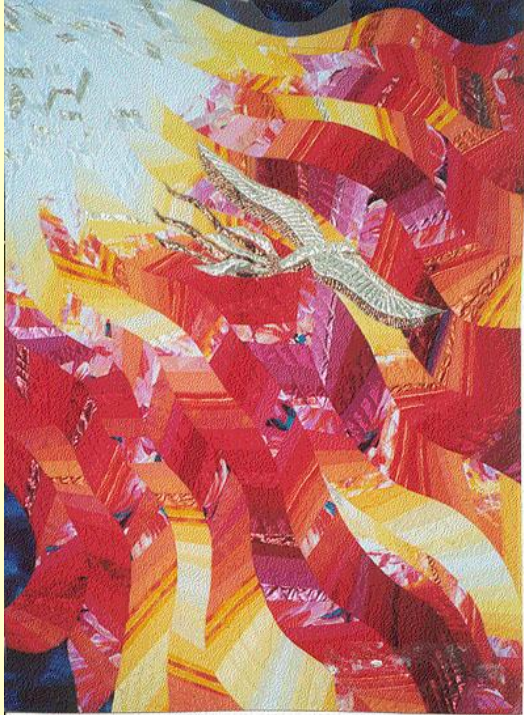
"¿Adónde te escondiste, amado, y me dejaste con gemido? Como el ciervo huiste, habiéndome herido; salí tras ti, clamando, y eras ido" (Cántico Espiritual). Sant Joan de la Creu explica l'experiència mística del Senyor. Déu s'ha fet present i desapareix... i, inspirat en el Càntic dels Càntics, l'esposa surt per carrers i places cercant, clamant i cridant perquè no troba l'estimat, que se li ha fet present en un tast fugacíssim.

La bona literatura, especialment la poesia, és capaç de transmetre'ns l'esperit.

Com podem veure, l'espiritualitat no és simplement qüestió de pregària o de religions, sinó que l'Esperit de Déu omple l'univers, està pertot arreu. I per què no el veiem o no l'experimentem? Perquè tenim el cor endurit. El problema de l'Esperit és la insensibilitat.

Tothom pot fer experiència espiritual? Podríem dir que tothom és sensible a la bellesa del paisatge? O que s'extasia davant d'un quadre de Van Gogh? O que queda fascinat en entrar en una església del Císter, o en una romànica, o en una gòtica? Tothom és sensible davant d'una simfonia de Mozart, de Bach, o de Schubert? Tothom és sensible davant els arbres dels boscos de la tardor? Jo he contemplat paisatges amb altres persones, i jo extasiar-me amb la bellesa

¹ STEFAN ZWEIG, *El mundo de ayer. Memorias de un europeo*, El Acantilado, Barcelona 2012.

de l'entorn i els altres mirar-me com si estigués sonat... El pare Altisent deia: "quan ensenyes un quadre tan bell com aquest a una persona i es queda tan ampla, millor canviem de tema". Hi ha persones que no són sensibles a l'art, a la bellesa del paisatge, o a la música... Tenen els sentits obturats. No és que Déu no els hagi creat sensibles però pel que sigui tenen els sentits obturats. Per tant, tothom pot fer experiència espiritual d'aquest tipus, artística, musical, literària, però cal ser sensible i això es pot conrear. Estem a un nivell humà; no estem en el cristianisme encara. El cristianisme duu a la plenitud tot això, però abans de l'experiència religiosa hi ha una experiència humana, l'experiència natural de Déu, que pot fer tothom.

Podríem pensar que a la sensibilitat per l'art només pot arribar-hi el que té cultura, el que s'ha cultivat... És clar. Però hi ha pastors que es passen amb el ramat moltes hores al camp, que són autèntics

místics. Jo n'he conegut. I el pare Colomer, que era un dels grans filòsofs de Catalunya, un dels seus homes de referència era un pastor, perquè estan quiets molta estona, en silenci, i sols. I això els fa contemplatius i sensibles. El gran drama de la no profunditat de la nostra societat és que estem molt distrets. Fixem-nos que els filòsofs grecs eren tan profunds perquè contemplaven molt. I si un s'està molta estona contemplant la naturalesa, i els ritmes, i com creixen les plantes, i el que passa, es fa preguntes.

En resum, l'experiència espiritual la pot fer tothom, però cal tenir un cor amorosit, un cor sensible, un cor capaç de vibrar.

L'experiència de la compassió

L'experiència humana de la compassió davant del patiment és també una experiència espiritual, profundament espiritual. Recordem sant Francesc. Tenim tendència a identificar allò espiritual a la pregària, al silenci, a la mística... però si Déu és amor, i amor compassiu, tota experiència d'amor compassiu profund és experiència de l'Esperit Sant. Quan estimem de debò, fem experiència de l'Esperit. Quan estimem com Jesús estima, fins i tot als enemics, fins a perdonar al qui t'ofèn, estem fent experiència de l'Esperit de Jesús.

Hi ha un text preciós que llegim als inicis de la Quaresma, que desmunta els estereotips de penitència que tenim normalment. Diu així: "El dejuni que jo aprecio és aquest: allibera els qui han estat empresonats injustament, deslliga les corretges del jou, deixa lliures els oprimits i trosseja jous de tota mena. Comparteix el teu pa amb els qui passen fam, acull a casa teva els pobres vagabunds, vesteix el qui va despullat. No els defugis, que són germans teus" (Is 58,6). Aleshores ve l'experiència a conseqüència d'això: "Llavors brillarà com l'alba la teva llum, i a l'instant es guariran les teves ferides". La nostra guarició, la nostra reconciliació interior, la nostra pau veritable ve de la misericòrdia amb els sofrents. Això és profundament cristià. Per tant, l'activitat espiritual més important que aprecia Déu és aquesta. La pedra de toc de tota espiritualitat, que sigui sana i autèntica, és aquesta. L'espiritualitat cristiana, ens porta a això. I si no es dona, llavors és que es tracta d'una falsa espiritualitat, per molta pregària, per molta lectura, per molts recessos, per molts cursos que fem. Això és importantíssim. No oblidem que

santa Teresa de Jesús, en el seu “Camino de Perfección”, que és un manual molt pràctic per a la pregària, abans de parlar de la pregària té trenta capítols en què tracta de les relacions fraternes, com a condició de la pregària. És a dir, si un no té una vida sana fraternalment, d’estimar els altres, de sortir d’un mateix, no pot pregar bé. En tot cas, la pregària m’ajudarà a escalfar el cor, però aquest aspecte de sortir d’un mateix, de negar-se a un mateix, de misericòrdia i de compassió, és consubstancial a l’experiència espiritual. I això és pur cristianisme, perquè en el cristianisme, la carn i l’esperit van junts, no es poden separar.

Quan parlem de Jesús, ja explicarem que l’experiència espiritual cristiana no es pot dissociar de Jesús de Natzaret. La carn de Jesús i l’esperit de Jesús van junts. Per tant, una persona serà molt espiritual si encarna en la seva vida les actituds de Jesús però, si no, és un espiritualista, o algú que fuig o que es busca a si mateix.

Però l’Esperit Sant no apareix solament al Nou Testament amb Jesús. L’Esperit és present des de la Creació del món (Gn 1,1), es revela a través de l’Antic Testament i del Nou i, amb plenitud, en Jesús; i Jesús posseeix i dona l’Esperit Sant. Ell és el qui té la plenitud de l’Esperit i el regala a qui es relaciona amb Ell. Recordem aquella escena de la dona que té pèrdues de sang i s’atansa a Jesús, el toca per darrera i queda guarida. I diu el text: “Va sortir com per darrera una força d’Ell”: El seu Esperit. Només tocant Jesús, aquella dona es guareix. Una forma més teològica, més treballada de la comunicació de l’Esperit Sant per part de Jesús, es troba en la conversa amb la samaritana. En aquell diàleg, l’Esperit de Jesús, la seva aigua, transforma la dona. Molt més personal. Molt més apte per quan fem Exercicis Espirituals, de posar-nos en la pell de la samaritana i dialogar amb Jesús a través del text. Fixem-nos que és Jesús Ressuscitat qui dialoga amb la samaritana, perquè el Jesús de l’evangeli de Joan és Jesús Ressuscitat, qui ens dona el seu Esperit a través de la Paraula. I recordem també aquell text tan bell de Joan 7: “Qui tingui set que vingui a mi i begui. Del seu si correran rius d’aigua viva”. Què ben expressada l’experiència de Déu. L’aigua de la vida és símbol de l’Esperit Sant. Qui tingui set –perquè hi ha gent que no en té– que vingui a mi, que es faci deixeble meu, que m’escolti i begui de l’aigua de la vida. Això és rebre l’Esperit Sant. És relacional, de tu a tu. No és una experiència com en l’Antic Testament, impersonal, simbolitzada pel foc, el vent, l’aigua... A l’Antic Testament, l’Esperit hi és però és impersonal. En el Nou, l’Esperit té el rostre de Jesús. Jesús és qui el posseeix i el dona.

Com s’experimenta l’Esperit Sant? Normalment és una experiència de pau, de tendresa, d’ordre, de joia serena, que m’inunda de compassió i em porta a compadir-me. Una experiència que impulsa (Romans 8). Com sento l’impuls? Quins impulsos són els de l’Esperit Sant? Si m’impulsa a venjar-me, això és de l’esperit, però no del sant. A vegades confonem els impulsos inconfessables amb els de l’Esperit Sant. Però, si sento un impuls per demanar perdó, o un impuls per perdonar, això està clar que és de l’Esperit Sant.

Normalment l’Esperit Sant em donarà pau i calma, però no sempre. Això ho explica molt bé sant Ignasi de Loiola. Quan la meua vida és impura, està egoísticament mirant-se el melic, l’Esperit Sant em punxarà, no em donarà pau. Quan la meua vida està ordenada i està treballant per donar-se, l’Esperit Sant em donarà encara més goig i més ganes de donar-me. Els grans sants de la Tradició ens han transmès criteris per discernir si estic portat per l’Esperit Sant o per un altre esperit. El criteri que no falla és el dels fruits. “Pels seus fruits els coneixereu”. Santa Teresa ho diu molt bé: “Per saber si una persona prega bé, no heu de mirar què prega, ni les pràctiques pietoses que fa”. Sabem que una persona prega bé perquè renta els peus als altres, perquè fa en secret els treballs bruts, perquè és humil, perquè es preocupa dels altres i no de si, perquè li agrada estimar en secret... pels fruits.

L'experiència dels místics

Josep Manuel Vallejo

Déu, a més de manifestar-se d'una manera universal amb l'art, la naturalesa o el paisatge, es manifesta personalment als homes. Molts tenim petites experiències d'aquestes, però hi ha persones que les han tingut de forma eminent. Sant Pau, Pascal, el filòsof García Morente, Jesús d'una manera molt més eminent, sant Francesc, sant Ignasi... Hi ha moltes persones que han tingut experiències místiques, experiències directes de Déu.

Pascal era un filòsof, matemàtic, del segle XVII, i quan va morir es va trobar en el folre de la seva jaqueta un text, que anomenem "El Memorial de Pascal". En ell, narra una experiència de Déu que havia tingut uns anys abans: "L'any de gràcia 1654, dilluns 23 de novembre. Des de dos quarts d'onze del vespre fins al voltant de dos quarts d'una de la nit. Foc. Déu d'Abraham, Déu d'Isaac, Déu de Jacob, no dels filòsofs i els savis. Certitud, certitud, sentiment, joia, pau. Oblit del món i de tot fora de Déu. Pare, el món no t'ha conegut però jo t'he conegut. Joia, joia, joia, llàgrimes de joia. Jo m'hauria separat de Vós, oh font d'aigua viva! Aquesta és la vida eterna, que et coneguim a Tu, Déu únic veritable, i a aquell que Tu vas enviar, Jesucrist. Renúncia total i dolça. Eternament joia per un dia d'experiència a la terra".

L'experiència de Déu, segons la narren els qui l'han viscuda intensament, és una barreja de joia, joia profunda, amor ardent, foc..., i sorprèn, no es pot provocar. L'experiència de Déu arrabassa, irromp... i s'acaba. És allò de sant Joan de la Creu: "¿Adónde te escondiste, amado, y me dejaste con gemido? Como el ciervo huiste, habiéndome herido; salí tras ti, clamando – cridant, desitjant–, y eras ido"... La ferida d'amor també és una expressió molt utilitzada pels místics.

Per tant, és una experiència que sorprèn, que arrabassa, que dura el que dura, que sembla molt de temps però són segons, i després desapareix i tornem a la nostra realitat, la realitat aparent, perquè la realitat real és aquella.

Pascal ho expressa molt bé. No és un Déu teòric, abstracte, el Déu dels filòsofs que ell coneixia bé. És el Déu d'Abraham, Déu d'Isaac, Déu de Jacob, un Déu personal que es comunica i que parla, encara que amb una llengua estranya.

"Renúncia total i dolça", perquè ja res m'interessa després d'haver experimentat l'amor de Déu. La vida cristiana, tal com ens diu l'evangeli, és la troballa d'un tresor immens. Quan l'has experimentat i l'has trobat, la renúncia no costa res, perquè ja no t'interessa altra cosa.

Hi ha unes petites constants que apareixen en els escrits dels místics. L'experiència mística, l'experiència de Déu és inefable, no es pot explicar, no es pot parlar d'ella, com no es pot explicar l'amor. Com es pot explicar i definir l'amor que tinc per una persona? Només es pot parlar, aproximadament, amb poesia, amb cant... El llenguatge és insuficient. Per això, els grans místics parlen en poesia, l'únic llenguatge que a través d'imatges, de metàfores i de símbols, pot atansar-nos una mica a l'experiència que han fet els místics. I no l'entendrem mai si no n'hem fet experiència nosaltres. Llegir sant Joan de la Creu no és fer l'experiència de sant Joan de la Creu. És igual que la xocolata. Podríem explicar el sabor que té la xocolata? És pastosa, és dolça, fa bona olor... però si algú no ha tastat mai la xocolata, això que dic no

significa res. Per tant, només quan hem tastat la xocolata podem comprendre la descripció del seu sabor.

Amb la mística passa igual. Només si hem fet una mica d'experiència del que narren els místics, ens podem identificar, perquè l'experiència de Déu és inefable, és inexplicable. Només ens podem atansar amb símbols, metàfores i de manera poètica.

Pascal marca molt clar que l'experiència mística és de certitud. Està més enllà dels sentits, del veure, escoltar, tastar, tocar... però és certa, més certa que el que percebem amb els ulls. És a dir, que hi ha una percepció certa més enllà dels sentits, que és per on es manifesta l'etern, Déu. L'expliquem i els altres no ens creuen però per a algú que l'ha viscuda, és més cert allò que qualsevol altra cosa.

Foc. La metàfora del foc ardent és molt constant en la majoria dels místics. Recordem, per exemple, les pintures de sant Felip Neri, que el dibuixen sempre amb un cor cremant, un cor ardent. És una manera de simbolitzar que l'amor és una força abrasadora. A sant Francesc li agradava molt una pregària que diu: "Que la força abrasadora i dolça del vostre amor..." Crema però és dolça. L'ambigüitat, la paradoxa, també és una constant dels místics. "Llama de amor viva que dulcemente hieres..." Fereix però dolçament. És ambivalent. O la dolcesa i l'amargor que viu sant Francesc quan s'atansa als leprosos i que narra en el seu Testament: "Allò que m'era amarg se'm convertí en dolcesa". L'experiència mística és ambivalent, pot ser de dolor i de joia a la vegada.

"Llama de amor viva que dulcemente hieres del alma en el más profundo centro". Sant Joan de la Creu és molt precís, tot i que sigui aproximativament. "Hieres el alma en el más profundo centro". Sant Francesc també té experiències semblants. Un dia, quan ve d'una gresca nocturna amb els amics: "De sobte el visità el Senyor, i quedà posseït per una tal dolcesa que no es podia ni moure". Li queden com petrificats els sentits. Una experiència de dolcesa més enllà dels sentits. I, en aquella escena famosa del Crist de sant Damià, diu que sentí un impuls per entrar a pregar a l'església. I s'explica que "des d'aquell moment el seu cor quedà *vulneratum et liquefactum*". L'experiència amb el Crist de sant Damià el va ferir, li va llagar el cor, de tal manera que quedà *liquefactum*, fos d'amor. Quan un estima de debò, o sent l'amor de Déu, té el cor incendiat i *liquefactum*, com la lava dels volcans. Són imatges molt fortes, molt precises, però que insinuen a què s'assembla l'experiència de Déu.

Experiències de conversió

Avui Déu segueix manifestant-se a algunes persones de forma extraordinària a l'estil de la conversió de sant Pau. És el cas d'una dona que es diu Maria Vallejo Nágera, la filla del famós psiquiatre. Ella era agnòstica, havia escrit llibres, fins i tot anticlericals. Una dona de cultura, de bona família, que un bon dia, forçada per les seves amigues, va a Medjugorje, el santuari de la Mare de Déu que està a Bòsnia. Hi va amb esperit crític, més o menys rient-se de les aparicions que allà succeïen. Un dia assisteix a una eucaristia de manera superficial, amb la càmera de vídeo. No comprenia res, però allà comença a experimentar alguna cosa estranya: El capellà que les havia acompanyat surt a concelebrar, i tots anaven de blanc però ella el veié de blau, bellíssim. A través de la càmera veu al capellà bellíssim, guapíssim...tenia 80 anys i el veu de blau però després descobreix que tothom anava de blanc. Una primera cosa una mica estranya. I quan surt de l'església, van cap a l'hangar on un dels vidents explicava el seu testimoni de l'experiència de la Mare de Déu. Ella anava amb una actitud escèptica, pensant

que tot això ho feien com a teatre, per guanyar diners. Ella mateixa ho explica en un vídeo que està penjat al youtube.²

“Íbamos andando. Iba rodeada por doce amigas y dice el sacerdote: "Chicas, daros prisa porque Jacob, el más joven de los seis videntes, va a dar testimonio de fe, de cómo es la vida de vidente, cómo ve él a la Virgen, etc." A mí eso ya me enganchó. Soy mujer, soy cotilla, soy una curiosa y dije: Aquí ya le pilló. Hija de psiquiatra, yo me decía: A éste le pilló yo en tres segundos; éste debe ser uno que ha montado aquí esto para sacar dinero... Bueno, en fin, todo tipo de cosas. Y andando hacia ese hangar, que está a una distancia como de 50 o 40 metros, en mitad de la nada, al aire libre, sin pensar siquiera en la Virgen, ni en Jesús, ni en nada, se paró todo lo que estaba a mi alrededor. Todo. La gente, el ruido, los sonidos... Recuerdo que era un día muy bonito, un día de sol, un día de mayo. Y me asusté. Yo lo comparo como una película, cuando se engancha el proyector y de repente se para, y a los dos o tres segundos se quema. Pues eso fue. Tres segundos de amor. En mi cabeza y en mi corazón fueron diez minutos. Pero lo que les voy a relatar ocurrió en tres segundos que han cambiado mi vida para siempre. Paró el tiempo, paró todo, paró el espacio. Yo miraba. La gente estaba así parada pero yo diría que me movía. Y tuve un impulso de mirar hacia el cielo. No vi nada. Les digo desde ya que yo no soy vidente, no veo a la Virgen, no veo a Jesús. No vi nada. Hay gente que

² <https://www.youtube.com/watch?v=VWB-okTK6xA>

va allí y dicen que ve el sol cómo da vueltas o incluso que han visto destellos en el momento de la aparición de la Virgen. Yo lo que noté fue que algo súper fuerte, súper fuerte, me cayó encima. Sé que era agua en forma de rocío y sé que era un rocío de amor. Un rocío de amor tan grande, tan grande, tan grande, tan grande que nunca encontraré palabras humanas para describirlo. Brutal. En tres segundos... toda mi vida... desde niña, desde que tengo conciencia de pecado. No les puedo decir qué era. Los sacerdotes, la verdad que me atiborran a preguntas y a mí me gustaría ser más precisa. No sé si tendría cinco o seis... no lo sé. Solo sé que vi todos mis pecados. Todos. Todos. Yo pensaba que era santa. Yo no robaba, no mataba, adoraba a mi marido, no le engañaba... pues a mí, si me pasa algo, me voy al Cielo. Es lo que uno piensa. Yo no estaba preparada para ir al Cielo, no lo hubiera logrado. Probablemente o seguro, me hubiera quedado en el purgatorio, porque no era mala, no cometía pecados graves, pero piensas que el Cielo está lejos. Cuando conoces a Jesús, la puerta en un segundo se estrecha, pero bien. Y ahí el Señor me habló. Una voz, esta vez de varón, entró en mi corazón. No puedo decir que la oí. No me pregunten... No es físico. El Señor me habló al alma, me habló al corazón, y me dijo: "María, María, así es como te amo, y así es como amo a todo el mundo, pero nadie me corresponde". Yo en ese momento quise morir. El amor era tan brutal... Yo estoy loca de amor por mi marido, le quiero con toda mi alma. A mis hijos también, pero yo siempre digo que en mi familia, en mi amor va primero mi marido y los otros tres van detrás. Son el producto. Pero lo que yo quería a mi marido, de repente se quedó pequeñito comparado con la brutalidad de amor que me cayó encima. Y me quise morir. Simplemente dije: "Señor". En ese momento, un montón de entendimientos, un desgarramiento bestial en el corazón del dolor que mis pecados habían provocado en Cristo, porque allí desfiló todo el mundo, desde amigas del colegio desde pequeñas, personas a las que había podido dañar, primeros novios, gente a la que yo he podido hacer daño. Todo pasó. Y el Señor me hizo ver que el dolor que yo, con mis pecados veniales, o mortales, pero también veniales, el pecado que yo había cometido haciendo daño a otras personas, se lo había hecho principalmente a Jesús. Y ahí me quise morir. Le dije: "Señor, por favor..." Me quise esconder. No se pueden imaginar la vergüenza. Tuve mi juicio final. Tuve mi juicio final, porque es la vergüenza de estar ante todo un Dios y que te diga: "Ésta es tu vida. ¿Qué me has dado?". Y yo no le había dado nada. No había hecho más que recibir, y recibir, y recibir. Padres que me habían querido, una situación económica correcta, mis padres me habían dado educación, colegios, idiomas... Encima me había casado con una persona que me adoraba. Encima había tenido tres niños sanos. ¿Y yo qué había hecho? Nada. Todo tomado gratis. Y le dije: "Señor, no puedo, no puedo, no puedo. Quiero morir. Por favor, llévame con ese amor". La sensación, una vez que se conoce el amor de Jesús, la sensación es de quererte ir, quererte ir con Él, marcharte con Él, marcharte con el Señor, ya no quieres estar aquí. Inmediatamente le dije: "Tú te encargas de José Antonio y los niños. Tú". Eran secundarios, era como "yo me voy", y me dijo: "No, cuenta al mundo mi amor". Y todo volvió a la realidad. De repente mi amiga se movió, mi amiga a todo esto se había quedado con el pelo en el aire. Me miró y entonces se quedó como el pelo en el aire, como les decía, como una pantalla parada. Y me hizo así con la mano: "Ven", porque ella quería que estuviéramos en primera fila. Entonces yo salí como aquel día del restaurante... "Dios mío, ¿pero qué pasa en este pueblo?". Fui asustadísima hacia el lugar donde daba Jacob la conferencia y explicaba cómo veía a la Virgen... Fue precioso lo que dijo. Inmediatamente en mi corazón noté que el muchacho no mentía. Desde aquí quiero decirles que yo no soy quién para decir que Medjugorje es cierto..."

"El Señor me habló: María, María, así es como te amo, y así es como amo a todo el mundo, pero nadie me corresponde". És impressionant aquest testimoni. Impressionant. Tots els pèls

de punta. I fixeu-vos que trobem les constants que havíem dit abans. Entra l'eternitat en el temps, perquè diu que sembla com si la pel·lícula es parés. Els altres queden quietos i ella té una experiència de tres segons però que li sembla que són deu minuts. Això és la irrupció de la vida eterna en el temps. L'experiència mística. A mi només m'ha passat una vegada a la vida, que després de molts dies d'intensa pregària, vaig estar una hora en oració i semblava que haguessin passat cinc minuts. Aquesta ambivalència del temps és fruit que hem tastat l'eternitat.

I fixem-nos que aquesta dona diu: "Algo súper fuerte me cayó encima, en forma de rocío, un rocío de amor". Santa Tereseta de l'Infant Jesús en parla d'això també, de "lluvia de rosas".

"Me quise morir". La joia que va sentir és molt més gran fins i tot que l'amor que li té al seu marit. I fixem-nos en el que és més interessant: la consciència de pecat. Ella feia una vida normal, no havia fet grans pecats. La consciència de pecat ve de l'experiència directa de l'immens amor de Déu. S'assembla molt a aquella escena en què Pere, després de veure la multiplicació dels peixos, corre, s'agenolla davant de Jesús i li diu: "Aparta't de mi, que soc un pecador" (Lc 5,8). Què havia fet de dolent? Havia experimentat la immensitat de l'amor de Déu. L'única assignatura de la vida cristiana és posar els mitjans per experimentar la immensitat de l'amor de Déu, potser no amb aquesta experiència tan eminent. Aquesta dona és com sant Pau, era perseguidora, agnòstica, criticadora de l'Església i necessitava una experiència una mica forta.

Una altra experiència per l'estil és la de Manuel García Morente, un filòsof dels anys vint, també agnòstic, especialista en Kant. Veurem que també és impressionant el seu testimoni, que té una mica les constants que la María Vallejo Nágera explica tan bé. García Morente és contemporani de Zubiri i Ortega i Gasset, un gran professor de la Universitat de Madrid. Va arribar a degà i va haver de dimitir quan van entrar "els rojos", i després exiliar-se. El previ a aquesta experiència és una decisió molt dura. El govern de la República és a Madrid; ell té la seva família a Màlaga, i han assassinat al seu gendre per motius polítics. García Morente està molt preocupat per la seva filla i les seves nétes, i com té influències pot aconseguir que la seva família, que corre perill de mort, vagi a Madrid on ell viu. En aquestes, poc després rep una confiança d'un amic que li diu que la seva vida està en perill i que faci el favor de sortir d'Espanya. Llavors, se'n va com pot a París, però ha de deixar la seva família a Madrid. Se'n va anar amb 75 francs a la butxaca, vivia dels amics, que li van deixar una habitació; després va trobar una feina redactant un diccionari, per anar tirant... Però imaginem-nos la situació: la família a Madrid, ell sol, patint pel futur de la seva família. Intenta que surtin del país a través d'un conegut de Negrín però això fracassa perquè el govern no vol que surti la família del filòsof. Aquesta és una mica la situació vital de García Morente. Insisteixo, era agnòstic, professor de filosofia a la Complutense, i això li succeeix a París, en una nit d'angoixa, de no poder dormir. Aquest text el cita Juan Martín Velasco.³ Diu així: "Estaban radiando música francesa: final de una sinfonía de César Frank; luego, al piano, la *Pavane pour une infante défunte*, de Ravel; luego, en orquesta, un trozo de Berlioz intitolado *L'enfance de Jesus*". Això és important, està escoltant música, de nit, sol.

"Cuando terminé, cerré la radio para no perturbar el estado de deliciosa paz en que esa música me había sumergido". L'inici de l'experiència és la música. Hi ha experiències naturals de l'Esperit Sant, la música, l'art és un lloc d'experiència espiritual. I, en escoltar-la, queda en un pau deliciosa.

³³³ Al llibre *La experiencia cristiana de Dios*, Ed. Trotta, Madrid 2007.

“... y por mi mente comenzaron a desfilan, sin que yo pudiera oponerle resistencia, imágenes de la niñez de nuestro Señor Jesucristo. Vile en la imaginación caminando de la mano de la Santísima Virgen o sentado en un banquillo y mirando con grandes ojos atónitos a san José y María”. La imaginació es dispara. Això és important. És una imaginació, un somni, una forma de visió enmig d’un entreson...

“Seguí representándome otros períodos de la vida del Señor: el perdón que concede a la mujer adúltera, la Magdalena lavando y secando con sus cabellos los pies del Salvador, Jesús atado a la columna, el Cireneo ayudando al Señor a llevar la cruz, las santas mujeres al pie de la cruz”. S’imagina les escenes de la vida de Jesús.

“Y así, poco a poco, fuese agrandando en mi alma la visión de Cristo hombre clavado en la cruz en una eminencia dominando un paisaje de inmensidad, una infinita llanura pululante de hombres, mujeres y niños sobre los cuales se extendían los brazos de Nuestro Señor crucificado”. Una creu immensa, amb els braços de Jesús, i tots els homes, dones i nens pujant per la creu atrets per l’abraçada del Crist. És el somni que se li representa.

“Y los brazos de Cristo crecían, crecían y parecían abrazar a toda aquella humanidad doliente y cubrirla con la inmensidad de su amor. Y la cruz subía, subía hasta el cielo y llenaba el ámbito de todo y tras ella también subían muchos, muchos hombres, mujeres y niños. Subían todos, ninguno se quedaba atrás, sólo yo clavado en el suelo veía desaparecer en lo alto a Cristo rodeado por el enjambre inacabable de los que subían con Él”. Interessant. Ell, el filòsof, ateu, agnòstic, veu que tothom en el somni puja pels braços de Crist i ell “clavado en el suelo sin poder moverse” perquè el seu déu està aquí, a la terra.

“Sólo se me veía a mí mismo en aquel paisaje ya desierto, arrodillado y con los ojos puestos en lo alto y viendo desvanecerse los últimos resplandores de aquella gloria infinita que se alejaba de mí... No me cabe la menor duda de que esta especie de visión no fue sino producto de la fantasía excitada por la dulce y penetrante música de Berlioz, pero tuvo un efecto fulminante en mi alma: Ése es Dios, ése es el verdadero Dios, Dios vivo, ésa es la Providencia viva, me dije a mí mismo. Ése es Dios que entiende a los hombres, que vive con los hombres, que sufre con ellos, que los consuela, que les da aliento y les trae la salvación”. No el déu dels filòsofs, que ell coneixia tan bé. No el déu teòric, abstracte, sinó un Déu que coneix els homes, s’ha fet home i ha vingut a aixecar-nos de la malaltia i del patiment.

“Si Dios no hubiera venido al mundo, si Dios no se hubiera hecho carne en el mundo, el hombre no tendría salvación, porque entre Dios y el hombre habría siempre una distancia infinita que jamás podría el hombre franquear”. Està començant la seva conversió.

“Yo lo había experimentado por mí mismo hacía unas pocas horas. Yo había querido con toda sinceridad y gran devoción abrazarme a Dios, a la Providencia de Dios, yo había querido entregarme a esa Providencia que hace y deshace la vida de los hombres. ¿Y qué me había sucedido? Pues que la distancia entre mi pobre humanidad y ese dios teórico de la filosofía me había resultado infranqueable, demasiado lejos, demasiado ajeno, demasiado abstracto, demasiado geométrico e inhumano. Pero Cristo, pero Dios hecho hombre, Cristo sufriendo como yo, más que yo, muchísimo más que yo, a ése sí que lo entiendo, y ése sí que me entiende”. Prèviament en el text ell narra que les seves diverses experiències a París han estat una prova de que ell no governa la seva vida, perquè havia buscat feina pertot arreu i no li sortia res i, un bon dia, després de mesos, el truquen d’una editorial demanant-li que faci un diccionari francès-espanyol. Per altra banda, per tots els mitjans, havia intentat portar a la seva família, amb les seves forces i els seus contactes a París, però un bon dia, en una recepció, es troba a un amic que coneix al Negrín i ell mateix li facilita una possibilitat per treure a la família. Providència? Ell ja va lluitant entre el déu determinista, el déu dels filòsofs abstracte i un Déu provident que governa o que es fica en la pròpia vida. Però té, en la seva situació d’exili, la sensació que ell no governa la seva vida. Per tant, aquest discurs ja aquí, home pensant i cercador de veritat, li qüestiona.

“A ése sí que puedo entregarle filialmente mi voluntad entera tras la vida”. A Crist sofrent.

“A ése sí que puedo pedirle, porque sé del cierto que sabe lo que es pedir y sé del cierto que da y dará siempre, puesto que se ha dado entero a nosotros los hombres. ¡A rezar, a rezar! Y puesto de rodillas empecé a balbucear el Padrenuestro y ¡horror! Don José María, se me había olvidado”. Don José Maria és el seu director espiritual a qui adreça aquesta carta, després de convertir-se.

“Permanecí de rodillas un gran rato ofreciéndome mentalmente a Nuestro Señor Jesucristo con las palabras que se me ocurrían buenamente. Recordé mi niñez, recordé a mi madre a quien perdí cuando yo contaba nueve años de edad, me representé claramente su cara, el regazo en el que me recostaba estando de rodillas para rezar con ella”. La infància, que és el lloc de l’encontre amb Déu. Tots tenim un nen a dintre, ben tapadet, però l’experiència de Déu, l’experiència religiosa es troba en la infància. Recuperar la nova infantesa, la innocència de la infància essent gran, és la vocació, jo diria, cristiana. Recordeu aquell salm 130: “Com un nen a la falda de la mare tot esperant els vostres dons”. “Si no us feu com els infants no podreu entrar al Regne de Déu”.

“Lentamente, con paciencia, fui recordando trozos del Padrenuestro, algunos se me ocurrieron en francés, pero al traducirlos restituí fielmente el texto español. Al cabo de una hora de esfuerzo logré restablecer íntegro el texto sagrado y lo escribí en un libro de notas. También pude restablecer el Avemaría. Pero de aquí no pude pasar. El Credo se me resistió por completo, así como la Salve y el Señor mío Jesucristo”. Mossèn Via, professor d’Antropologia Filosòfica i de Fenomenologia de la Religió, de grata memòria, deia: “Ensenyeu pregàries a la canalla; encara que no siguin creients arribarà un dia que voldran resar i no sabran”.

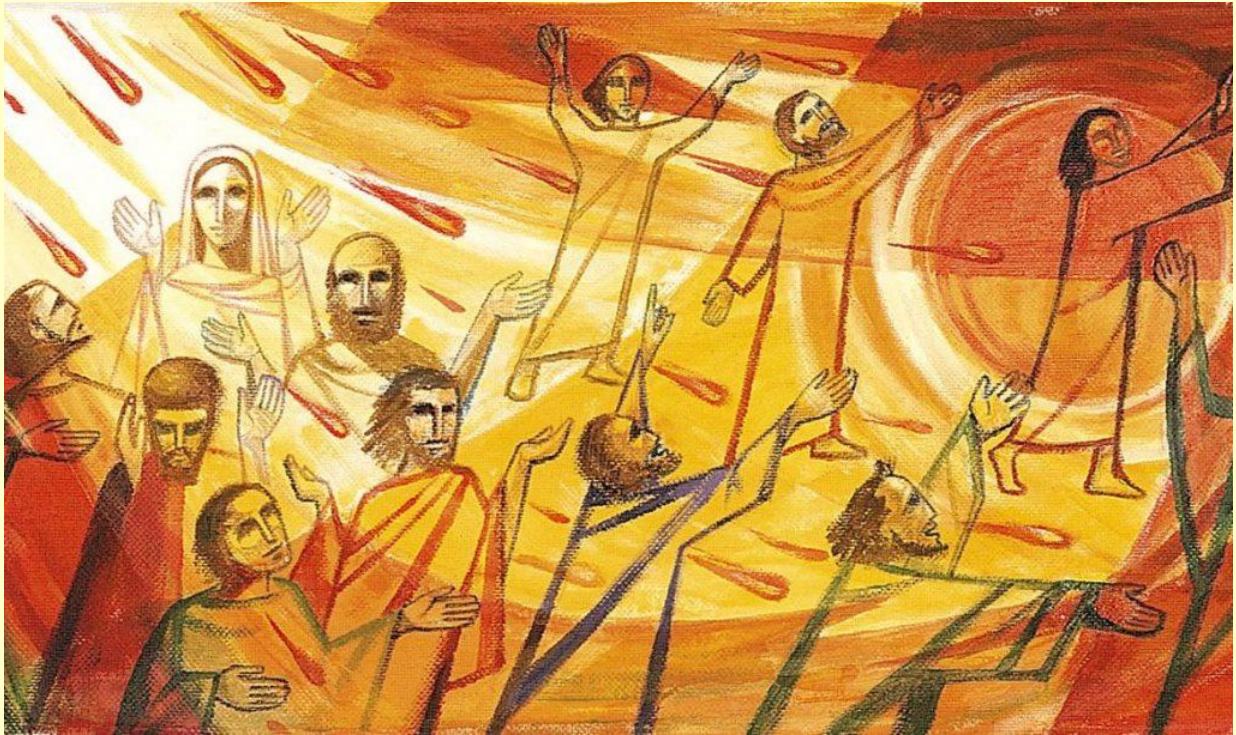
“...Una inmensa paz se había adueñado de mi alma”. Martín Velasco dirà: “La conversión ya se había operado. Estas últimas frases: ¡Querer libremente lo que Dios quiera! He aquí el ápice supremo de la condición humana: Hágase tu voluntad así en la tierra como en el cielo. La conversión ya se ha operado. Pero a la conversión va a seguir lo más extraordinario de este hecho todo él extraordinario. El relato lo cuenta con estas palabras”:

“En el relojito de pared sonaron las doce de la noche. La noche estaba serena y muy clara. En mi alma reinaba una paz extraordinaria. Aquí hay un hueco en mis recuerdos tan minuciosos. Debí quedarme dormido. Mi memoria recoge el hilo de los sucesos en el momento en que me despertaba bajo la impresión de un sobresalto inexplicado”. Com a la Mare de Déu, que quan s’apareix l’àngel s’espanta. La irrupció de Déu sempre espanta, almenys en el primer moment.

“No puedo decir exactamente lo que sentía: miedo, angustia, aprensión, turbación, presentimiento de algo inmenso, formidable, inenarrable, que iba a suceder ya mismo, en ese mismo momento, sin tardar. Me puse de pie todo tembloroso y abrí de par en par la ventana. Una bocanada de aire fresco me azotó el rostro. Volví la cara hacia el interior de la habitación y me quedé petrificado. Allí estaba Él. Yo no lo veía, no lo oía, yo no lo tocaba. Pero Él estaba allí. En la habitación no había más luz que la de una lámpara eléctrica de esas diminutas, de una o dos bujías, en un rincón. Yo no veía nada, no oía nada, no tocaba nada. No tenía la menor sensación. Pero Él estaba allí”. Certitud.

“Yo permanecía inmóvil, agarrotado por la emoción. Y le percibía; percibía su presencia con la misma claridad con que percibo el papel en que estoy escribiendo y las letras, negro sobre blanco, que estoy trazando, pero no tenía ninguna sensación...” L’experiència és més enllà dels sentits, certa, real, més real que l’altra percepció, però no percebia res.

“No tenía ninguna sensación ni en la vista, ni en el oído, ni en el tacto, ni en el olfato, ni en el gusto. Sin embargo, le percibía allí presente con entera claridad y no podía caberme la menor duda de que era Él, puesto que le percibía aunque sin sensación. ¿Cómo es esto posible? Yo no lo sé, pero sé que Él estaba allí presente y que yo, sin ver, ni oír, ni oler, ni gustar, ni tocar nada le percibía con absoluta e indiscutible evidencia. Si se me demuestra que no era Él o que yo deliraba podré no tener nada que contestar a la demostración, pero tan pronto como en mi memoria se actualice el recuerdo surgirá en mí la convicción inquebrantable de que era Él, porque lo he percibido. No sé cuánto tiempo permanecí inmóvil y como hipnotizado ante su presencia. Sí sé que no me atrevía a mover y que hubiera deseado que todo aquello –Él allí– durara eternamente, porque su presencia me inundaba de tal y tan íntimo gozo que nada es comparable al deleite sobrehumano que yo sentía”. Deleite sobrehumano, una constant.

“Era como una suspensión de todo lo que en el cuerpo pesa. ¿Cuándo terminó la estancia de Él allí? Tampoco lo sé. Terminó. En un instante desapareció. Una milésima de segundo antes estaba Él allí y yo le percibía y me sentía inundado de ese gozo sobrehumano que he dicho. Una milésima de segundo después, ya Él no estaba allí. Ya no había nadie en la habitación, ya estaba yo pesadamente gravitando sobre el suelo y sentía mis miembros y mi fuerza sosteniéndose por el esfuerzo natural de los músculos”.

Aquest testimoni és molt impressionant. La no gravetat, no que estigués levitant sinó la sensació de no pes, també és una constant en moltes experiències de Déu.

Aquestes són dues experiències contemporànies: una de fa deu anys i l'altra de 1920. Per tants, dos testimonis recents. I aquests testimonis tan explicats, tan reals, tan clars, també es troben en l'Antic i en el Nou Testament. El que passa és que en el Nou Testament, la Bíblia és molt sòbria, i no detalla tant com aquests contemporanis nostres les seves experiències. Però si pensem en sant Pau camí de Damasc, l'experiència de Maria Vallejo és molt similar. No va caure a terra però va quedar suspesa en tres segons, com diu ella.

Hi ha tres textos testimonials de sant Pau: a les cartes als Corintis, a la dels Gàlates, i als Fets dels Apòstols, on sant Lluç narra l'experiència de sant Pau. Lluç i Pau eren coneguts, eren amics, havien anat de viatge junts, per tant era fàcil que s'ho haguessin explicat. El relat de Lluç és el més conegut. Recordem que Saule era fariseu, radical, i amb tota la força i en nom del seu Déu anava perseguint cristians i els empresonava. Camí de Damasc, amb aquesta intenció persecutòria, Crist se li apareix. La narració diu:

“Quan Saule arribava prop de Damasc, de sobte l'envoltà una llum fulgurant que venia del cel. Va caure a terra i sentí una veu que li deia:

- Saule, Saule, per què em persegueixes?

Ell preguntà:

- Qui ets, Senyor?

Li respongué:

- Jo soc Jesús, el qui tu persegueixes.” (Fets 9,1-9)

Recordem el que deia la María Vallejo, que no era una experiència física, que li havia parlat a l'ànima. Saule entén que Jesús li diu això: “Saule, per què em persegueixes?... Jo soc Jesús, el qui tu persegueixes”.

Això és una experiència íntima de Pau narrada per Lluç. En la carta als Corintis ell diu, citant un text molt antic del testimoni de la resurrecció: “Crist morí pels nostres pecats, com deien ja les Escriptures, i fou sepultat; ressuscità el tercer dia, com deien ja les Escriptures, i s'aparegué a Cefes i després als Dotze”. Aquest text té quinze o vint anys dels fets. És dels més primitius i més propers que tenim als Fets en el Nou Testament. “...Després es va aparèixer a més de cinc-cents germans a la vegada, la majoria dels quals encara viuen, però alguns ja són morts”. Per tant, testimonis directes amb els que Pau ha parlat. “...Després es va aparèixer a Jaume i, més tard, a tots els apòstols. Finalment, al darrer de tots, com a un que neix fora de temps, se'm va aparèixer també a mi.” (1Co 15,6-8). És un testimoni de Pau en primera persona.

A Gàlates, diu el mateix d'una altra manera: “Germans, vull que ho sapigueu: l'evangeli que us vaig anunciar no ve dels homes; jo no el vaig rebre ni aprendre de cap home, sinó per una revelació de Jesucrist” (Ga 1,11). I l'evangeli del que parla aquí no és l'evangeli que tenim escrit, sinó la bona notícia, el Kerigma, perquè Pau és anterior als evangelis. L'evangeli aquí és l'experiència del Ressuscitat, directa, personal, i això és el que s'anuncia, el Kerigma.

I un altre testimoni en primera persona: “¿No soc lliure? ¿No soc apòstol? ¿No he vist Jesús, nostre Senyor? ¿No sou vosaltres la meva obra, feta en el Senyor?” (1Co 9,1).

Per tant, aquestes experiències contemporànies que hem narrat, les tenim també d'una manera molt clara en sant Pau.

I, per acabar, una pinzellada del gran místic del cristianisme que és Jesús de Natzaret. Jesús de Natzaret és aquell que ha experimentat Déu d'una manera eminent. Tenim les seves experiències, no descrites però sí narrades teològicament en l'evangeli, en l'escena del Baptisme i en la Transfiguració. I també hi ha una pregària bellíssima de Jesús al seu Pare, que és una explosió de joia i de l'Esperit Sant: "Us enalteixo, Pare, Senyor del Cel i de la Terra perquè heu revelat aquestes coses no als savis i als entesos, sinó als petits” (Mt 11,25), als *nepioi*, als que no saben, als que no són lletrats, als que no compten.

En l'experiència del Baptisme es narra com Jesús se submergeix a les aigües, després surt i s'obren els cels. Els jueus creien que el firmament era una volta sòlida, on a dalt hi ha Déu, i a baix, la realitat. Que els cels s'obrin, vol dir que hi ha comunicació entre aquest món i Déu. El cel s'obrí i una veu digué del cel: “Tu ets el meu Fill, el meu estimat”. I llavors, baixà l'Esperit del cel, com un colom, ja que l'aleteig d'un colom ens insinua l'experiència de suavitat que va tenir Jesús en sentir aquestes paraules. L'experiència mística de Jesús es resumeix en aquesta frase: “Tu ets el meu Fill, el meu estimat, en Tu m'he complagut”. Saber-se estimat íntimament i profundament pel Pare és l'experiència fonamental que Jesús té i ha vingut a comunicar-nos. El cristianisme és entrar en la relació de Jesús amb el seu Pare, per això, esdevenir fills en el Fill és la vocació cristiana. Com deia sant Pau a Romans 8, al cel serem plenament fills. Per tant, la vocació cristiana no és ni ser perfectes, ni ser virtuoses, ni ser coherents, ni molt generosos...

Això també, però l'experiència fonamental del cristianisme és ser fills, com Jesús és Fill amb el seu Pare.

I en la narració de la Transfiguració, el passatge està situat camí de Jerusalem, camí de la creu... És com un regal de paradís abans de patir. La Transfiguració és una visió que tenen els apòstols en què apareix Jesús blanc, resplendent, conversant amb Elies i Moisès, els grans místics de l'Antic Testament.

La imatge que ens dona del paradís és una conversa de Moisès i Elies amb Jesús. El cel és conversar íntimament amb Jesús.

L'Esperit Sant en l'Antic Testament

Josep Manuel Vallejo

La Bíblia és el relat de la història d'amor de Déu amb Israel. L'Antic Testament ens descriu amb llenguatge especial, l'experiència de l'Esperit que han fet els patriarques, els profetes i els reis, els místics de l'Antic Testament.

L'Esperit Sant hi és des de l'inici. A vegades tenim la temptació de dir que l'Esperit Sant l'hem conegut al Nou Testament, a la Pentecosta, o que Jesús ens l'ha transmès, i això és veritat, però l'Esperit Sant hi és des de la Creació del món. Recordem a Gènesi 1 que l'Esperit planava sobre les aigües, el caos primordial, "i Déu digué..." La vocació d'Abraham; la vocació de Moisès; l'experiència d'Elies a la muntanya... Són experiències profundes de l'Esperit Sant. O altres com l'elecció de David com a rei, que és ungit amb l'oli de l'Esperit o el núvol que acompanya a Israel en el desert i que simbolitza la presència de Déu...

És a dir, l'Esperit del Senyor, l'Esperit Sant, hi és des de sempre, des de l'inici de la creació. Se'ns ha fet palès en Jesucrist, i Ell és el qui el dona a mans plenes. L'Esperit Sant té rostre en Jesús. A l'Antic Testament no té rostre encara, per això els símbols més freqüents de l'Esperit són el foc, el vent, l'aigua... El llenguatge místic utilitza molt el símbol del foc ardent de l'amor, que ja hi és present a l'Antic Testament. A l'Esperit sobretot se li dirà Ruah, que és vent, alè, simbolitzant aquesta mena de vida especial que no la pots controlar però que la notes, del vent: el vent fort i també l'alè suau. A l'Antic Testament, l'Esperit Sant serà comunicat als profetes o als reis amb la unció de l'oli sagrat, donant-los així el poder de Déu.

Hi ha uns textos fonamentals a l'Antic Testament que parlen de l'Esperit Sant i de la seva acció en els que en fan experiència.

El primer de Gènesi 1,1. "Bereshit bara Elohim", "al principi...". Un principi no només cronològic sinó un principi en tant que fonament, el que està a sota de tot: "...Déu creà el cel i la terra", tot. El text continua: "La terra era caòtica i desolada, les tenebres cobrien la superfície de l'oceà..." La terra era caòtica i buida, desolada... Imaginem-nos la mar, a la nit, sense llum, amb les onades encrespades... És una imatge caòtica, sense ordre, fosca. I segueix: "L'Esperit del Senyor (o el vent de Déu) planava sobre les aigües". Quina imatge més bella. Dins del caos –la creació encara està per fer– l'Esperit Sant planava sobre les aigües. "I Déu digué (l'Esperit i la Paraula van junts): Que hi hagi la llum". La primera obra del Senyor és la llum. I la llum il·lumina, fa veure clara la realitat. Després separa la llum de les tenebres. La funció de l'Esperit i la Paraula, a la creació, és separar, ordenar, donar forma al món. I això, aquest text tan profund amb una poesia tan elevada, es pot aplicar perfectament al nostre cor. Totes les realitats de l'Antic Testament són aplicables al que passa en el cor. Perquè el nostre cor també és moltes vegades un caos, un caos informe, on governen les tenebres i el desordre afectiu. L'Esperit, a través de la Paraula, pot ordenar el meu caos, donar nom, separar i ordenar.

La funció de l'Esperit no és destruir el mal sinó ordenar el que està desordenat. Aquest text és tardà, de la tradició sacerdotal de després de l'Exili, però està posat al principi de la Bíblia com a pròleg, perquè quedi clar que l'acció de l'Esperit hi és des de l'inici, en la Creació.

Abraham

Al capítol 12 del Gènesi, on comença pròpiament la història sagrada amb Abraham, hi ha la narració de la seva vocació, l'experiència que Abraham fa de l'Esperit. Diu així: "Surt de la teva terra, de la teva família i de la casa del teu pare, i vés cap al país que jo t'indicaré". Aquí hi ha tot el resum de la vocació bíblica, de la vocació judeocristiana. Ulisses és un que surt de la seva terra, fa tot aquell recorregut de "La Ilíada" i "La Odissea", per tornar al seu país, perquè el temps grec és cíclic. Abraham, a diferència del món grec, és un que surt de la seva terra per no tornar mai més: "Cap al país que jo t'indicaré". Perquè el temps judeo-cristià és una recta, té un inici, una direcció i una plenitud. Això marca, de manera fonamental, la forma de pensar de la civilització grega i de la civilització judeocristiana. Però el que ens interessa és que l'Esperit (no sabem si amb una audició o una moció interna), parla a Abraham.

"Surt de la teva terra", també ens ho diu a nosaltres, és la vocació del creient. És com si ens digués: "Surt, deixa les teves seguretats, i vés cap a la terra que jo t'indicaré, no t'ho indico ara; t'indico una direcció, posa't en camí i ja anirem descobrint..." I a la carta als Hebreus, que torna a agafar aquest text, diu al capítol 11: "I Abraham es posà en camí sense saber on anava". Com ens costa això a nosaltres que sempre volem seguretats, saber què hem de fer a cada moment... La fe és posar-se en camí i fiar-se de la paraula de l'Esperit.

Aquí hi ha l'inici de l'experiència personal de Déu amb el seu poble, amb Abraham.

Després hi ha un altre text preciós a Gn 15, un text molt místic, amb símbols molt arcaics. És l'aliança que Déu fa amb Abraham. Quan en el món antic jueu, dues persones feien aliança, la cerimònia era posar animals, una vaca o un moltó, partits en dos i passar les dues persones pel mig dels animals, simbolitzant així que si no complien, els passés el mateix que als animals. Déu fa aliança amb Abraham però la diferència serà que només Déu passa enmig dels animals, només Déu es compromet en l'aliança.

Diu el text: "Després el Senyor va fer sortir Abram fora de la tenda i li digué: Mira el cel i compta les estrelles, si és que les pots comptar. Doncs així serà la teva descendència. Abram va creure en el Senyor, i el Senyor li ho comptà com a justícia. Després li va dir: Jo soc el Senyor, que t'he fet sortir d'Ur de Caldea per donar-te aquest país en possessió. Abram preguntà: Senyor, Déu sobirà, com puc saber que l'he de posseir? Ell va respondre: Porta'm una vaca, una cabra i un moltó, tots de tres anys, una tórtora i un colomí. Abram els hi va dur, els partí per la meitat i va posar cada meitat enfront de l'altra, però no va partir els ocells. Uns voltors es volien abatre sobre els cossos morts, però Abram els allunyava. Quan el sol estava a punt de pondre's, Abram va caure en un son profund, i es va apoderar d'ell una esgarripança i una gran obscuritat... Quan el sol s'hagué post i es va estendre la foscor, un forn fumejant i una torxa de foc van passar entre els animals partits. Aquell dia el Senyor va fer una aliança amb Abram".

El text diu que quan el sol estava a punt de pondre's, Abraham va entrar en un son profund. Està insinuant aquí una experiència de Déu. I es va apoderar d'ell una esgarripança i una gran obscuritat, un esglai. Maria, a l'Anunciació, quan apareix l'àngel també s'espanta. L'experiència de Déu té de previ un esglai, una esgarripança, un espant, perquè és d'un altre ordre.

En aquest text, només passa Déu entre els animals. I hi ha foscor, por sagrada, foc... Està narrat d'una manera arcaica, l'experiència mística. I és similar a la que coneixem d'altres èpoques, com la de santa Teresa, o García Morente... Abraham és el primer místic de l'Antic Testament.

Moisès

La següent gran experiència mística de l'Antic Testament és la vocació de Moisès (Ex 3). Aquí es farà tota una descripció de com funciona l'experiència de Déu. Primer, Moisès està pasturant el ramat, sol, al desert. La condició de l'experiència de Déu és la solitud perquè desperta els sentits. Perquè Moisès està sol en el desert i callat, s'adona que la bardissa crema i no es consumeix. Si un està molt ocupat i distret no s'adona d'aquests esdeveniments: la bardissa crema i no es consumeix. Ja ens està insinuant el text que no és un foc qualsevol. I després, de la bardissa estant, Déu li fa sentir: "Moisès, Moisès (el crida pel seu nom), descalça't que la terra que estàs trepitjant és sagrada". A la presència de Déu cal descalçar-se. Això li costa molt a la nostra cultura i al nostre cristianisme. Tenim molt poc sentit del sagrat. I per fer experiència de Déu, el que hem de fer és tenir una actitud de reverència, d'adoració, d'escolta. "Descalça't. Jo soc el Déu del teu pare, Déu d'Abraham, Déu d'Isaac i Déu de Jacob". El Déu que es revela a Moisès no és el Déu de la naturalesa, és Déu de persones, que es relaciona personalment amb tu, amb mi... Moisès es va tapar la cara perquè està en presència del sagrat, i Déu li diu: "He vist l'opressió del meu poble, he sentit el clam, conec els seus sofriments..." El nostre Déu té entranyes de misericòrdia, s'afecta pel patiment del seu poble. No és el Déu que està allà a dalt i que és insensible als patiments, que ha creat el món i l'ha deixat... No. "He vist l'opressió del meu poble. He sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments, per això he baixat a alliberar-lo". Déu que es revela a Moisès és un Déu alliberador. "Allà on hi ha llibertat hi ha l'Esperit Sant", dirà sant Pau, i allà on hi ha esclavatge no hi ha Déu. Una religió, ni que sigui catòlica, que no alliberi, no és

autèntica. Des de l'inici de la revelació, el nostre Déu es manifesta com a alliberador, perquè no suporta l'esclavatge i la injustícia.

Moisès s'atreveix a preguntar quin és el nom de Déu. I què respon Déu? "Jo soc el qui soc". Eludeix donar el nom perquè posseir el nom d'una persona o d'una cosa és dominar-la. Déu eludeix revelar el seu nom i diu aquesta frase tan misteriosa: "Jo soc el qui soc", que es pot traduir també en hebreu: "Jo soc el qui seré quan em manifesti alliberant". No és un "jo soc" metafísic, és un "jo soc" en tant que es manifesta salvant. Es pot traduir "jo soc el que seré". Déu li diu a Moisés: "Em coneixeràs quan jo em manifesti intervenint per la salvació del vostre poble". Aquesta és la primera experiència mística de Moisés.

Hi ha una altra de molt profunda, i poc coneguda, al capítol 33 de l'Èxode. Aquí el context és interessant perquè narra que el núvol es posa davant la tenda i Moisés s'atansa, tothom queda dret i Déu parla personalment amb Moisés des del núvol. El núvol simbolitza la presència de Déu, l'Esperit Sant. Són diverses maneres de parlar de l'acció de Déu. En altres textos de l'Antic Testament es parlarà de l'àngel del Senyor: "l'àngel del Senyor em digué", "l'àngel del Senyor em conduí"... És una manera de dir: Déu mateix. Més endavant es parlarà dels àngels com a comunicadors de Déu, però l'Antic Testament, fins molt tard no coneix els àngels, això és babilònic, coneix simplement l'Àngel del Senyor, que és qui comunica les coses de part de Déu.

Mirem el context d'aquesta experiència de Moisés a Ex 33,7: "Moisés plantava la tenda de Déu a una certa distància del campament. Li havia donat el nom de «tenda de l'aplec». Tothom qui volia consultar el Senyor sortia cap a la tenda de l'aplec. Cada vegada que Moisés sortia del campament per anar a la tenda, tot el poble s'aixecava; tothom es quedava dret a l'entrada de la seva pròpia tenda i seguia Moisés amb la mirada fins que el veien entrar a la tenda. Tan bon punt Moisés hi entrava, la columna de núvol baixava i es quedava a l'entrada de la tenda: era el moment en què el Senyor parlava amb Moisés. Quan el poble veia que la columna de núvol es quedava a l'entrada de la tenda, tothom es prosternava a l'entrada de la seva pròpia tenda. El Senyor parlava a Moisés cara a cara, com un home parla amb un altre. Després Moisés se'n tornava al campament". Aquest és el context. Moisés ha rebut la missió de portar el seu poble pel desert i, en un moment determinat, s'adreça a Déu a Èxode 33,18: "Deixa'm contemplar, si et plau, la teva glòria", "mostra'm el teu rostre". Quina pregària més maca! Moltes vegades també voldríem nosaltres que Déu ens mostrés el seu rostre, que ens fes sentir la seva presència. Llavors el Senyor li diu: "Jo faré passar davant teu tota la meva bondat i pronunciaré el meu nom, que és "el Senyor". Jo concedeixo el meu favor a qui el vull concedir i em compadeixo de qui em vull compadir... No podràs veure la meva cara, perquè el qui em veu no pot continuar vivint... Aquí vora meu tens aquest lloc. Posa't damunt la roca, i, quan passarà la meva glòria, t'amagaré en una esquerra de la roca i et taparé amb la mà fins que jo hagi passat. Després retiraré la meva mà i em podràs veure d'esquena". Què bonic! Quina delicadesa! No pots veure'm el rostre perquè moriries, però et deixaré veure'm d'esquena. I Déu fa sentir la seva glòria i passa davant de Moisés. És una experiència mística narrada amb les eines que té el redactor a l'Èxode.

David

David també és un altre dels personatges que parlen amb Déu. És un escuder quan Saül és rei, i aquest comença a tenir-hi enveja i perd el favor de Déu. Llavors envia Samuel a buscar David. Recordem la vocació de David (1Sa 16): Samuel li demana a Jessè, el pare de David, que li mostri els seus fills, perquè un d'ells ha de ser rei. Llavors Jessè li va mostrant els seus fills i Samuel els va veient, el més gran, el més maco, el més responsable... però cap d'aquells és el

que busca. Li demana si té més fills i Jessè li diu que falta el petit, que està pasturant el ramat. El fa cridar i Samuel, en veure'l, va sentir de part de Déu: "És aquest, el més petit". El seu pare no hi comptava i en canvi, és l'escollit. Després el redactor diu: "l'home mira l'aparença, Déu mira el cor". Què maco! Són els grans criteris de Déu, la petitesa i la bondat del cor, no la grandesa, la força, la intel·ligència o l'aparença externa, que és el que valorem els homes, sinó l'interior del cor. Llavors agafa el corn ple d'oli sagrat, símbol de l'Esperit, i ungeix David com a rei, i ja és el messies, el rei promès.

Elies

Un altre text cabdal de l'Antic Testament és la vocació d'Elies, l'experiència d'Elies a la muntanya (1Re 19). Elies s'ha enfrontat al rei Acab i a Jezabel, la seva dona, i s'ha enfrontat també als profetes de Baal. Tothom ha apostatat a Israel, han perdut la fe; per por al rei han renunciat a la seva fe, i Elies és l'únic profeta que queda. Llavors Elies, trist i sense saber què fer, se'n va al desert fugint perquè no el matin i, desanimat i quasi amb ganes que el Senyor li prengui la vida, diu: "Pren-me la vida, Senyor, que ja no serveixo per a res". I sabeu què fa Déu amb ell? Li posa aigua i pa al costat i li diu: "Aixeca't i menja, que el camí que has de fer és massa llarg per a tu". I l'encamina cap a l'Horeb, cap al Sinaí, al lloc on es va revelar a Moisès. I diu: "Va entrar a la cova", no a una cova sinó a la cova. Quina cova? La de Moisès. Quan estem deprimits, quan estem desanimats, quan tot s'enfonsa, cal tornar als orígens, als orígens de la nostra vocació. I és el que Déu recomana a Elies, però li dona l'aliment per al camí. La prehistòria de l'Eucaristia està aquí, en aquest pa i aquella aigua que Déu dona al profeta per a donar-li forces pel camí. No deixa que es queixi, que es faci la víctima, sinó que l'empeny a moure's, a espavilar-se. "Aixeca't i menja, que el camí que has de fer és massa llarg per a tu". Jo et dono l'aliment, però aixeca't, espavila.

I quan Elies arriba a la cova de l'Horeb, el lloc de la comunicació amb Déu, la muntanya sagrada, Déu no es manifesta com es va manifestar a Moisès al Sinaí, amb llamps i foc. Ara han passat uns quants segles. Elies s'amaga a la cova i hi ha un terratrèmol, i Déu no hi és en el terratrèmol; hi ha un llamp, i Déu no hi és en el llamp; hi ha una tempesta, i Déu no hi és en la tempesta. Com es fa present Déu a Elies? En el murmuri d'un ventijol suau. I el text hebreu diu: "en el murmuri d'un silenci subtil". En el murmuri, perquè el silenci parla, però és subtil. Llavors Elies experimenta la presència de Déu, es posa el mantell i surt. L'experiència de l'Esperit Sant en Elies és la suavitat de Déu, és silenci, és subtil... es necessita molta quietud per captar-lo.

I en el verset 9 diu: "En arribar-hi, va entrar a la cova per passar-hi la nit. El Senyor li va adreçar la paraula i li preguntà: Què hi fas, aquí, Elies?". L'acaba d'enviar i després li pregunta què fa allà, però ho fa amb tota la intenció, perquè es desfogui. Elies respondrà: "Estic encès de zel per tu, Senyor, Déu de l'univers: els d'Israel han abandonat la teva aliança, han derrocat els teus altars i han mort els teus profetes. Només he quedat jo, i encara em busquen per matar-me". Elies es queixa, es desfoga.

Més endavant, després de l'experiència de la suavitat de Déu, al verset 14, hi ha la mateixa frase, però hi ha una diferència. La situació externa d'Elies és la mateixa, però ara la veu molt diferent perquè enmig ha tingut l'experiència de la suavitat de Déu. El Senyor li diu: "Torna a posar-te en camí i vés cap al desert de Damasc. Quan hi arribis, ungeix Hazael per rei dels arameus. Després ungeix Jehú, fill de Nimxí, per rei d'Israel. Ungeix també Eliseu, fill de Xafat, d'Abel-Meholà, com a profeta..."

Quina lliçó més extraordinària si llegim amb atenció el text. La queixa d'Elies, l'experiència inenarrable de la suavitat de Déu, i el mateix problema, però quin to tan diferent té el problema ara, perquè ell està ple de Déu, i això li dona força. L'experiència mística dona una força tan gran i guareix tant l'ànima que abans volia morir-se i ara es posa en camí per a ungir reis i enfrontar-se a la situació. És l'experiència de Déu en la solitud del silenci, l'experiència inenarrable, mística, la que ens fa relativitzar els problemes, guarir la nostra ànima. Perquè el problema, normalment, no està fora, el problema està en com afronto la realitat, en com llegeixo els problemes. Elies representa un dels grans cimalls de l'experiència mística de l'Antic Testament.

L'Exili de Babilònia

Ara abordem en el text d'Ezequiel 36: el cor de pedra i el cor de carn. Segurament és el text més important de tota la Bíblia. Hem de situar-nos una mica en el context. Israel està a l'Exili, i la lectura que han fet del motiu de l'Exili és a causa dels seus pecats. Creuen que pels seus pecats Déu els ha dispersat. Això és una experiència espiritual de primer ordre: el pecat dispersa; la gràcia de Déu unifica. Els textos de la Bíblia es poden i s'han de llegir espiritualment, adreçats al meu cor i a la meva comunitat. No són textos històrics simplement, són textos profundament religiosos i, per tant, s'han de llegir amb aquesta clau. El context, doncs, és d'exili. Israel, per culpa dels seus pecats, ho ha perdut tot: el rei, la terra, el temple... els intel·lectuals, els poetes, els artistes... tots estan exiliats. Només han quedat a Jerusalem els que no valen per a res... Un desastre. Però en aquest text, Déu anuncia al poble el retorn, i ho fa d'una manera bellíssima: "Digues al poble d'Israel això que us anuncio jo, el Senyor, Déu sobirà. No ho faig perquè ho hàgiu merescut, poble d'Israel..." Tampoc Jesús entra a casa de Zaqueu perquè s'ho hagi merescut, o va a sopar amb els pecadors perquè s'ho hagin merescut. L'acció de Déu és sempre gratuïta. "No ho faig perquè ho hàgiu merescut, poble d'Israel, sinó pel meu sant nom, que vosaltres heu profanat entre les nacions on anàveu. Jo santificaré el

meu gran nom". Això recorda al Parenostre. Què vol dir santificar el seu nom? Alliberar, salvar. Déu santificarà el seu nom alliberant de l'Exili. Demanar-li que santifiqui el seu nom vol dir que ens salvi de la mateixa manera que va alliberar els exiliats. Aquesta és una clau de lectura del Parenostre.

"Jo santificaré el meu gran nom que ha quedat profanat entre els altres pobles per la vostra presència enmig d'ells. Quan jo faci resplendir en vosaltres la meva santedat sabran que Jo soc el Senyor. Ho dic Jo, el Senyor, Déu Sobirà. Us prendré d'entre els altres pobles, us aplegaré de tots els països i us faré tornar a la vostra terra". Aplegar és la funció de Déu, dispersar és el que fa el diable. "Diabolos" vol dir dispersar, trencar. L'acció de l'Esperit Sant uneix, aplega. A la nostra Eucaristia, això passa desapercebut, però hi és. Quan el sacerdot posa les mans en el pa i el vi, invoca l'Esperit Sant perquè santifiqui el pa i el vi, i seguidament fa una pregària, una epiclesi a l'Esperit Sant perquè uneixi la comunitat. Santificar el pa i el vi i unir la comunitat és el mateix, perquè l'Esperit Sant aplega i el pecat dispersa i divideix. I en el text d'Ezequiel està molt ben dit: "Us prendré d'entre els altres pobles, us aplegaré de tots els països i us faré tornar a la vostra terra. Abocaré sobre vosaltres aigua pura i quedareu purificats de totes les vostres immundícies i de tots els vostres ídols repugnants". Aquí hi ha una insinuació del pecat d'Israel, la idolatria amb els altres cultes cananeus. I ara ve el centre: "Us donaré un cor nou i posaré un esperit nou dins vostre; trauré de vosaltres aquest cor de pedra i us en donaré un de carn. Posaré el meu esperit dins vostre". Aquí hi ha el cimall de la Bíblia: "Posaré el meu esperit dins vostre i faré que seguiu els meus preceptes i que compliu i observeu les meves decisions".

A partir d'aquest moment la religió deixarà de ser una cosa externa de compliment, d'obres rituals o sacrificis. El poble, des de l'Èxode fins a l'Exili, no ha estat capaç de complir l'aliança pel seu esforç. Per això Déu, a través del seu Esperit, vindrà als nostres cors; Ell, amb la seva força, el seu impuls i els seus criteris, complirà l'aliança en nosaltres. Això és el cristianisme, cinc-cents anys abans de Jesucrist. Aquest text és el cimall de l'Antic Testament, el text més important, perquè ja està anunciant a Jesús i a l'Esperit Sant de Jesús. Jesús portarà això a la plenitud. El cristianisme no serà una moral o uns ritus que l'home s'esforça en complir per agradar Déu. Això no és cristià. El cristianisme és obrir el cor perquè l'Esperit Sant ens l'ompli, el transfiguri, i puguem actuar amb l'impuls i els dons de l'Esperit Sant: goig, pau, paciència... (Gàlates 5,22). I acaba el text dient: "Llavors habitareu en el país que vaig donar als vostres pares". I aquest habitatge en el país, espiritualment es pot llegir com a "reposar". El lloc del repòs és la terra promesa, segons els salms i l'Èxode. Qui viu així, guiat per l'Esperit Sant, deixant fer l'Esperit Sant en el propi cor, entra en el lloc del repòs, té pau (He 4).

Jesús, l'home ple de l'Esperit Sant

Jacint Duran

Fa pocs dies vam tenir una pregària a l'església d'Arenys de Mar i, quan anàvem cap a la sagristia per celebrar després la missa i vespres, un dels frares que anava amb mi va veure a les escales de l'altar un cigarro. Vam pensar que havia estat el Màxim. El Màxim és un noi jove que cada dia ve a demanar menjar. Nosaltres donem el menjar en uns horaris determinats perquè si no ens tornàriem micos, i el Màxim, cada dos per tres és allà, fora d'hora. Aquella tarda li havíem dit que tornés a l'hora establerta, i es va queixar i va marxar. Quan vam veure el cigarro al terra vam pensar que era cosa del Màxim, i més, quan després ens vam adonar que davant del nen Jesús, on normalment hi havia les quatre espelmes d'Advent, en faltava una. Ell viu en una casa d'okupes i segurament li faltava una espelma. Coses d'ell, ja el coneixem.

Em vaig anar a revestir i vaig sortir cap a la cripta on fèiem la missa i, passant per allà, sempre em giro per veure el nen Jesús que està il·luminat. Em vaig fixar i... Què li havia passat? Em vaig aproximar i vaig adonar-me que estava totalment embolicat, molt ben embolicat, amb un mocador i, fins i tot, amb una caputxa que li tapava el caparró i se li veia només la cara al nen Jesús. Em va fer gràcia. Què va fer el Màxim? Cuidar, tapar el nen Jesús perquè no tingués fred.

No és la primera vegada que passa una cosa com aquesta. Tenim un Natzarè que porta la creu i la corona d'espines. Hi va haver una època en què, tot sovint, desapareixia la corona d'espines, fins que un dia vam trobar el lladre. Era un xicot que venia per l'església i que no estava massa bé del cap. Ell li treia la corona. Un dia vam veure com ho feia i se l'emportava. El vam aturar però no ens volia donar la corona. Al final, ens va dir que ens la donava amb la condició que no li poséssim al Natzarè perquè li feia mal...

Crec que hi ha un sol desig profundíssim en l'ànima humana, que està destrossada, pobrissona, que és el desig profund de cuidar, de compadir, d'estimar Déu. És això el que unifica l'ànima humana. És el desig profundíssim de cuidar Déu, fins i tot de compadir-lo, d'estrènyer-lo, de plorar amb Ell.

Hi ha molts textos bíblics que subratllen la nostra set de Déu: "Escolta, Israel: el Senyor és el nostre Déu. El Senyor és l'únic. Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces" (Dt 6,4-5). O com diem en el salm: "Tot jo tinc set de Déu, del Déu que m'és vida" (Sl 42). O bé: "La meva ànima s'ha enamorat de Vós... L'amor que em teniu val més que la vida" (Sl 63).

Tal com diu el principi de la Bíblia, sobre el caos primitiu –i sobre el nostre caos actual– hi alena l'Esperit Sant, que és el gran anhel de Déu que cova en els nostres cors. Jesucrist només podrà ser acollit, perquè és una font d'aigua viva, per aquells que són capaços de sentir i d'aguantar la infinita set de Déu que hi ha en el nostre interior. Sant Francesc diu en una de les seves admonicions: "És l'Esperit Sant qui acull Crist en l'Eucaristia". És aquest anhel profund que hi ha en el nostre interior. Crist és una font d'aigua viva. El que hem de preguntar-nos és: Som capaços de sentir la set infinita que tenim d'Ell? Aquest és el problema. El que realment fa a la persona humana és la set de Déu, que és l'Esperit que anhela en els nostres cors.

Ja sabem que en els evangelis sinòptics i en l'evangeli de sant Joan, es concentren els records primitius dels cristians. Els records que es troben als sinòptics (Marc, Mateu i Lluc), tenen una certa semblança. Joan és el més diferent. Els sinòptics tenen tres relats que sempre van junts i que expliquen el començament de la vida pública de Jesús. Com sabeu, Mateu i Lluc tenen narrats la infantesa de Jesús, i Joan se'n va als orígens, al principi de tot. Sant Marc és l'únic que no té un pròleg. Per a tots, comença pròpiament l'evangeli amb la vida pública de Jesús. I els evangelistes posen tres escenes que van juntes: Joan Baptista, el baptisme de Jesús i les temptacions. Els tres relats tenen a veure amb l'Esperit Sant.

La gran promesa que fa Joan Baptista referent a Jesús és aquesta: "Jo us batejo amb aigua perquè us convertiu; però el qui ve després de mi és més fort que jo, i jo no soc digne ni de portar-li les sandàlies: ell us batejarà amb

l'Esperit Sant i amb foc." (Mt 3,11). La gran promesa segons Joan Baptista és que Jesús ens bateja amb Esperit Sant i amb foc.

Quan girem els ulls cap al Baptisme de Jesús, ens trobem una cosa semblant. El cel s'obre i davalla l'Esperit Sant sobre Jesús. I tot seguit, què fa l'Esperit Sant? Empeny Jesús cap al desert per ser temptat.

I si mirem sant Joan, també ens trobem el mateix. Diu: Sobre aquell que ve l'Esperit Sant i s'hi queda, aquell és pel qual tu has vingut. Jo soc testimoni. Per tant, Jesús és sobre el qual ha vingut l'Esperit Sant, i roman.

Si mirem els textos, veurem que el de Marc diu: "Per aquells temps, Jesús vingué des de Natzaret de Galilea i fou batejat per Joan en el Jordà. I tot seguit, mentre sortia de l'aigua, veié el cel que s'esquinçava i que l'Esperit, com un colom, baixava cap a ell. I una veu digué del cel: Tu ets el meu fill, el meu estimat, en tu m'he complagut" (Mc 1,9-11)

Els textos dels altres evangelis són bastant semblants, amb matisos. Lluc afegeix una cosa ben maca. Diu: "Tot el poble es feia batejar, i Jesús també fou batejat" (Lc 3,21). Per tant, aquest sentit de comunió que té l'evangeli de sant Lluc, que subratlla molt la importància dels petits, dels pobrissons dels pecadors i com Jesús n'és a prop.

El text continua: “Mentre pregava, el cel s'obrí, i l'Esperit Sant baixà cap a ell en forma visible, com un colom”. Jesús veié el cel obert i que l'Esperit baixava sobre d'ell. És una experiència de Jesús. En Marc i Lluç se subratlla l'experiència íntima que té Jesús en aquell moment. Sant Mateu ho matisa i en lloc de dir: “Tu ets el meu fill”, dirà: “Aquest és el meu fill”. Per tant, va dirigit a aquells que estan llegint el text.

Ens trobem davant d'una experiència no del que Jesús és, sinó de la missió de Jesús. Sant Joan, en el seu pròleg, desenvolupa més àmpliament qui és Jesús. Aquí es tracta de la missió. Nosaltres, els cristians, sabem i subratllem que la revelació de Déu està feta en la persona de Jesús. Els textos subratllen del mateix Jesús: “Ara ha arribat el temps”, “el Regne de Déu està enmig vostre”. Hi ha un text que diu: “Si jo trec dimonis pel poder de l'Esperit Sant és que el Regne de Déu ha arribat a vosaltres” (Mt 12,28).

Jesús té una consciència de majestat que és molt difícil de reduir. Té una consciència d'ell mateix que sobrepassa tot pensament. Quan està a Jerusalem, després d'haver expulsat els venedors del temple, li pregunten: “Amb quina autoritat fas tot això? Qui te l'ha donada aquesta autoritat?” (Mt 21,23). La paraula *autoritat* està present al llarg de tot l'evangeli. Ja sant Marc, diu al principi: “La gent estava admirada de la seva doctrina, perquè els ensenyava amb autoritat i no com ho feien els mestres de la Llei” (Mc 1,22). La pregunta que li fan al final de la seva vida és: “Qui te l'ha donada aquesta autoritat?”. I ell diu: “Jo també us faré una pregunta. Si me la contesteu, també jo us diré amb quina autoritat faig tot això. El baptisme de Joan, d'on venia: de Déu o dels homes?” (Mt 21,24-25). Com no saben què respondre, no diuen res, i Jesús no respon tampoc però, indirectament, està responent. S'està referint a aquesta experiència. L'experiència del baptisme de Jesús és una experiència fundant, no del que ell és sinó de la seva missió. Tant és així, que queden una mica atabalats davant de Jesús. Al Sermó de la Muntanya dirà: “Ja sabeu que es va dir... Doncs jo us dic...” (Mt 5). Vet aquí la força del *jo* de Jesús. Té una autoritat que arrenca de no sabem on. Això portarà un desgavell en el Nou Testament i els seus contemporanis: “Qui és aquest?” Llavors hi haurà moltes respostes: “És el profeta que esperàvem”, “és el Messies”, “en Ell habita la plenitud de la divinitat”, “és el Fill de Déu”, o com diran al final de l'evangeli de sant Joan, “Senyor meu i Déu meu”, que comença ja dient-ho al principi de l'evangeli: “Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu” (Jn 1,1). L'afirmació arrenca d'una manera de fer de Jesús que descol·loca. Ens trobem davant d'algú que es presenta com a més que Messies, més que Fill de Déu, més que tot... Tots els títols li queden petits.

De Jesús podríem dir que és el pneumatòfor, el portador de l'Esperit. Sant Efreem diu que Jesús és el pneumatòfor, el que porta la unció de l'Esperit i, en la creu, és com si fos un vas de nard que es trenca i escampa la seva olor. Aquí ens trobem en aquest punt de tanta concentració que podríem dir que és el forat negre de tota la creació, que ho atreu tot. El pes específic del *jo* de Jesús ho atreu tot. És en el moment del bateig de Jesús, “en tu m'he complagut”, del que ell té consciència, no simplement de qui és sinó de la seva missió. Llavors l'Esperit se l'emporta al desert. Per què? Us imagineu que tinguéssim aquesta consciència? La consciència infinita, divina, de Jesús, podia ser interpretada de moltes i variades formes. Per això ens trobem davant de les temptacions.

A les temptacions de Jesús, ens trobem amb quelcom típicament cristià, que és el discerniment de l'Esperit. On i com l'ha de portar a terme? Lluç acaba el relat de les temptacions amb una frase que no té sant Mateu: “Un cop el diable hagué esgotat tota mena de temptacions, s'allunyà d'ell fins al moment oportú” (Lc 4,13). De facto, podríem dir que tota la vida de Jesús és un discerniment dels esperits, un discerniment d'on està l'Esperit de Déu i

on està l'esperit que porta a la mort, l'esperit maligne. Certament que la nostra fe té manaments, té uns dogmes, i no es tracta de posar-ho en qüestió, sinó que es tracta de posar el punt central en el discerniment fi de l'Esperit. Es tracta d'anar descobrint com actua aquest Esperit.

Les temptacions de sant Mateu i les de Lluç tenen un ordre diferent. Les de Lluç 4 diuen: "Jesús, ple de l'Esperit Sant, se'n tornà del Jordà. L'Esperit el va conduir al desert durant quaranta dies i era temptat pel diable. Aquells dies no va menjar res i a la fi tingué fam. El diable li digué: Si ets el fill de Déu digues a aquestes pedres que es facin pans. Jesús respon: no sols de pa viu l'home sinó de tota paraula que surt dels llavis de Déu. Després el diable se l'endugué enlaire i li mostrà en un instant tots els reialmes del món i li digué: et donaré tota l'autoritat i la glòria d'aquests reialmes que m'ha estat confiada. M'ha estat confiat a mi i la dono a qui vull. Adora'm i tot serà teu. Jesús respongué: diu l'Esclusura, adora el Senyor el teu Déu i dona culte a ell tot sol". Aquestes són les dues primeres temptacions, la del pa i la del poder. Hem dit que això es va veient també a la vida de Jesús. Recordem que en la multiplicació dels pans apareix aquesta temptació.

Aquest text de la multiplicació dels pans és molt important. Sant Marc i sant Mateu el posen duplicat i sant Lluç només el posa una vegada. Sant Marc dirà que hi havia 5000 homes, i sant Mateu dirà que eren 5000 homes i dones. A la segona multiplicació tant de Mateu com de Marc es parla de gent. Sant Lluç també posa gent, en general. Aquest text és molt important per veure com Jesús va discernir i quin és el punt d'inflexió per entendre on està l'Esperit de Jesús.

Si llegim el final de la multiplicació dels pans, en el text de la Bíblia interconfessional diu: "Jesús va fer pujar els seus deixebles a la barca". La traducció litúrgica diu: "Jesús obligà a pujar a la barca". A altres llocs es diu: "Empenyé". Què passa aquí? La multiplicació dels pans és un moment relativament bo i, en canvi, veiem a Jesús tot nerviós, que obliga als seus deixebles a pujar a la barca. Per què? Què li passa? Quins nervis té Jesús? Després se'n va tot sol a la muntanya. Què li ha passat? Ens quedem amb un interrogant. Però si llegim la mateixa escena al capítol sisè de sant Joan es veu el que ha passat. Explica la raó per la qual Jesús actua d'aquesta manera. Al final de la multiplicació dels pans la gent l'empenyia perquè el volien fer rei. Fixem-nos en l'esquema: Jesús envia els seus dotze deixebles de dos en dos, sense bossa ni sarró ni menjar, com a ovelles enmig de llops, desarmats, a predicar el Regne. Simultàniament, l'evangeli posa la decapitació de Joan Baptista. Immediatament tornen els dotze i diu l'evangeli que hi havia molta gent allà, tanta que Jesús se'n va sol a la muntanya i quan arriba ho troba ple de gent. I subratlla el text de Marc que sols eren *andros* (homes). Joan Baptista no era un qualsevol; alguns fins i tot el tenien per Messies. Per tant, amb l'assassinat de Joan Baptista hi ha una moguda gran en el poble. I la gent què fa? Es gira cap a Jesús perquè es posi al davant del moviment de revolta. I per això són únicament homes, un nombre molt elevat d'homes.

Estem davant de la temptació que li fa el diable. Es tracta de fer servir els mitjans de força per imposar la seva manera de fer. Aquí hi ha el problema, i ens el trobem contínuament en la història de la humanitat. Quants béns han justificat assassinats i més assassinats? Extrapolo, però l'Estat Islàmic, que aixeca crítiques a molta gent fins i tot musulmana, com ho justifica? Primer, s'ha d'imposar pel terror. Quan la gent tingui por, llavors podem imposar la pau que Déu vol per a tothom. Aquest és el mateix pensament que tenien els nazis, els marxistes i la revolució francesa, que tothom la lloa ara, el segle de les llums, però que va representar una gran massacre. Aquesta és la qüestió, primer terror i després implantar el paradís. Aquesta és la gran temptació que té Jesús. Per tant, per discernir l'Esperit, Jesús, el primer que va fer ell és

renunciar al poder, renunciar a tot el que significa un aparell estatal. Tenia un poble, però no un estat.

L'altra temptació ja la sabem. El posa a dalt del pinacle del temple i li diu: "Si ets el fill de Déu, tira't daltabaix i donaré ordre als àngels de guardar-te i et duran a les palmes de les mans". Aquesta frase ve d'un salm que llegim cada diumenge a completes i la fa servir el dimoni. I li diu: "Tira't daltabaix". Li diu que es mostri, que faci un miracle. Aquí és no forçar físicament, no forçar violentament, sinó forçar a través de la imposició per sobre de la raó, a través d'un signe miraculós que s'imposa. Jesús li diu: "No temptis el Senyor, el teu Déu".

Aquesta temptació la va exemplificar molt bé un escriptor, Nikos Kazantzakis, que agafa el text final de les temptacions de sant Lluç: "S'allunyà d'ell fins al moment oportú". La gran temptació al final de la vida de Jesús, al moment de la passió: "Salva't tu mateix, si ets Fill de Déu, i baixa de la creu!" (Mt 27,40). No ets el Messies? No ets Déu? Doncs, baixa! És el que ens posa més nerviosos de Déu.

Aquesta no és una cosa exterior a nosaltres, ens passa contínuament a la vida familiar, en les malalties, en el que veiem per la tele, en el que li passa al veí, en els pobres que vénen... Hi ha una senyora que ve tot sovint a l'església del convent i diu: "Dos mil anys demanant per la pau... i per què demanem si no serveix per a res?" Aquest és el problema bàsic. Aquesta temptació de Crist és la temptació de la humanitat, és la temptació del Messies. I Jesús, no baixa de la creu. Aquest és el gran escàndol del cristianisme, i afrontar-lo costa molt perquè ens quedem amb un Déu sense passar per Jesús. I quan parlem d'un Déu sense passar per Jesús no entenem Déu; almenys Jesús es fa estimar. Jo no l'entenc, però l'estimo.

Hi ha un text a Mateu 11,2 que narra com Joan Baptista està a la presó abans de ser mort: "Joan era a la presó. Va saber les obres que feia el Messies. Va enviar els seus deixebles a preguntar-li: Ets tu el que ha de venir o hem d'esperar a un altre? Joan està sorprès pels signes tan petits que fa Jesús. I Jesús respon: "Aneu a anunciar a Joan el que sentiu i veieu" (Mt 11,4): "Els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden nets, els sords hi senten, els morts

ressusciten, els pobre reben l'anunci joiós..." I acaba el text dient: "Feliç aquell que no em rebutjarà". Feliç el qui no s'escandalitzi de mi. Té moltes traduccions aquest final. Per què m'he d'escandalitzar de que els morts ressuscitin? Més aviat m'he de meravellar. Una altra traducció diu: "Feliç el qui no quedarà decebut". I per què no quedarà decebut? Perquè Crist continuarà. I una altra cosa, el text posa "els cecs hi veuen, els sords hi senten, els morts ressusciten..." però el text realment diu "hi ha cecs que hi veuen, hi ha sords que hi senten, hi ha paralítics que caminen, hi ha morts que ressusciten". Per això s'entén una mica que puguin quedar decebuts.

Per tant, què és el que pot decebre de Jesús? Jesús, al principi del seu camí, ja assumeix que algú quedarà decebut d'ell. I segurament que aquesta va ser la decepció de Judes, i de Joan, i la nostra. Quina és? Que els miracles de Jesús tenen dos connotacions que val la pena de subratllar. Quan hi ha un miracle, aquest no va contra la natura. Aquests miracles no estan en contra de la naturalesa sinó que la fe amplia la naturalesa, li obre les possibilitats. I, per altra banda, el miracle és, en els evangelis, un signe per dir que Déu, en Jesucrist, hi és, que el Regne hi és, però que el miracle no anul·la la creu. La creu no la podem reduir perquè hi ha el vèrtex de la història quan hi ha hagut el mal. La creu no es pot esborrar. Però, de tant en tant el Senyor, quan vol i quan ho creu pedagògic, mostra que Ell hi és, a vegades d'una manera desconcertant i, a vegades, fins i tot una mica ridícula des de la nostra perspectiva. Però ell mostra que hi és. Els signes dels miracles de Jesús eren com dir: "El Regne hi és", però no pel poder, per la imposició, o per l'anul·lació de la llibertat humana. Hi és a través del camí que porta a la creu i a la resurrecció.

Per tant, si aquí no hem quedat decebuts és que no hem fet el camí de la fe. Hi ha un moment determinat, en el camí de la fe, que un ha de quedar decebut de Jesús, perquè les expectatives infantils o profundament humanes xoquen amb el seu camí, que és un camí molt diferent del que nosaltres normalment pensem.

Per discernir l'Esperit de Jesús hem de tenir en compte aquestes coses. L'Esperit de Jesús normalment és al·lèrgic al poder, és al·lèrgic a les grans manifestacions, és al·lèrgic a la imposició, fins i tot imposicions intel·lectuals, grans demostracions. La fe no va en contra de la raó però va més enllà de la raó i no queda anul·lada per ella. Déu no s'imposa.

Hem dit que els evangelis comencen amb aquesta triple imatge: Joan, el baptisme de Jesús, les temptacions. Ens hem aproximat a l'evangeli del baptisme de Jesús i hem vist les temptacions. Ara anem al primer, Joan promet que Jesús batejarà no simplement amb aigua sinó amb Esperit Sant i amb foc. Aquí hem d'anar a raure primer al que coneixem més, l'esperit del dimoni. Hi ha un text que és molt interessant per ser llegit sense prejudicis, el de l'endimoniat de Gerasa, a Marc 5. Aquí, quan Jesús està barallant-se amb el dimoni, al final li pregunta: "Com et dius?" I respon: "Legió, perquè som molts". Quin és el problema de la persona humana, de la humanitat? El diàbolos, que en grec vol dir *sortir* i *dispersar*. És dispersió.

Quina és la diferència entre un cos mort i un cos viu? Que el cos viu té un punt de referència, tot conflueix en un sol punt. Tot el cos treballa pel conjunt. En canvi, en el cos mort, tothom treballa per lo seu, la cuca per ser cuca, les formigues per lo seu... Hi ha dispersió, diàbolos. En canvi, quan un cos és viu, encara que ho hagi passat malament, tots treballen per l'harmonia d'una sola realitat.

Com et dius? "Legió, perquè som molts". Aquest és el nostre dimoni. I fixem-nos com el descriu l'evangelista: "Després van arribar a l'altra banda del llac, al territori dels gerasencs. Així que Jesús saltà de la barca va venir un home posseït d'un esperit maligne". D'on venia? De

les coves sepulcral, estava entre els morts no entre els vius, s'havia aïllat dels seus companys. Quan hi ha el diable, el primer que passa és l'aïllament, la solitud, la mort. S'estava entre les coves sepulcral. Ningú no era capaç de lligar-lo, ni tant sols amb cadenes. No tenia control sobre si mateix ni els altres el podien contenir, perquè moltes vegades havia trencat les cadenes i havia trossejat els grillons amb què volien lligar-lo. Ningú no tenia prou força per dominar-lo. Sempre, de nit i de dia, anava pels sepulcres i per les muntanyes cridant i donant-se cops de pedra. O sigui, fent-se mal ell mateix. És tota una descripció del diàbolos. Quina és la força de l'Esperit? La força de l'Esperit és precisament el que fa que la persona tingui un cor indivís, un sol cor. Aquí hi ha la força. L'Esperit Sant és un de sol. Sortir de la multitud i tenir un sol cor.

El gran problema d'aquest diàbolos és comunitari. Jesús no volia un estat i menys un exèrcit, però volia una família. Recordem aquell text en què la mare i germans de Jesús el volien veure perquè estava sonat, perquè el tenien per boig (Mt 12,46). Li diuen: "La teva mare i els teus germans són aquí fora i et volen veure. Qui és la meva mare? Qui són els meus germans? I mirant a l'entorn digué: tots aquests que escolten la Paraula de Déu són el meu germà, la meva germana, la meva mare".

Aquest és un punt cabdal. El que vol Jesús, l'Esperit de Jesús, certament que és unificar el cor de la persona humana, però això no és independent, sinó que està profundament lligat a la creació d'una fraternitat en la qual Ell és el centre, en què tots són germans, germanes, mares de Jesucrist, la família de Jesús que el segueix. Aquesta família no és qualsevol família. Jesús dona els criteris de l'Esperit per a aquesta comunitat. Són bàsicament cinc.

El primer que proposa a Marc 10,17 (el jove ric) és: "Et falta una sola cosa: Vés, ven tot el que tens, dona-ho als pobres i segueix-me". Aquí hi ha una característica bàsica de la fraternitat de Jesús, dels germans de Jesús. Que la fe, o passa per la butxaca o no hi ha fe. Certament hi haurà alguns que ho han de deixar tot. En canvi, per exemple Zaqueu dirà que ven la meitat dels seus béns i retorna diners als que ha estafat. Marta i Maria tenien casa seva a disposició dels altres, igual que la casa de la sogra de Pere. Per tant, el que era seu va passar a ser comunitari. El mateix Bernabé va vendre el terreny que tenia i el donà a la comunitat. La comunitat de Jesús ho tenien tot en comú. Fixem-nos que la part econòmica, a l'evangeli, és important. S'ha de ser pobre, s'han de relativitzar els diners. És la primera característica que subratlla el text.

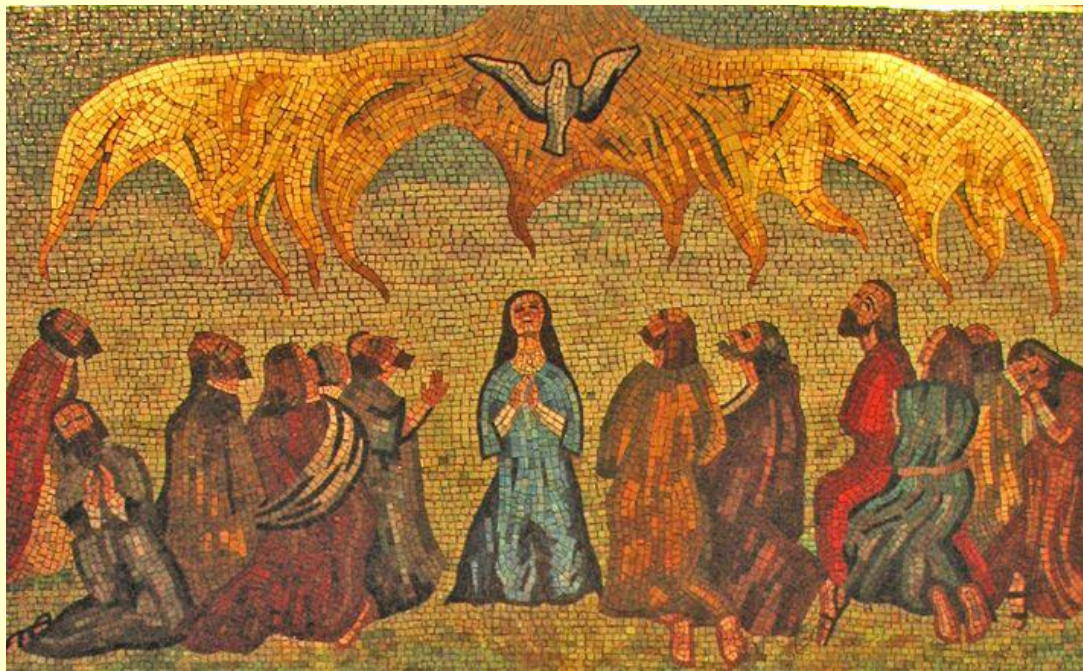
La segona és fruit d'aquesta. Pere diu: Nosaltres hem deixat la casa i els germans... què ens tocarà? Però Jesús, d'alguna manera, agafa la pregunta de Pere i diu: "Us asseguro, tothom que per mi i per l'evangeli hagi decidit deixar casa, germans, germanes, mare, pare, fills o camps, rebrà ja en el temps present cent vegades més de cases, germans, germanes, mares, fills, camps i també persecucions" (Mc 10,29). El text diu que aquell qui ha renunciat a aquestes coses en rebrà cent vegades més perquè entra en una fraternitat i, per tant, queda molt més ampliat. Nosaltres, els frares, això ho confirmem. Quan un té diners o el que sigui, quan professa solemnement ha d'agafar tot allò i donar-ho als pobres. No pot donar-ho a l'orde, està prohibit. Ho ha de donar als pobres o als familiars, o a qui sigui, menys a la comunitat. Jesús diu que aquells que fan això rebran cent vegades més en cases... Nosaltres els frares hem deixat la nostra casa però tenim cases arreu, i més de cent. Qui entra seriosament a l'Església no queda sol. El text diu que rebrà cent vegades més en cases, camps, mares... però hi ha una cosa que no, el pare. En aquesta comunitat no hi ha pare. Fixem-nos que dirà: "No anomeneu a ningú pare, perquè de pare només en teniu un i tots vosaltres sou germans" (Mt 23,9).

Les altres tres són més conegudes. “No judicar”, que és una de les coses que més allibera. Tot el Sermó de la Muntanya està basat, sobretot, en aquest punt. I què vol dir no jutjar? No vol dir no intervenir, sinó al revés, intervenir, però molt més. Per exemple, quan hi ha un accident, primer arriba la policia i després l’ambulància. La policia pregunta qui és el culpable, jutja. El metge què fa? No jutja, cura; diagnostica i cura. El que toca al cristià és aquesta segona part, ser com el metge. És molt més eficaç. Quan busquem el culpable travem la possibilitat d’actuar. Per tant, pobre, sense pares, no jutjar.

El quart és la no violència. Si us peguen en una galta perdoneu... Aquí hi ha una cosa molt seriosa i molt gruixuda. I, lògicament, sense poder.

I volia acabar amb el text de Lluç 22,24. És aquella discussió de qui és el primer. Estant al sant sopar: “Després hi hagué entre ells una discussió (Lluç ho posa en un lloc clau de la vida de Jesús) la de qui era el més important. Jesús els digué: als reis de les nacions els dominen com si fossin amos i als qui tenen poder damunt d’elles es fan dir benefactors, però entre vosaltres no heu d’actuar així”. Jesús no vol un estat, Jesús no vol un exèrcit, però sí que vol una comunitat, en la qual no s’actui com al món, sinó a la inversa. Llavors, afegeix: “El més important entre vosaltres ha d’ocupar el lloc del més petit, i el qui mana, ha de fer com el qui serveix, perquè qui és més important? El qui seu a taula o el qui serveix? No és el qui seu a taula? Doncs jo soc entre vosaltres com el qui serveix”. I sant Joan continuarà el text amb el rentament de peus (Jn 13).

El Nou Testament agafa el mateix Déu de l’Antic Testament, que és el Déu a favor dels pobres, però aquest Déu del Nou Testament en Jesucrist és el Déu pobre, impotent, senzill, que no s’imposa, que serveix. És tota una mentalitat a la que jo encara no hi hem arribat.

L'Esperit Sant en el Nou Testament

Jesús Romero

Per veure què se'n diu de l'Esperit Sant en el Nou Testament, en els escrits de sant Pau, he fet una selecció d'uns textos molt concrets i bonics sobre l'Esperit Sant, sobre la seva acció en l'església i en cadascú de nosaltres. Per altra banda, els Fets dels Apòstols és el llibre de l'Esperit Sant en el Nou Testament, no perquè els altres no en parlin sinó perquè aquest llibre comença amb la Pentecosta. A més, Lluç volia parlar de l'actuació de l'Esperit Sant i, com en tot moment, va ajudant a estendre la Paraula de Déu després de Pentecosta. I, per últim, també m'ha semblat oportú agafar l'Apocalipsi, i on l'Esperit Sant també té el seu pes.

I comencem amb una pregària de la Seqüència que llegim per la festa de la Pentecosta:

*Veniu, oh Sant Esperit,
des del Cel al nostre pit
amb un raig de llum divina.*

*Pare dels pobres, veniu,
deu-nos els dons que teniu,
oh Sol que el cor il·lumina.*

*Vós sou el consolador,
de l'ànima l'Habitador,
i dolcíssim refrigeri.*

*En els treballs sou confort,
en les penes sou conhort,
en la calor sou temperi.*

*Oh divina Claredat,
visiteu la intimitat
del cor que ja us ansia.*

*Res tindrà l'home si vos
no li deu vostre socors
divinal, que bé li sia.*

*Tot el que no és net renteu;
tot el que ja és sec regueu;
cureu tota malaltia.*

*Tot l'indòmit endolciu;
tot el fred encalentiu;
regiu el qui s'esgarria.*

*Deu als fidels confiats
dels vostres dons esperats
la sacrosanta setena;*

*El mèrit de la virtut,
el camí de la salut,
la joia immortal i plena.*

Algú va dir que l'Esperit Sant pot definir-se únicament a partir del que fa. Precisament l'Esperit Sant és el gran desconegut. És molt fàcil parlar del Pare i la imatge del Pare, tot i que sabem que Déu Pare és Esperit. És fàcil fer-nos més aviat la idea de Jesús, justament per la seva encarnació, Déu que s'ha fet carn com nosaltres. Però l'Esperit Sant se'ns escapa, i ja està bé que se'ns escapi. La idea de la divinitat, el bonic de la divinitat és que no la podem apamar, no la podem posar dintre dels nostres esquemes, se'ns escapa.

Hi ha un abaixament, una kènosi (en grec) de Déu en Jesús, que és aquell que s'abaixa, que deixa la seva glòria i es fa home per nosaltres. I també hi ha una kènosi, un abaixament de l'Esperit Sant, que no es veu, que només s'intueix, i que, en tot cas, només es veu a través del que fa.

Anem a veure a través dels textos bíblic, com els escrits de Pau, Lluç o Joan han intuït la presència de l'Esperit Sant en la vida de les comunitats.

L'Esperit en Sant Pau

El text més antic que tenim en el Nou Testament és la primera carta als Tessalonicencs. Va ser escrit aproximadament l'any 51. En ell, hi trobem aquests pocs versets que parlen de l'Esperit Sant: "Aquesta és la voluntat de Déu: que visqueu santament (...). En efecte, Déu ens ha cridat a viure santament i no de manera impura. Per tant, el qui rebutja el nostre ensenyament no rebutja un home, sinó Déu mateix, que us dona el seu Esperit Sant". (1Te 4,3-8)

Totes les cartes de Pau tenen en ment una comunitat, i normalment, els seus problemes. Gràcies a Déu que les comunitats no eren del tot santes, perquè els escrits de Pau sempre parlen de sants, es dirigeix als cristians com a sants, perquè som santificats en l'Esperit. Tots els escrits i les cartes van dirigides als sants; són tinguts així els germans i germanes que viuen en comunitat. Però justament perquè no eren sants i immaculats del tot sinó que tenien problemes, tenim la resposta a aquests problemes en les cartes del Nou Testament, que ajuden a perfilar la vida de les primeres comunitats.

Per tant, en una data molt antiga, la més antiga del Nou Testament, ens trobem ja que allò que Pau predica, que allò que expressa, no és quelcom que s'ha tret de la màniga, sinó que li ha estat revelat.

"El qui rebutja el nostre ensenyament no rebutja un home, sinó Déu mateix, que us dona el seu Esperit Sant". Per tant, l'Esperit Sant és quelcom que ve de Déu Pare. Aquí encara no es podia parlar del dogma de la Trinitat, però sí que es veu, en diferents textos, la connexió o interrelació de l'Esperit Sant amb les altres dues persones de la Trinitat, el Pare i el Fill.

I una cosa important per a Pau, sobretot a la carta als Tessalonicencs, és què passa amb la gent que ve del paganisme, que s'ha convertit i que comencen a preguntar-se per tots aquells que no han conegut a Crist, o els que han conegut a Crist i han mort... Estan esperant que el Senyor vingui de seguida, vingui aviat. Això marcava molt les primeres comunitats cristianes.

L'esperança de la vinguda de Jesús era imminent, s'esperava en qualsevol moment. Llavors, què passa? És una de les preguntes que li fan. Mentre l'Església està en espera, Pau els diu aquestes paraules: "No sufoqueu l'Esperit". No es pot sufocar una idea. No es pot sufocar una entelèquia. No es pot sufocar un somni. En canvi, sí que es pot sufocar, d'alguna manera, aquesta persona que és l'Esperit Sant. "No sufoqueu l'Esperit ni menyspreu els dons de profecia. Examineu-ho tot i quedeu-vos amb el que és bo. Allunyeu-vos de tota mena de mal". (1Te 5,19-22). Sufocar l'Esperit Sant és perdre, d'alguna manera, aquesta llum que ajuda justament en el discerniment. L'Esperit Sant és un do per als cristians que ajuda en el discerniment.

Un altre text clau és 1Co 12-14, que comença parlant del que ha fet l'Esperit Sant, després del tema de les llengües, després de la mort, etc. Són aquests capítols claus de 1Co, escrits pels anys 55-56 dC. Estem amb una carta posterior a 1Te. Com tots els cristians que anem caminant amb Jesús, no és la mateixa fe la que teníem fa vint anys que la que tenim ara. I no és la mateixa la que tenim ara que la de dintre de vint anys, perquè hom va aprofundint amb la pregària, amb la meditació de les Escriptures, amb aquest diàleg amb el Senyor i amb la comunitat. I sant Pau no és algú diferent a nosaltres en això. En diferents cartes, davant de diferents problemes, sant Pau va elaborant la seva teologia i la seva pneumatologia, el que ell entén que fa l'Esperit Sant en la comunitat. "Per això us faig saber que ningú que parli mogut per l'Esperit de Déu no diu: 'Maleït sigui Jesús', i que tampoc ningú no pot dir: 'Jesús és el Senyor', si no el mou l'Esperit Sant. Els dons són diversos, però l'Esperit és un de sol. Són diversos els serveis, però el Senyor és un de sol. Els miracles són diversos, però Déu és un de sol, i és ell qui ho obra tot en tots. Les manifestacions de l'Esperit que rep cadascú són en bé de tots" (1Co 12, 3-7).

Fixem-nos en el paper testimonial que té l'Esperit Sant en la vida del creient. Ningú pot dir "maleït sigui Jesús". Aquell que ha tastat l'Esperit Sant ha nascut de nou per mitjà del baptisme, ha rebut l'Esperit Sant i no pot fer una altra cosa que confessar que Jesús és el Senyor. Aquesta és l'experiència de les primeres comunitats cristianes, que tenien darrera el

fet cabdal de la resurrecció de Jesús. Totes les comunitats tenen aquesta experiència: trobar la fe, entrar en la dinàmica d'una comunitat, rebre el missatge de l'evangeli, batejar-se, rebre l'Esperit Sant i passar a ser testimonis de Jesús. Pau emfatitza que l'Esperit Sant ens fa testimonis de Jesús, ens fa confessar que Jesús és Senyor. I això no és poca cosa. Nosaltres avui ja ho hem escoltat molt, però no era poca cosa en els temps en què estaven vivint. Sant Pau viu en el temps de l'imperi romà on l'emperador es creia déu encarnat a la terra. Confessar que Jesús és el Senyor, que governa tot el món és una tasca de l'Esperit en el cor del creient.

L'Esperit també és aquell que dona el que ha rebut del Pare i del Fill, i ho dona a cadascú dels creients. No tenim excusa. Potser que no sapiguem quin és el nostre do, perquè no l'hem buscat, perquè no l'hem treballat... De vegades estem esperant que se'ns revelin els dons i no fem res. Ens hem de posar a treballar i llavors potser descobrim que el nostre do és aquell o aquell altre. Pau, sempre que ens parla del Senyor, es refereix a Jesús, i quan parla de Déu es refereix al Pare. L'Esperit és un de sol, el Senyor és un de sol, Déu és un de sol i és Ell qui obra tot en tots. Encara no està definida la Trinitat, però ja tenim aquí les tres persones.

L'Esperit també ens ve del baptisme. En temps de Pau això va ser tota una revolució. A la carta als Gàlates veiem les picabaralles que va tenir amb sant Pere. Déu ha obrat i és capaç d'obrar no només entre els jueus sinó també entre els pagans. "Tots nosaltres, jueus i grecs, esclaus i lliures, hem estat batejats en un sol Esperit per a formar un sol cos, i tots hem rebut com a beguda un sol Esperit" (1Co 12, 13). Aquest Esperit com a beguda, em sembla que deu ser no només la imatge del baptisme sinó també la de l'aigua de la vida. A l'evangeli de Joan està promès que aquells qui creuen en Jesús, els brollarà fonts d'aigua viva del seu interior (Jn 7,38).

Pocs són els esposos que no demanen que es llegeixi el text de 1Co 13 en la cerimònia del matrimoni. És una de les lectures que sempre surten: "El qui estima és pacient, és bondadós; el qui estima no té enveja, no és presumit ni orgullós, no és groller ni egoista, no s'irrita ni es venja; no s'alegra de la mentida, sinó que troba el goig en la veritat; tot ho excusa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta. L'amor no passarà mai..." (1Co 13, 4-8a). És un text molt bonic però és d'una responsabilitat immensa. El qui estima és tot això. En algunes Bíblies trobem dues versions diferents: "el qui estima és..." o "l'amor és..." Les dues traduccions són possibles perquè la paraula, quan es fa servir com a subjecte, fa tot això. I qui és el qui estima? Per a Pau està claríssim. En tots els escrits paulins, qui estima és Déu. És Déu qui ens ha estimat d'una manera que no es pot descriure. Tot el Nou Testament es podria llegir com un buscar i entendre el profund amor de Déu per cadascun dels homes, per cadascú de nosaltres, per la humanitat sencera.

I és l'Esperit que viu dins nostre qui possibilita que tot això sigui una realitat en nosaltres. I Ell ens pot convertir a nosaltres també en aquells capaços d'estimar d'aquesta manera. Tot aquest capítol 13 és una escola. Pau diu que hi ha la fe, l'esperança i l'amor, que totes tres subsisteixen però que és l'amor el que no passarà mai (1Co 13,13). I ho diu un home que justament a 1 Co afirma que tenien un munt de dons però que no els sabien aprofitar ni els sabien viure en caritat en les relacions entre uns i altres. Ho diu una persona que acaba dient que ell mateix parla en llengües, que ell també té visions, que ell també ha pujat al setè cel. És una persona que ha experimentat tot això, però que està en l'escola d'aquest amor, d'aquesta donació als altres. Per tant, tenir l'Esperit és entrar en l'escola de l'amor.

Al capítol 14 parlarà precisament del do de profecia i del do de llengües: "Per damunt de tot, estimeu-vos!" Els dons són molt bonics però també són un gran perill. Són com els miracles.

Jesús mateix ho va viure en la seva pròpia carn. Els miracles anaven molt bé, ajudaven a la gent, però feien entendre que Jesús era un tipus de Messies que no tenia res a veure amb el paper de Messies que Ell venia a complir entre nosaltres. I, en aquest sentit, els dons també són perillosos quan un pensa que els té perquè un és guapo, perquè un sap com treballar-los i en presumeix.

“Per damunt de tot, estimeu-vos!”. I afegeix: “Anheleu els dons de l’Esperit, sobretot el de profecia!”. Podem caure en la supèrbia, creure que som els millors per tenir dons, quan no són nostres sinó que els hem rebut. Hi ha també el perill de dir que no volem fer res, que no volem tenir cap do, per no fer... Aquesta falsa humilitat faria que portéssim una vida mediocre. Pau no vol cristians mediocres. Diu: “Germans, no sigueu criatures en qüestió de seny. Sigueu-ho si es tracta de fer mal, però en qüestió de seny sigueu adults” (1Co 14, 20). Vol que siguem adults, no mediocres, persones amb seny que sapiguem demanar els dons que convé, els que puguin aprofitar a la comunitat, esperant que Déu, a través del seu Esperit els donarà.

Si llegim tot el capítol 14, el do de profecia està en contraposició sempre al do de llengües, perquè en aquella comunitat es veu que tenien de tot, i el do de llengües també era un do que feien servir. Però, quin era el problema? Que la gent es posava a parlar en llengües i ningú s’entenia, perquè no hi havia ningú que pogués interpretar allò que es deia. Sant Pau dirà que té el do de llengües però que s’estima més callar si no pot edificar la seva comunitat. I, per això, li dona més importància al do de la profecia, que volia dir parlar per la boca de Déu, aportar un ensenyament, aportar un comentari, aportar un consell per a l’església, per a la comunitat. Això per a ell és molt més important perquè edifica la comunitat, una comunitat que està aprenent, que tot just comença a tenir els evangelis escrits, que comença a tenir algunes de les cartes que van circulant..., una comunitat que està creixent. Ara nosaltres ja tenim el Nou Testament però ells l’estaven fent en aquell moment.

Els dons de l’Esperit els hem de buscar, els hem de demanar, però sobretot hem de ser una comunitat adulta, com demana Pau.

La carta als Gàlates és un escrit molt interessant però allí es pot observar el geni que tenia sant Pau. No està escrita amb ira, però sí amb molt de dolor. Sant Pau, quan escriu als Gàlates, es veu en una situació de dificultat. La comunitat de Galàcia havia conegut sant Pau, ja que havia estat fundada per ell, però quan ell marxa de viatge missioner cap a altres bandes, hi ha uns grups, els dels judaïtzants, que entren en aquella comunitat i comencen a dir a la majoria que són pagans que la conversió a Jesús té sentit si es circumciden, si vetllen la llei de Moisès, és a dir, si es fan jueus com ells. Això destarota la comunitat i comença a crear divisions i problemes. Sant Pau és molt dur amb aquesta comunitat, potser perquè se l’estima d’una manera especial. Ell, que havia donat la vida per aquella comunitat, al veure aquesta situació, es revolta però ho fa recordant-los allò que han rebut. Justament els retreu com és possible que havent conegut l’evangeli, que havent rebut els dons de l’Esperit, ara caiguin de la Gràcia, ara demanin que tots passin per l’arrasador del judaisme, com si tot el que haguessin rebut hagués estat mentida. Ells ja han experimentat els dons de l’Esperit, tots han estat batejats... Com és possible pensar que tot això no valgui res si no es fan jueus abans?

I té alguns textos que remarquen aquesta tasca de l’Esperit, aquest Esperit Sant que ells van rebre amb la predicació de Pau. Hi ha un text en què agermana l’encarnació, la creu, amb el do de l’Esperit: “Però quan va arribar la plenitud del temps, Déu envià el seu Fill, nascut d’una dona, nascut sota la Llei, perquè rescatés els qui vivíem sota la Llei i rebéssim la condició de fills. I sabem que som fills perquè Déu ha enviat als nostres cors l’Esperit del seu Fill, que crida:

“Abba, Pare!” Per tant, ja no sou esclaus, sinó fills, i si sou fills, també sou hereus, per obra de Déu” (Ga 4, 4-6). Els està dient que no necessiten fer-se jueus perquè els qui eren jueus, la Llei no els ha servit per a res, han necessitat a Jesús. Haver rebut l’Esperit Sant ens ha donat la dignitat de fills. Remarco la idea de la paraula “dignitat” en un moment en que l’èsser humà comptava molt poc. I també podríem recuperar-lo en els nostres dies, aquest concepte de dignitat, avui on hi ha tantes persones que pateixen, on estem dins d’un sistema on sembla que les persones es poden convertir molt fàcilment en un número i, quan no entren dins l’engranatge d’aquest sistema, són paper que es rebutja. Tots aquells que han estat batejats en Crist tenen la dignitat de fills de Déu. I és el mateix Esperit que ens assegura aquesta dignitat perquè en el fons dels qui hem experimentat el Crist, dels qui anem llegint la seva Paraula, anem pregant, anem participant de la vida de l’Església, hi ha un rau-rau dins del nostre cor que va cridant “Abba, Pare”, que ens permet dir a Déu Pare, amb aquest sentit entranyable que té el terme “Abba” o que tenia el terme “Abba” en arameu antic.

Tots sabem que som pecadors, i sant Pau està escrivint a comunitats que han rebut tots els dons i que pequen, que perden la caritat cristiana amb el germà... i, amb tot, els recorda aquesta dignitat perquè sabem que Jesús, a través del seu Esperit, ens ha fet fills de Déu, i amb aquesta consciència, amb aquest fonament ben posat, serem capaços de construir. I és justament el que vol fer Pau amb els seus germans de Galàcia, ajudar-los a tornar a edificar no sobre coses antigues, no sobre una llei o sobre uns manaments que ha quedat clar que no podien portar a la salvació, sinó amb la Gràcia que han rebut de l'Esperit Sant. Aquí és on fa el lligam amb la creu: "Quant a mi, Déu me'n guard de gloriar-me en res si no és en la creu de nostre Senyor Jesucrist; en la creu, el món està crucificat per a mi, i jo, per al món. Perquè no compta per a res ser circumcidat o no ser-ho; només compta que som una creació nova". (Ga 6, 14-15). És una manera de dir que el món no té o no hauria de tenir cap poder sobre mi. Ja sabem que hi ha coses boniques en el món, soc franciscà i sabem que la creació és bona i Déu l'ha feta bona i bonica. Però el món, com a sistema de coses que va en contra de Déu, està crucificat, ha mort, no compta. El que compta, dirà, és que som una creació nova. L'Esperit Sant és aquell que ha fet possible una nova creació, tan forta, tan potent, tan bona com la que apareix en els primers capítols del Gènesi.

I no podem deixar Romans 8 i 12. Romans és la carta als Gàlates corregida i ampliada. És com si hagués fet una nova edició i s'hagués abocat a fer una cosa ben travada, ben sòlida. Sant Pau està escrivint a una comunitat, la dels Romans, que no coneix, ni el coneixen; sembla que el coneixen d'oïdes, però ell no ha estat mai allà, per tant, la carta als Romans es converteix una mica en la seva credencial. L'Esperit, justament, l'impel·leix a sortir de la seva terra natal, a recórrer mitja Europa, vol arribar a l'Imperi, i des d'allà té pensat, com diu a la carta als Romans, passar a Hispania. Per tant, és la seva carta credencial, però és una carta que aprofita moltes coses de la carta als Gàlates, desenvolupant-les. Pau ha viscut uns anys com a jueu, complint la llei jueva, i comença a dir que hi ha una llei del pecat i una llei de l'Esperit. Hi ha una llei que porta a la vida. La llei jueva, la Torah, tot i que té tants manaments per aconseguir no és, fredament mirada, un codi civil o un codi penal, sinó que s'ha de mirar amb la idea que és l'expressió de la voluntat divina. És més un sistema de valors que no pas un conjunt de normes puntuals. "Ara ja no pesa cap mena de condemna sobre els qui viuen en Jesucrist, perquè la llei de l'Esperit, que dona la vida en Jesucrist, t'ha alliberat de la llei del pecat i de la mort. Ara bé, vosaltres no viviu d'acord amb els desigs terrenals, sinó d'acord amb l'Esperit, perquè l'Esperit de Déu habita en vosaltres, i si algú de vosaltres no tingués l'Esperit de Crist, no seria de Crist" (Rm 8,1-2.9).

La inhabitació de l'Esperit Sant en l'interior del creient ha anat apareixent però aquí ja està expressada plenament: "I si algú de vosaltres no tingués l'Esperit de Crist, no seria de Crist". Està claríssim que està parlant a persones que han fet experiència de la fe i, per tant, està segur que aquest Déu, a través de l'Esperit Sant, està habitant en el cor del creient i li està ensenyant a viure a la manera de Jesús.

"Igualment, l'Esperit ve a ajudar la nostra feblesa: nosaltres no sabem com hem de pregar, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres amb gemecs que no es poden expressar. I el qui coneix els cors sap quin és el voler de l'Esperit: l'Esperit intercedeix a favor del poble sant tal com Déu vol" (Rm 8, 26-27). L'Esperit no és un ésser passiu. Es defineix com el qui fa dins de cadascú de nosaltres. L'Esperit és el qui sap de la nostra feblesa i ens ajuda a superar-la, ve a ajudar la nostra feblesa. I intercedeix per nosaltres, dirà Pau, amb uns gemecs que no es poden expressar. També afirmarà que si alguna pregària està escoltant Déu Nostre Senyor, no és tant la nostra de llavis enfora, sinó la que fa Déu a través de l'Esperit Sant dins nostre, aquests

gemecs que són els que ens posen en comunió amb Déu i ens fan sentir que som escoltats i que sempre tenim una resposta, encara que no sempre ens agradi.

Hi ha un altre text, a Romans 12, que és la vida en l'Esperit, on apareix aquesta idea d'una vida donada, d'una vida eucarística. Compara la vida del cristià amb una vida ofrena. És un jueu i té darrere la idea dels sacrificis que es feien antigament. El sacrifici ara s'ha fet d'una vegada per sempre, en Jesús. Aprofundint en el que l'Esperit Sant ens va dient, a través de la Paraula, de la vida comunitària, a través del servei al germà, ens va obrint aquest enteniment del que Déu vol i fa que la nostra vida vagi responnent a aquest voler de Déu. Això fa que la nostra vida es converteixi en una vida donada pels altres. "Germans, per la misericòrdia que Déu ens té, us exhorto a oferir-vos vosaltres mateixos com una víctima viva, santa i agradable a Déu: aquest ha de ser el vostre culte veritable. No us emmotlleu al món present; deixeu-vos transformar i renoveu el vostre interior, perquè pugueu reconèixer quina és la voluntat de Déu, allò que és bo, agradable a ell i perfecte" (Rm 12, 1-2). És anar aprofundint una i una altra vegada en aquest Déu. Aquesta inhabitació de l'Esperit Sant dins nostre, fa que estem en relació contínua amb Déu. La nostra religió és una relació amb Déu com a persona, que ens estima i que vol el millor per a nosaltres.

L'Esperit Sant en els Fets dels Apòstols

Lluc és un artista i un bon escriptor. Ha escrit el seu evangeli on ha tingut molt d'interès en presentar Jesús com un profeta, com un ungit, i no per un oli qualsevol sinó ungit per l'Esperit Sant. L'evangeli de Lluc posa molt ràpidament en paral·lel el moment del baptisme de Jesús amb la seva primera predicació a Natzaret. Si recordem el text d'aquella predicació a la sinagoga de Natzaret, Jesús agafa el fragment d'Isaïes: "El Senyor m'ha ungit per portar la bona nova als pobres...". I acaba dient: "Això s'ha complert avui davant vostre". És la seva carta de presentació. En l'evangeli de Lluc, anirem veient com Jesús és el profeta, és l'Ungit, i fins i tot morirà com ell mateix augura: "No hi ha cap profeta que no mori fora de Jerusalem". Acabarà morint fora de Jerusalem per dir-nos que Ell és el profeta esperat, és l'Ungit per antonomàsia.

En l'evangeli de Lluc veiem com Jesús s'acomiada fent una promesa. Va dient que pujarà al cel però que no els deixarà sols, que Déu acomplirà allò que d'antic havia proclamat en els profetes, que vindria, que habitaria en el cor de les persones, que els donaria no un cor de pedra sinó un cor de carn, que escriuria la seva llei en els seus cors, que faria de tots els homes i dones profetes... Això són ressons de diferents profetes: Joel, Jeremies, Ezequiel, Isaïes...

El llibre dels Fets dels Apòstols comença justament amb aquesta promesa. Lluc vol posar en paral·lel ara els dos llibres. "Un dia, mentre menjava (Jesús) amb ells, els donà aquesta ordre: No us allunyeu de Jerusalem; espereu-hi aquell que el Pare ha promès i que us vaig anunciar. Joan va batejar amb aigua, però vosaltres, d'aquí a pocs dies, sereu batejats amb l'Esperit Sant (...) Però vosaltres, quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra" (Ac 1, 4-5.8). Pau i Joan parlen de l'Esperit Sant com aquell que possibilita una nova creació, un nou naixement. Els Sinòptics i els Fets dels Apòstols, van mostrant que Jesús és l'Ungit per l'Esperit, i després vol mostrar com és aquesta acció de l'Esperit. Jesús ja és al cel però no ens ha deixat sols; ara hi ha algú, l'Esperit Sant, que mai no parla per boca seva, sempre parla per boca d'un altre, per boca de Jesús, per boca del Pare, i recorda a les comunitats el que ha fet Jesús, i els ho fa entendre.

L'Esperit Sant no només és aquest subjecte que parla, sinó que fa parlar. Els primers dotze capítols dels Fets dels Apòstols veurem que són els grans capítols de testimonis, de persones

que es converteixen i que, automàticament, prediquen, des del mateix dia de Pentecosta. Per exemple Pere, que era el gran poruc, el que l'havia negat tres vegades, es converteix en el líder del grup de seguida. A Pere li seguiran d'altres, perquè veurem que quan s'escullen els set primers diaques, de seguida apareixen com a protagonistes Felip, Esteve... i després vindrà la conversió de Pau. Tot el llibre dels Fets dels Apòstols és un gran núvol de testimonis, de persones que no callen perquè no poden callar. L'Esperit els ha inundat i els ha recordat el que Jesús ha fet, què ha vingut a fer, per què va venir, per què va morir... i això és el que expressen. I començaran a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la Terra.

La promesa es fa realitat al capítol segon. "Quan va arribar la diada de la Pentecosta, es trobaven reunits tots junts. De sobte, com si es girés una ventada impetuosa, se sentí del cel una remor que omplí tota la casa on es trobaven asseguts. Llavors se'ls van aparèixer unes llengües com de foc, que es distribuïen i es posaven sobre cadascun d'ells. Tots van quedar plens de l'Esperit Sant i començaren a parlar en diverses llengües, tal com l'Esperit els concedia d'expressar-se" (Ac 2). Sabem que un pot ser testimoni per les obres. Sant Francesc li dona molta més importància al testimoniatge de les obres que al de les paraules, perquè les paraules se les pot endur el vent i, a vegades, les nostres paraules no diuen ni el que creiem de veritat, ni el que som de veritat, ni el que fem de veritat. Per tant, hem de vigilar-ho. Però en el llenguatge de Lluç està claríssim. El testimoniatge no es pot fer sense parlar, sense predicar a Jesús. Per això també s'apareixen aquestes llengües de foc.

"Residien a Jerusalem jueus piadosos provinents de totes les nacions que hi ha sota el cel. Quan se sentí aquella remor, la gent s'aplegà i van quedar desconcertats, perquè cadascú els sentia parlar en la seva pròpia llengua (...) A aquest Jesús, doncs, Déu l'ha ressuscitat; tots nosaltres en som testimonis. La dreta de Déu l'ha enaltit, i ell ha rebut del Pare l'Esperit Sant promès, i ara l'ha donat amb abundància: això és el que vosaltres veieu i sentiu" (Ac 2,5-8.32). El Pare ha donat l'Esperit Sant a Jesús, i aquest el dona amb abundància a tots els creients. I, quan passa això, el món canvia.

Un altre text que m'agradaria citar. Ananies i Safira són un matrimoni que s'han posat d'acord per vendre perquè, immediatament després de Pentecosta, els cristians ho posen tot en comú... Aquest foc de l'Esperit fa que la gent s'hi aboqui, arribant a dir que no hi havia pobres a la comunitat perquè tothom posava dels seus béns i ho compartien. És una cosa molt idealitzada però que vol expressar aquest canvi que provoca l'Esperit Sant en el cor de les persones. Tots són un sol cor, una sola ànima. Però hi ha diversos casos: Bernabé que ven les seves propietats i posa els diners als peus dels apòstols, o aquest matrimoni que volen vendre però que fan un raconet, per si de cas, i donen l'altra part als apòstols. Queden la mar de bé perquè es presenten allà i sembla que tot el que han venut ho han posat als peus dels apòstols. Però, "Pere li digué: Ananies, per què has deixat que Satanàs envaís el teu cor? Reservant-te una part dels diners del terreny, has mentit a l'Esperit Sant. Quan encara era teu, eres lliure de quedar-te'l; i, quan l'has venut, podies disposar com volguessis dels diners. Per què has maquinat una cosa així? No has mentit als homes, sinó a Déu!" (Ac 5,3-4). De vegades actuem així. Mentir l'Esperit Sant és mentir Déu mateix. A la teologia de Lluç, l'Esperit Sant i Déu són la mateixa persona.

A vegades hi ha coses que semblen negatives del tot i, en canvi, Déu les aprofita. A Fets dels Apòstols 8, la persecució porta a l'expansió. "Aquell dia (després de la mort d'Esteve) va començar una gran persecució contra l'església de Jerusalem, i tots, fora dels apòstols, es dispersaren pels territoris de Judea i Samaria (...) Els qui s'havien dispersat van anar per tot arreu anunciant la bona nova de la Paraula. Felip baixà a una ciutat de Samaria i els predicava el Messies. Unànimement la gent estava atenta al que deia Felip, ja que sentien contar i veien els prodigis que feia: els esperits malignes sortien de molts posseïts cridant i xisclant, i molts paralítics i coixos recobraven la salut. Hi hagué, doncs, una gran alegria en aquella ciutat"(Ac 8,1b.4-8). Qui fa això? L'Esperit Sant. Als evangelis, qui fa això? Jesús. És una manera de dir-nos que l'Esperit Sant és l'esperit de Jesús, perquè aquells que parlen en el seu nom fan exactament el mateix que feia Jesús, repartir el bé i guarir tothom. I hi hagué una gran alegria en aquella ciutat. Els samaritans no es poden veure amb els jueus però, en canvi, ha dit que quan arriba i predica el Messies, es converteixen i arriba l'alegria. L'Esperit Sant és esperit d'alegria, de joia.

A Fets dels Apòstols 11, Pere tindrà una visió al terrat de casa seva, quan veu quadrúpedes i animals impurs, que eren aliments prohibits per als jueus. I, per tres vegades, escolta: "Mata i menja". Pere no vol fer-ho, però finalment entra a la casa d'un pagà, prohibitíssim per a un jueu seguidor de la llei, i es troba amb la gran sorpresa que Déu ja ha arribat abans, amb la presència d'un àngel. Pere explicarà a aquells que el critiquen, als que no entenen que hagi anat a casa d'un pagà i que hagi menjat amb ell, el que li ha passat: "Quan jo començava a parlar-los, l'Esperit Sant va baixar sobre ells igual que sobre nosaltres al principi. Aleshores em vaig recordar d'aquella paraula del Senyor: "Joan va batejar amb aigua, però vosaltres sereu batejats amb l'Esperit Sant". Per tant, si Déu els concedia el mateix do que a nosaltres, que hem cregut en el Senyor Jesucrist, ¿qui era jo per a oposar-me a Déu?" (Ac 11,15-17). L'Esperit Sant va baixar sobre ells igual que sobre nosaltres. Déu no podia fer diferència de persones, és el Déu de tots. El paper de l'Esperit Sant també és recordar les paraules del Senyor. Pau els bateja. És el primer cas en la història en que l'Esperit Sant ve abans del bateig. Déu sempre fa el que vol i ho fa bé, així que és millor deixar-lo fer.

L'Esperit Sant a l'Apocalipsi

L'Esperit Sant a l'Apocalipsi apareix en capítols molt concrets. "Treure el vel", és l'expressió que hi ha darrera de l'Apocalipsi, quelcom que hi ha amagat i que algú destapa. És com si tinguéssim una cortina o una finestra opaca i algú vingués, l'obrí i ens permetés veure més enllà. Algú ha escrit que el llibre de l'Apocalipsi és, a part dels Fets dels Apòstols, la primera visió cristiana de la història. I veurem que Déu hi és a tot arreu i és qui ho governa tot. Estem en un text tardà, de l'any 95 dC, dels últims del Nou Testament. Comença: "Joan, a les set esglésies que hi ha a la província de l'Àsia. Us desitjo la gràcia i la pau de part de Déu, el qui és, el qui era i el qui ve, de part dels set esperits que estan davant el seu tron, i de part de Jesucrist, el testimoni fidel, el primogènit dels qui retornen d'entre els morts, el sobirà dels reis de la terra (...). El dia del Senyor, l'Esperit es va apoderar de mi i vaig sentir darrere meu una veu forta, com un toc de trompeta, que deia: Escriu en un llibre això que veus i envia-ho a les set esglésies d'Efes, Esmirna, Pèrgam, Tiatira, Sardes, Filadèlfia i Laodicea" (Ap 1,4-5a.10-11). Els set esperits només apareixen aquí, en el llibre de l'Apocalipsi. Els entesos diuen que és la manera que té l'escriptor de l'Apocalipsi de parlar de l'Esperit Sant. Aquest llibre està plagat de simbolismes, com el dels números: 4, 6, 7, múltiples de 7, múltiples de 4; el 6 vol dir que no arribes del tot, el set vol dir la plenitud... Els set esperits és una manera que té l'autor de parlar de l'Esperit Sant, però amb plenitud, el qui comunica plenament la voluntat de Déu, el que Déu vol, el que Déu fa, i també il·lumina les comunitats d'una forma plena, revelant a cadascuna d'elles la voluntat de Déu. Trobem també el canelobre de set branques, com a reminiscència de l'Antic Testament, que està posat davant del tro de l'Altíssim que simbolitza aquests set esperits, l'Esperit Sant que il·lumina. Per això està davant de Déu, perquè fa de comunicador de Déu a nosaltres, i revelador de la seva voluntat.

L'Esperit Sant, a l'Apocalipsi, són set esperits, signe de plenitud... en el cel. Quan baixi a la terra, "el dia del Senyor, l'Esperit es va apoderar de mi", torna a ser un únic esperit. És curiós. Set com a número de plenitud és la manera d'expressar que l'Esperit està ja plenament per revelar i comunicar el que Déu vol a les set esglésies.

Als capítols 2 i 3 veiem el que escriu a les esglésies:

Efes: "Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, els concediré de menjar el fruit de l'arbre de la vida que hi ha en el paradís de Déu" (Ap 2,7).

Esmirna: "Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, la segona mort no els farà cap mal" (Ap 2,11).

Pèrgam: "Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, els donaré el manà amagat i una pedra blanca amb un nom nou inscrit que ningú no coneix, fora dels qui el reben" (Ap 2,17).

Tiatira: "Als qui surtin vencedors, als qui es mantinguin fins a la fi en la pràctica de les meves obres, els donaré poder sobre els pobles, perquè governin amb una vara de ferro com qui esmicola els gerros de terrissa" (SI 2,9). "Aquest és el poder que he rebut del meu Pare. Els donaré també l'estel del matí. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies" (Ap 2,26-29).

Sardes: "Els qui surtin vencedors aniran, doncs, amb vestits blancs. No esborraré els seus noms del llibre de la vida, sinó que els reconeixeré davant el meu Pare i els seus àngels. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies" (Ap 3,5-6).

Filadèlfia: “Als qui surtin vencedors, jo els faré columnes en el temple del meu Déu, i ja no se’n mouran més. Gravaré en ells el nom del meu Déu i el nom de la ciutat del meu Déu, la nova Jerusalem que baixa del cel venint del meu Déu, i també el meu nom nou. Qui tingui orelles, que escolti què diu l’Esperit a les esglésies” (Ap 3,12-13).

Laodicea: “Als qui surtin vencedors, els concediré d’asseure’s amb mi en el meu tron, tal com jo, que he vençut, m’he assegut amb el meu Pare en el seu tron. Qui tingui orelles, que escolti què diu l’Esperit a les esglésies” (Ap 3,21-22).

Aquests capítols 2 i 3 de l’Apocalipsi mostra amb quina estima parla l’Esperit, el representant de Déu, a les esglésies: Reconeix què els hi manca; reconeix el bé que fan, encara que sigui poc; les anima constantment. És molt bonic, perquè es pot veure com l’Esperit va parlant a les esglésies i va dient: “reconec les teves obres... però et manca això... Torna-hi. Fes això.” És molt bonic.

L’Esperit Sant va repetint: “Qui tingui orelles que escolti què diu l’Esperit a les esglésies”. Ens trobem amb set esglésies, set esglésies concretes, d’una localitat concreta...i l’Esperit parla a cada església: “Qui tingui orelles, que escolti què diu l’Esperit a les esglésies”. L’autor ens diu que les esglésies representen l’Església en general. No podem quedar-nos només amb què bona era la d’Esmirna i què dolenta la de Laodicea, sinó en què representen tota l’Església, la del seu temps, naturalment, perquè l’escriptor està lligat al temps que viu, s’expressa amb les paraules del seu temps i parla dels problemes del seu temps, però també representa tota l’Església. La preocupació de l’Esperit, i aquesta és la preocupació de l’Apocalipsi, és de totes les esglésies, de l’Església en general.

L’Esperit Sant, una cosa que també fa és mantenir-nos a l’espera, mantenir-nos vius, donar-nos esperança. Els primers cristians esperaven la vinguda imminent del Senyor. Aviat Pau haurà de començar a pensar que Jesús no arriba. Què passa? Què estem fent malament? És culpa nostra o és que hem interpretat malament que venia tan ràpid? L’Església ha d’anar creixent i ha d’anar agafant esperança. El paper de l’Esperit Sant serà el d’anar donant esperança. Ho ha fet durant dos mil anys i encara ho pot fer i ens ho està fent a nosaltres també, perquè no sabem quan ni com vindrà.

“Després l’àngel em va dir: Les paraules que has sentit són veritat i dignes de tota confiança. El Senyor Déu, que inspira els profetes, ha enviat el seu àngel per fer conèixer als seus servents allò que aviat s’ha de complir. Vinc de seguida. Feliços els qui fan cas de la profecia escrita en aquest llibre. (...) L’Esperit i l’esposa diuen: “Vine!”. Els qui escolten, que diguin: “Vine!”. Qui tingui set, que vingui. Qui vulgui, que prengui aigua de la vida sense pagar res” (Ap 22,6-7.17). Són les paraules finals de l’àngel, que representa Déu mateix. Àngel vol dir “enviat”, el qui fa de missatger.

“Les paraules que has sentit són veritat i dignes de tota confiança”, això és un consol. La literatura apocalíptica té aquesta idea, consolar i animar comunitats que estan en persecució. Són paraules que te les pots creure. Aquesta és la promesa de l’àngel. L’esposa, que és tota l’Església, i que juntament amb l’Esperit li diuen al Senyor: Vine! És el Maranatóh, Senyor nostre, vine! A l’evangeli de sant Joan, en el capítol 20, s’apareix Jesús als deixebles i, mentre estaven tots reunits, amb les portes tancades, es posa enmig d’ells i diu: “La pau sigui amb vosaltres”, i immediatament alenà l’Esperit damunt d’ells. A l’evangeli de Joan Jesús alena l’Esperit, ens dona l’Esperit d’una manera molt clara, molt concreta. Maranatóh, Senyor nostre, vine!

Sant Francesc i l'Esperit del Senyor

Fra Jacint Duran

En la nostra tradició oral, hi ha una definició de caputxí que diu així: "Els caputxins són un intent fracassat d'organitzar el caos". No sé qui va fer aquesta afirmació però és bastant encertada. La nostra vida, moltes vegades, és l'intent d'organitzar el caos. Un té un projecte, un horari, i sembla que la vida et canviï tot el que tens programat i organitzat. Un caos. Nosaltres fem laudes, sexta, vespres, l'Eucaristia... Intentem organitzar el nostre horari però no hi ha manera... És un intent fracassat d'organitzar el caos.

Però jo diria, per experiència pròpia, que hi ha dies en què un es pren les coses més a la tremenda que altres. I potser un dia he viscut un caos molt més gros que altres, i malgrat això, me'n vaig al llit amb pau.

Aquesta definició de caputxí no és una definició exclusiva per a nosaltres, sinó que jo diria que és propi de la vida humana. La vida humana és un esforç fracassat d'organitzar el caos que la quotidianitat li va portant. Però voler eliminar el caos és el pitjor caos que pot haver-hi. Fixem-nos que les grans dictadures volen això, que tot estigui molt organitzat.

Hi ha dues temptacions a la vida de la persona humana: o prescindir del caos i organitzar-ho tot, i llavors es fa passar molt malament a tothom, o el "viva la virgen" i deixar-se portar pel caos, que és una manera de desmembrar-se. Per tant, l'única solució és ser caputxí, és a dir: l'intent fracassat d'organitzar el caos.

La Bíblia comença precisament amb aquesta visió. Hi ha el gran caos original (Gn 1,1). I com se supera o es conté? No es conté ni se supera. Com aquell caos arriba a ser matèria de la creació de Déu? Per dues coses, primer perquè segons el llibre del Gènesi, l'Esperit aleteja sobre les aigües. I després per la Paraula: "I Déu digué... i fou així".

Això no treu el caos. És l'intent fracassat d'organitzar el caos. I per què ha de ser fracassat? Perquè a la vida sempre va rebrotant el caos, però no ens podem deixar portar per ell, ni el podem contenir perquè acabaríem sense vida.

Això és el que voldria demanar a sant Francesc. Com en la vida i la realitat, que són caòtiques, quins elements va utilitzar ell per no caure en el caos simple i pur. A Sant Francesc moltes vegades el pinten com no racional, com algú que es deixa portar pels sentiments. Així no és sant Francesc, ni tampoc és una persona rígida. Què és el que utilitza per fer que el caos sigui creatiu, que es pugui crear a partir del caos? Això li voldria preguntar avui a sant Francesc.

Hem de fer un esforç de superar la imatge pueril de sant Francesc. Fra Jesús Torrecilla, en una conferència a la Facultat de Teologia, deia que sant Francesc era un pensador, algú que escrivia i pensava el que deia, que intentava dir coses. Les paraules de sant Francesc són molt pensades i equilibrades.

Habitació i sojorn

El primer punt per preguntar quina és la manera en què aquest caos pugui esdevenir creació, és la idea de "l'habitació i el sojorn". Estem en el capítol 22 de la Regla no Butllada. Aquest text és entorn l'any 1219, quan sant Francesc se'n va a veure el soldà d'Egipte, i és gairebé una

espècie de testament. Vol dir coses essencials. En el verset 25 i següents diu: “Per això, germans tots, guardem-nos molt que sota l’aparença d’una compensació, o d’una activitat o bé d’un ajut perdem i allunyem del Senyor la nostra ànima i el cor”. El problema és aquest. El problema és com es pot viure l’atzarosa vida caòtica i fer-ne una cosa que li agradi a Déu? És donar-li sojorn, fer de nosaltres un estatge i un sojorn de l’Esperit del Senyor. No allunyem el Senyor del nostre cor. I continua:

“Prego, en canvi, en la santa caritat que és Déu, a tots els frares, tant ministres com els altres, que, apartat tot impediment i posposada tota cura i sol·licitud, de la millor manera que puguin mirin de servir, estimar, honorar i adorar el Senyor Déu amb cor net i ànima pura, cosa que ell cerca per damunt de tot. I fem sempre en nosaltres **un estatge i un sojorn** per a ell que és el Senyor Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant”.

En el caos de la vida normal, la nostra vida deixarà de ser una Torre de Babel i esdevindrà una Pentecosta, no quan jo m’hi esforci sinó quan deixi que el Senyor habiti en mi. Fer de mi un estatge i un sojorn. Això és el més important. Fixem-nos que diu: Pare, Fill i Esperit Sant. I moltes vegades en sant Francesc no es podrà separar l’Esperit Sant de les altres dues persones, perquè ell sempre parla de la Trinitat, de la inhabitació de la santa Trinitat en la persona.

I com puc fer jo una estada i un sojorn en mi? Ho diu una mica abans. La manera d’obrir-me a la presència de l’Esperit, de fer de mi un estatge i un sojorn, és a través de la Paraula de Déu. Diu en el verset 9:

“Ara, però, després que hem abandonat el món, no hem de fer res més sinó seguir la voluntat del Senyor i plaure-li. Guardem-nos molt d’ésser la terra que hi ha vora el camí, o bé la rocosa o bé la plena d’espines, com diu el Senyor en l’Evangeli: la llavor és la Paraula de Déu”.

La Paraula, per a sant Francesc, és eficaç. Amb la Paraula es consagra el cos i la sang de Jesucrist. I amb la Paraula s’infon l’Esperit Sant. Per tant, quina és la manera en què puc donar habitatge al Pare, al Fill i a l’Esperit Sant? A través de la Paraula. I com? Aprenent-la de memòria. No tenint pressa en llegir-la. No buscar llargs textos. Celano diu de sant Francesc que “havia suplert els llibres per la memòria”. I, al final de la seva vida, diu: “no em llegiu l’evangeli, ja el sé”. Té l’ofici de Passió, una sèrie de textos un darrere de l’altre que diu de memòria. Aprendre la Paraula de memòria és la forma més simple de fer present Déu en el meu cor.

Hi ha un moment determinat en la vida de sant Francesc, després d’aquest procés de llegir la Paraula, de recordar-la, que tot escoltant la Paraula de Déu, aquesta li esclata. És quan escolta l’evangeli en una Eucaristia a santa Maria dels Àngels i diu: “Això és el que jo vull”, “això és el que desitjo”. Aquesta Paraula li mostra el desig més profund de la seva ànima. O com dirà sant Antoni Abad segons la biografia que va escriure sant Atanasi: “Quan va escoltar l’evangeli és com si aquell evangeli fos una carta dirigida a ell”. Però això només ho podem fer si aprenem de memòria els textos, si tenim la paciència de repetir-los en nosaltres. “La Paraula de Déu és viva i eficaç. És més penetrant que una espasa de dos talls”, diu la carta als Hebreus. I és aquesta espasa la que obre l’espai perquè en mi es faci un estatge i un sojorn per a Déu Pare, Fill i Esperit Sant.

I com sé que realment he escoltat la Paraula? Com sé que el Senyor ha fet un estatge i un sojorn en mi? Hi ha un criteri bàsic que santa Clara també subratllarà: L’amor als enemics. A la 1a. Regla, al capítol 22,1, diu sant Francesc: “Prestem atenció, tots els frares, a allò que diu el Senyor: estimeu els vostres enemics”. Així comença el text del que se suposa que és el seu

testament abans de marxar entre sarraïns. Per a ell tenia una força immensa aquest text perquè estava anant cap als musulmans, en un moment tant o més crític que el que estem vivint ara. Està dient una cosa ben concreta. I més endavant dirà que aquest estimar els enemics és la base de la vida fraterna perquè el més gran enemic és aquell que conviu amb tu, el que més estimes... Diu:

“Estimeu els vostres enemics i feu el bé als qui us odien, car també nostre Senyor Jesucrist, les petjades del qual hem de seguir, anomenà amic el seu traïdor i va oferir-se als qui el crucificaven. Són, per tant, amics nostres tots els qui injustament ens reporten torbacions i angoixes, afronts i injúries, dolors i turments, martiri i mort; als quals hem de tenir gran estimació, ja que pel que ens ocasionen tenim la vida eterna” (1R 22,1-4).

Això s'assembla al que diu la “Carta a un Ministre”, que és un dels textos més bells i emblemàtics de sant Francesc:

“...Totes aquelles coses que t'impedeixen d'estimar el Senyor Déu, i qualsevol que et faci nosa, tant frares com d'altres..., ho has de tenir tot com una gràcia. I vulgues-ho així i no pas d'altra manera... I estima els qui et fan aquestes coses. I res no vulguis d'ells sinó allò que el Senyor et doni...”

Per tant, quina és la manera de fer de mi un estatge i un sojorn de Déu Pare, Fill i Esperit Sant? Quina és l'espasa que m'obre espai? La Paraula. Com? Amb la lectio, aprenent simplement els textos de memòria i deixant que els textos vagin prenent cos i que m'il·luminin, perquè tenen força, la Paraula té força, és eficaç. Diu sant Pau: “Acolliu aquesta Paraula com allò que és, Paraula de Déu, que té la força de salvar-nos”.

Aquest és el primer punt que voldria subratllar. Jo no puc transformar el caos en quelcom que sigui habitable, no puc transformar Babel en Pentecosta, no puc transformar el caos primitiu en una creació, perquè això li toca a Déu. Només deixant-me habitar per Déu, que és el qui crea, que és el qui té la Paraula, que és el qui dona vida, participo o, millor dit, deixo que Déu creï ordre i bellesa en el meu interior.

Primera paraula: caos. Segona: estatge i sojorn. Tercer paraula que voldria subratllar: simplicitat.

Simplicitat

Un dels textos bàsics que escriu sant Francesc sobre l'Esperit Sant, es troba a la segona Regla, la que va fer sant Francesc el 1223, després d'una crisi molt difícil que va patir. En aquesta segona Regla, al capítol 10, verset 8, diu:

“Ans parin esment tots els frares que, sobre totes les coses, han de desitjar de tenir l'esperit del Senyor i la seva santa operació, pregar sempre a ell amb cor pur i tenir humilitat, paciència en la persecució i la malaltia, i estimar aquells que ens persegueixen, reprenen i acusen, perquè diu el Senyor: Estimeu els vostres enemics i pregueu pels qui us persegueixen i us calumnien”.

Una altra vegada l'amor als enemics. El que falta és creure en l'eficàcia de la Paraula i de la presència de l'Esperit. L'Esperit és eficaç, és ell qui possibilita que jo estimi els enemics, és Ell que amb gemecs inefables –com dirà sant Pau– m'ensenya a pregar. La presència de l'Esperit és capaç de transformar un desert en paradís.

La simplicitat neix de l'eficàcia real de l'acció de l'Esperit en nosaltres. “Hem de desitjar de tenir per damunt de tot l'esperit del Senyor i la seva santa operació”. La seva acció és presència transformadora, cristificadora, que m'empeny a estimar els enemics. Per això sé que l'Esperit està en mi.

Hi ha un text al final de la “Carta a Tot l'Orde”, que segurament és del 1224, teològicament molt acurat, que acaba amb aquestes paraules:

“Déu totpoderós, etern, just i misericordiós, atorgueu-nos per Vós mateix a nosaltres, miserables, de fer allò que sabem que Vós voleu i sempre voler allò que us agrada, a fi que, interiorment nets, interiorment il·luminats i abusats amb el foc de l'Esperit Sant, puguem seguir les petjades del vostre Fill estimat, nostre Senyor Jesucrist, i per la vostra sola gràcia arribar a vós, Altíssim, que en Trinitat perfecta i en simple Unitat, viviu i regneu i sou glorificat, Déu totpoderós, pels segles dels segles. Amén”.

Aquí sant Francesc ens parla de la triple via, de la que després sant Bonaventura, els victorins, i l'Edat Mitjana en parlaran molt. El primer que fa l'Esperit és purificar, netejar, ordenar el nostre interior. L'Esperit neteja els nostres ulls. Interiorment nets; Interiorment il·luminats. I abusats pel foc de l'Esperit.

Aquest text és molt dens. Al darrere d'aquest sant Francesc que a vegades ens pinten de flors i violes, hi ha una persona d'una gran profunditat. Alguns dels escrits de sant Francesc, sembla que no tinguin aturador en la gran quantitat d'adjectius que utilitza. Nosaltres ara escrivim i si no ens agrada esborrem, però en aquella època no era així. Per escriure cada cosa que es deia s'havia de pensar moltíssim. Al final de la Regla primera, al capítol 23, 10-11 diu:

“Que res no impedeixi, que res no separi, que res no s’interposi; pertot arreu, a tota hora i en tot temps, cada dia i contínuament, creguem tots de veritat i humilment, i tinguem al cor i estimem, honorem, adorem, servim, lloem i beneïm, glorifiquem i superexaltem, magnifiquem i donem gràcies a l’altíssim i sobirà Déu etern, Trinitat i Unitat, Pare, Fill i Esperit Sant, Creador de tot, Salvador dels qui creuen en ell i hi esperen i l’estimen, el qual és sense començament ni fi, immutable, invisible, inenarrable, inefable, incompreensible, inescrutable, beneït, lloable, gloriós, superexalçat, sublim, excels, suau, amable, delectable, i totalment desitjable per damunt de tot pels segles dels segles. Amén”.

No és l’únic text en què sant Francesc es deixa anar amb un deversall d’adjectius i de verbs per subratllar que la vida ha de ser profundament simple, que no significa que sigui simplista, sinó que tingui un centre, un nord. Certament que la Paraula i l’Esperit, tots dos, ens ajuden a anar cap a un fi clar. La persona humana està feta per a Déu. Per tant, en la mesura que tinguem clar l’objectiu de la nostra existència, tota la resta prendrà un segon lloc. Llavors les coses se simplifiquen. Avui en dia som capaços de barallar-nos per tonteries i, en canvi, la creença en Déu és secundària. No dic que haguem de barallar-nos per això, però és un tema molt important, és el centre, l’únic necessari. Si un no sap l’únic necessari de l’existència humana, la seva vida esdevé diabòlica (*diàbolos* vol dir dispersió). El nostre món, des d’aquesta perspectiva, és profundament diabòlic, està totalment dispers. Pascal i els pares de l’Església deien que l’ànima humana tendeix a la dispersió, al diàbolos. Llavors, quina és la manera de ser simple? Saber què és l’únic necessari de la meua existència, i tota la resta relativitzar-ho profundament. Si no sé relativitzar és que no tinc el centre clar. I aquest centre no és una idea, és una persona, una presència. Sant Pau dirà que nosaltres som temple de l’Esperit Sant, un temple en el qual hi ha d’haver la presència de Déu a través de l’Esperit Sant.

I ara ve la quarta paraula: obediència.

Obediència

L’obediència és bàsica en sant Francesc per a trobar la pau, per passar del caos a la serenitat de la creació, per passar del caos al jardí de l’Edèn, per passar de Babel a la Pentecosta. Si no hi ha obediència és impossible. La “Carta a tots els Fidels” és considerada com la primera exposició de la Regla dels Terciaris. Està parlant a ells i a elles, a tot creient, no només als frares. Hem de fer un esforç de ficar-nos a la mentalitat de sant Francesc, perquè potser el llenguatge emprat ens costa una mica. Diu així:

“Mai no hem de desitjar d’estar per damunt dels altres, sinó més aviat hem d’ésser servents i sotmesos a tota criatura humana per Déu. I en tots aquells i aquelles que ho faran així i perseveraran fins a la fi descansarà l’Esperit del Senyor i farà en ells habitació i sojorn. I seran fills del Pare celestial del qual fan les obres. I som esposos, germans i mares de nostre Senyor Jesucrist. Som esposos, quan per l’Esperit Sant l’ànima fidel s’uneix a Jesucrist. I som germans, quan fem la voluntat del seu Pare que està en el cel; mares, quan el portem al cor i al nostre cos per l’amor i per una consciència pura i sincera; l’infantem per un sant obrar que ha de brillar com a exemple per als altres”.

Quin és l’origen? Estar subjecte i sotmès a tota humana criatura per Déu. A la Regla Primera de sant Francesc, al capítol 16, hi ha un text que diu la manera d’anar entre sarraïns i altres infidels. I com han d’anar-hi? De dues maneres: La primera és que no moguin litigis ni disputes, i la segona és que han d’anar sotmesos a tota humana criatura per Déu, sotmesos al món

musulmà, i confessant que són cristians. És així com ell va anar a visitar el soldà. I després, si veien que era del grat de Déu, que prediquin la Paraula de Déu. Però primer, sotmesos a tota humana criatura per Déu. Francesc serà profundament obedient a l'Església. Hi ha un text de la Primera Regla en què diu que la veritable obediència és que els frares s'obeeixin uns als altres, lògicament també als superiors. Però que s'obeeixin mútuament.

Hi ha un altre text sobre l'obediència a la "Salutació a les virtuts", que és molt bèstia:

"La santa Obediència confon tots els volers corporals i carnals i té el cos mortificat per a l'obediència del seu germà. I està subjecte i sotmès a tots els homes que hi ha en el món; i no sols als homes ans encara a totes les bèsties i feres, a fi que puguin fer-ne tots el que vulguin, tant com des de dalt els fos donat pel Senyor".

Val la pena fer un esforç per captar què vol dir sant Francesc. Aquí la qüestió de l'obediència és curiosíssima i val la pena no aigualir aquestes paraules perquè al seu darrere hi ha una experiència molt profunda: el fet d'obeir el germà, d'obeir tothom, d'escoltar... fins i tot a les bèsties.

Jo diria que és tota una actitud receptiva de la realitat. Hi ha una expressió de sant Francesc que diu: "Deixar que les coses siguin". Queda molt ben expressat. Deixar que les persones siguin. Jo diria que l'obediència és ajudar a que les persones siguin, ajudar a que les coses siguin, ser receptius al caos i deixar que siguin. La simplicitat et fa obedient i lúcid. Després, en l'Admonició tercera "L'obediència perfecta", diu a qui hem d'obeir. A l'Església, als superiors i als altres, per descomptat. Però, quina és la manera d'obeir? A l'admonició tercera, que és molt sàvia, diu que hi ha tres formes d'obeir: La primera, és la veritable, que és la que relacionem amb l'obediència al germà i als superiors; la segona, és l'obediència caritativa i la tercera, l'obediència perfecta. Però quina és l'obediència veritable per a sant Francesc? És fer tot allò que tu vulguis fer sabent que no va en contra del que diu el superior o el germà. És fer activament, sabent que fent allò no et carregues ningú. Aquesta és l'obediència primera. Fer tot allò que tu creguis que has de fer, amb iniciativa, sabent que el que fas no va en contra dels superiors ni dels germans.

L'obediència caritativa és que si el teu superior et mana una cosa que tu creus que és menys bona que la teva, que creus que el que tu penses és millor que allò altre, si es tracta no de fer una cosa dolenta sinó de menys bona, llavors sant Francesc diu de fer el que el superior digui, encara que sigui menys bo als propis ulls. Això tan senzill, si l'apliquéssim a les reunions d'escala, facilitaria moltíssim les coses.

I la tercera és la perfecta obediència. Si el teu superior o germà et mana una cosa que és contrària a la salvació de la teva ànima o a la Regla que tu has promès, no l'obeeixis. Aquesta afirmació de no obediència està present a la Primera, a la Segona Regla i en molts textos de sant Francesc. Per tant, la perfecta obediència és la desobediència. Un pot fer això quan té clar què és l'únic necessari, l'imprescindible, què és allò sense el qual la vida és impossible. Llavors, si es tracta d'alguna qüestió d'aquest tipus, continua dient el text: "No l'obeeixis, però no et separis del germà". Aquesta és la perfecta obediència.

Aclarint què vol dir sant Francesc en l'admonició tercera sobre la manera d'obeir, entenem que és una exhortació a viure aquesta actitud, de deixar que les coses siguin, ajudar a que les coses siguin, les que tu no has pensat i potser ha pensat l'altre. Deixar i ajudar que els altres siguin però tenint clar què és l'únic necessari, què és allò al que tu no pots renunciar. Només pot ser obedient aquell que té un cor simple i indivís i que ha fet del seu cor un estatge i sojorn del Senyor. L'exercici de l'obediència per caritat t'obre a una quantitat de possibilitats que tu no havies pensat. És obediència, no victimisme, i això dona possibilitat d'obrir portes a situacions que un no ha pensat, ara, això sí, tenint clar què és l'únic necessari, perquè si no, llavors és el caos. Perquè això no sigui el caos he de viure i centrar-me en l'únic necessari.

La darrera paraula que voldria subratllar és la de fraternitat.

Fraternitat

A sant Francesc no se l'entén si no el poses en el context de la fraternitat, de la relació humana. I per què? Perquè la seva experiència primera de l'Esperit fou fraterna i creadora de fraternitat. Per això ho posa tant en relació: "que per sobre de totes les coses els frares han de desitjar l'Esperit del Senyor i la seva santa operació". I per quina raó? Per estimar els enemics. L'experiència que ell té de l'Esperit Sant és una experiència profundament personal però en fraternitat. L'últim text de la vida de sant Francesc, escrit al 1226, l'any mateix de la seva mort, és el més autobiogràfic que tenim, el del seu Testament. Sant Francesc parla a partir de l'experiència. Diu: "Quan jo estava en pecats, em repugnava molt veure leprosos. I El Senyor m'hi conduí, i amb ells vaig fer misericòrdia i allò que m'era amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos". El Senyor el conduí allà on li repugnava. Aquí estem en una aplicació de l'obediència caritativa. Santa Clara fa servir aquesta mateixa paraula "dolçor" per parlar de la presència amagada de Déu, de la presència de l'Esperit, en el sentit de gustar l'Esperit, la dolçor de l'ànima i del cos, no solament de l'ànima, dirà sant Francesc.

En el Testament, sant Francesc relata les experiències més fortes de la seva vida. L'experiència més forta de l'Esperit la té en relació als altres, amb comunió amb els altres, fent misericòrdia als altres. Per tant, no pot separar l'experiència personal de l'Esperit de la relació amb els altres. "Quan jo estava en pecats vaig començar així a fer penitència". I aquesta penitència es transforma en misericòrdia. I això passa a transformar el que era amarg en dolçor.

Celano ens ho relata a la primera biografia, feta el 1228, dos anys després de la mort de sant Francesc, i diu que el sant no simplement va tenir un contacte amb els leprosos i va marxar, com es descriu a la Llegendada dels Tres Companys o altres, sinó que va viure amb els leprosos. Ho diu molt clarament. I és el que relata en el Testament. Va fer misericòrdia amb ells. Va viure amb ells. És una experiència de comunitat la que té, una experiència de fraternitat.

I és aquesta mateixa experiència de fraternitat la que il·luminarà l'altra experiència de fraternitat que serà entorn de sant Damià. En el Testament de Clara i a Tres Companys (una altra biografia del segle XIII) es diu que sant Francesc va reconstruir l'església de sant Damià,

que hi vivia allà, encara no tenia companys però no estava sol. Aquí hi ha una altra experiència de fraternitat. Què feia? Reconstruïa la capella de sant Damià amb la gent que hi vivia pels voltants i santa Clara aclareix: “amb els pobres que vivien per allà”. Aquesta és la segona comunitat que es crea a l’entorn de sant Francesc. I la tercera, lògicament, és quan al 1208 rep els primers companys, i comença a crear la pròpia vida de fraternitat.

Aquesta fraternitat només pot ser viscuda autènticament quan es té un cor simple i unificat i se sap quin és el centre i l’únic necessari.

I voldria acabar amb una cita de santa Clara, molt bonica, que parla també d’aquesta inhabitació de la Santa Trinitat en nosaltres, que ens porta a la vida de fraternitat. Aquest fragment el trobem a la tercera carta que escriu a santa Agnès de Praga:

“L’ànima humana és la més gran de totes les criatures perquè totes les criatures juntes no poden contenir el seu creador, en canvi, l’ànima humana conté el seu creador gràcies a la virtut de la caritat”.

I llavors subratlla la imatge de Maria com aquella que és una visibilització del que és l’ànima humana. Maria encinta que porta a Déu en el seu si és una visibilització del que som nosaltres, portant a Déu en el nostre interior. Però això ho sabem per la caritat, que és el criteri bàsic, el que transforma el caos diari en el paradís, el que transforma Babel en Pentecosta.

Com discernir l'Esperit en la vida quotidiana

Fra Lluís Arrom

Se m'ha demanat que parli sobre com discernir l'acció de l'Esperit Sant en la nostra pròpia vida, en la vida de l'Església. I ho faré sobretot des de sant Ignasi de Loiola, que és un gran mestre de discerniment en la vida cristiana.

Per a sant Ignasi i la seva tradició, l'Esperit Sant actua en tots els aspectes de la nostra vida. Aquest és un punt molt important del seu pensament. El cristià, quan pensa en la seva vida espiritual, no pot pensar mai que aquesta és només una parcel·la de la seva existència sinó que tota la vida és una vida espiritual o una vida en Crist –com diuen els orientals–, una vida cristiana. La vida en l'Esperit, evidentment, és inseparable de la figura de la vida de Jesús, com també és inseparable l'Esperit de la Paraula. I la vida dins l'Esperit, la vida en Crist, és una vida dins l'Església. Aquests són punts evidents de vida espiritual que sant Ignasi deixa molts clars en els seus Exercicis Espirituals.

Sant Ignasi, doncs, encara la vida espiritual, l'acció de l'Esperit a partir de diversos punts de vista. Jo l'he dividit en quatre punts: el discerniment d'esperits, el principi i fonament, la vida com a lluita entre Crist i la fosca (el seguiment de Jesús entraria aquí, és el punt central) i viure dins l'Església.

El discerniment d'esperits

Sant Ignasi comença escoltant el que a ell li passa en el seu interior, en el seu cor. En la seva autobiografia relata que quan ell estava convalescent perquè havia estat malferit per una canonada a Pamplona, s'estava recuperant a la seva casa de Loiola i, durant aquest temps, li donen alguns llibres per distreure'l: la vida de Crist, la vida de sant Francesc, la de sant Domènec... Durant aquesta llarga convalescència té pensaments diversos. Hi ha un temps que pensa en la seva vida habitual, una vida regida pel que ell anomena l'honra, el desig de figurar, de ser important pels demés, de triomfar, i cultiva pensaments dels seus triomfs, de com pot conquerir una dama que li agrada molt..., i es va entretenant amb aquests pensaments. Després comença a llegir els llibres que li han deixat. I, a poc a poc, es va adonant que llegint la vida de Crist i la vida dels sants, li sorgeixen uns anhels, uns desitjos, el desig d'imitar els sants. Diu: "Si sant Francesc va fer això, per què jo no puc fer-ho?" I explica com després d'aquesta reflexió sentia una alegria, una pau, un benestar que perdurava dintre seu. En canvi, quan pensava en el seu desig d'honra, de glòria, en els altres pensaments, sentia una buidor. Sentia una delectació en els moments en què pensava en allò però després se sentia buit. I això que quan pensava imitar els sants, hi ha en el cor de sant Ignasi una barreja de vanitat, però a la vegada hi ha el desig sincer de santedat. La santedat de sant Francesc, de sant Domènec, la vida de Jesús l'atreuen, el sedueixen. I aquesta seducció i atracció íntima, pura, li donarà una alegria profunda.

Aquest punt és important perquè sant Ignasi ens ensenya a escoltar els nostres propis desitjos, perquè moltes vegades Déu ens parla a través d'ells. Els desitjos sants, dirà sant Ignasi, aquells desitjos d'una vida més autèntica, més de Déu, més d'entrega als demés. Sant Ignasi animarà, encoratjarà molt a cultivar aquest tipus de desitjos i a escoltar-los. Què és el que em mou quan jo desitjo una cosa, l'Esperit de Déu o un altre esperit? Sant Ignasi dirà que un senyal per

distingir l'Esperit de Déu, per distingir que els meus desitjos són bons, són constructius, que em fan més persona, que m'acosten a Déu, és l'alegria interior profunda, no passatgera. Una alegria que podria traduir-se també amb el nom de pau. Un sentiment, una actitud que em duu a entregar-me als demés, que em porta a l'agraïment, que m'eleva cap a Déu. Sant Ignasi anomena això consolació, que es manifesta, doncs, amb llàgrimes... Sant Ignasi plorava moltes vegades d'amor a Déu, d'amor als demés. Són actituds, sentiments, que m'encoratgen, que m'enforteixen per al bé. Quan jo m'adono que un anheli, un projecte, una activitat produeix això, és un bon senyal. En canvi, l'esperit dolent, allò que em fa fora de Déu, em pot donar una alegria fugissera però després produeix inquietud, neguit, buidor.

En moltes etapes de la seva vida sant Ignasi distingirà aquests tipus de sentiments dins del seu cor. També dirà que algunes vegades l'Esperit de Déu pot produir una tristesa, al començament de la conversió. És la tristesa del penediment. Però no és una tristesa desesperançada sinó que és un sentiment de dir: "em sap greu el camí que he pres, vull prendre un altre camí". Sents una tristesa que no et tanca dins de tu mateix sinó que t'obre a un camí nou.

Sant Francesc, en el seu Testament, també ens parla d'una experiència similar. Ens diu que el leprós li feia repugnància, però quan el trobà, quan s'atansà a ell, quan va demostrar-li amor, quan feu misericòrdia amb ell, allò que li era amarg es convertí en dolcesa de l'ànima i del cos. És una altra manera de dir el mateix que està dient sant Ignasi. Va experimentar la consolació, l'alegria, la dolcesa, enmig d'una actitud profundament evangèlica.

Per tant, per discernir l'acció de l'Esperit Sant en la nostra vida, queda clar que l'Esperit Sant actua allà on nosaltres actuem segons l'evangeli de Jesús. I quan actuem segons l'evangeli de Jesús, l'Esperit Sant respon amb una pau, amb una força interior que és senyal de la seva presència.

A vegades, quan el camí de la vida cristiana està més avançat, podem viure moments de perplexitat, podem haver de discernir entre diverses actituds que totes dues poden ser molt bones i molt evangèliques. Ens és difícil dir què és el que Déu ens demana. En aquest moment, aquestes consolacions ens ajuden a discernir el que Déu vol.

Déu ens parla moltes vegades a través del desig. Una persona pot dir que Jesús estimava amb predilecció els pobres i, en canvi, no sentir cap desig d'estar amb ells. Què passa amb això? Tinc el desig de desitjar-lo? Tinc el desig que les causes de Jesús siguin les meves? A vegades el desig pot ser molt petit, però a través d'ell Jesús m'està cridant al seu seguiment.

En un altre període de la seva vida, sant Ignasi de Loiola va fer un discerniment. Era a Manresa quan volent seguir a Jesús de manera radical, imitant els sants d'una manera, diríem, poc matisada, va començar a dur una vida d'extrema penitència, es deixava els cabells llargs, no menjava... i va arribar gairebé a la desesperació, com a una depressió profunda. Sant Ignasi es va adonar que estava prenent un camí errat, que Déu no li demanava tot això que ell estava fent en aquell moment. Déu no produeix aquesta depressió i aquest desesper. I va canviar completament la manera d'afrontar la seva vida espiritual. O, fins i tot, amb detalls petits. Ell explica que va voler estudiar per poder transmetre el que Déu li havia comunicat en l'oració a Manresa. Volia ajudar la gent a dur un camí cristià autèntic, però sentia que s'havia de preparar, que havia d'estudiar. I diu que quan estudiava, li venia de sobte com una devoció, com una presència de Déu i moltes ganes de pregar. Va discernir que aquestes ganes de pregar eren una temptació que l'allunyava del que en la pregària i el discerniment havia comprès que havia de fer, que en aquell moment era estudiar; no era el moment de pregar, ja pregaria després quan hagués acabat d'estudiar.

I això també és bon senyal, saber en cada moment què he de fer i fer-ho bé. En la vida espiritual és fàcil error, equivocar-se a través de coses que són bones però que no són les que en aquell moment s'han de fer.

Principi i fonament

Sant Ignasi de Loiola, en els seus Exercicis, dirà que la persona que s'ha d'exercitar, l'hem d'ajudar a descobrir el seu paper com a cristià, ha de tenir un principi i fonament. Tota vida cristiana ha de tenir un principi i fonament. Quin és l'eix de la meua vida? Què és el que li dona sentit? Què és el que em motiva? Què és el que no em motiva? Aquest punt és important perquè si examinem els nostres sentiments i anhels, les nostres tristeses i alegries, són un termòmetre d'allò que em motiva, allò que em fa il·lusió, allò que no m'agrada..., però jo he de discernir quin és l'eix de la meua vida a través de tots aquests sentiments que tinc. Puc descobrir que potser els meus sentiments, les meves alegries, les meves pors no estan centrades en l'evangeli, i per això en els seus Exercicis sant Ignasi dirà que el principi i fonament de la nostra vida és: "El hombre es criado para alabar, hacer reverencia y servir a Dios nuestro Señor y mediante esto salvar su alma y las otras cosas sobre la faz de la tierra son creadas para el hombre y para que le ayuden en la consecución del fin para el cual está creado, de donde se sigue que el hombre tanto ha de usar de ellas cuanto le ayudan para su fin y tanto debe quitarse de ellas cuanto para ello le impiden, por lo cual es menester hacernos indiferentes a todas las cosas creadas". Aquest principi, sant Francesc l'expressa d'una altra manera en la Regla No Butllada, dient que els frares—i això val per a tot cristià—, ha d'allunyar de la seva vida tot neguit, tota preocupació, tota sol·licitud que no li permet posar Déu en el centre de la seva vida i de la seva ànima.

Sant Ignasi no pretén que tots els cristians siguin monjos. Precisament, la seva originalitat és que ell ha obtingut aquesta llum de part de Déu per a tot cristià, ja que tot cristià ha de viure una vida autènticament cristiana, una vida santa, una vida en Crist. Tothom, dins l'estat en el que està vivint, sigui casat, solter, frare, sacerdot, religiós, faci un treball manual, faci un d'intel·lectual, estigui a l'atur..., a tota persona Déu li parla. Tota persona té un camí de fidelitat a Déu seguint les petjades de Jesús. I és el que cadascú ha de descobrir. Però hi ha un principi que és inqüestionable: Hem estat creats per amor. D'Ell som i anem cap a Ell. Déu no és un element més de la nostra vida. Déu no és un element simplement important, bonic; és el centre, és el cor de la nostra existència. Es manifestarà de maneres diferents, en una vida o en una altra, però aquest és el principi bàsic. Per això és important, també, en la meua vida

cristiana descobrir el meu desig de Déu a través dels meus anhels. Moltes vegades no es fàcil de descobrir aquest desig de Déu, si un està molt distret, molt atrafegat, si té el cor molt ocupat. Moltes vegades les situacions de malaltia o de vulnerabilitat fan que baixin les defenses que tenim davant Déu i apareix aquest desig de plenitud, aquest desig de Déu. Molts cops, el desig de tenir èxit a la societat, de ser reconegut, de tenir, de comprar, d'adquirir més coses..., amaguen aquest desig de Déu, de plenitud, que només Ell pot omplir.

El cristià, doncs, ha de descobrir que el seu desig més profund és Déu. És el que apareix a l'evangeli de la samaritana. Jesús, quan es troba amb ella, no li fa cap retret, no la renya, no la jutja. L'ajuda a descobrir que el seu desig no ha estat mai satisfet. Havia tingut cinc marits i ara vivia amb un que no ho era. Jesús li ofereix una aigua viva, que no s'esgotarà mai. I la samaritana comprèn que el que aquell home li està oferint, el que li diu, és quelcom molt gran, molt profund, que no havia experimentat mai. En Jesús està trobant la resposta que ella anhelava, que desitjava. Darrera d'aquella vida que havia tingut, hi havia el desig de Déu però ella no ho va saber fins a aquell moment.

La vida com a lluita entre Crist i la fosca

També sant Ignasi ens ajuda a discernir l'acció de l'Esperit en la nostra vida a través d'una meditació que s'anomena de les Dues Banderes. Aquesta meditació avui en dia resulta una mica estranya. Sant Ignasi parla de dos exèrcits. Ell va ser soldat així que aquesta és la seva mentalitat. Un exèrcit és el de Crist i l'altre el de Llucifer, el de la llum i el de la fosca. És interessant quan parla de l'exèrcit del mal. Per a sant Ignasi, aquest exèrcit està format per aquells que es deixen endur per aquests desitjos: el de les riqueses, de la glòria vana i de la supèrbia. Un obre a l'altre les portes. El desig de les riqueses engendra la glòria vana, el prestigi, el ser ben vist. Aquest prestigi degenera en la supèrbia, en creure'm superior als altres.

Hi ha un jesuïta que explicant això es posa a si mateix d'exemple. Ell explica que les seves xerrades eren molt escoltades per la gent, ajudaven molt, i fins i tot el van contractar en un canal de televisió als Estats Units i parlava a la tele. I això li va donar un prestigi. Era una persona admirada, escoltada. I va haver un moment en què es va adonar de la seva supèrbia en el si de la seva comunitat, perquè li demanaven feines concretes de casa, com rentar la vaixela o coses quotidianes com escombrar i ell de seguida reaccionava dient que no tenia temps, que tenia coses més importants a fer que allò. Quan es va adonar que reaccionava així, es va preocupar i ho va consultar amb el seu director espiritual i va comprendre que la supèrbia s'havia posat dins del seu cor. Es creia superior als altres, creia que hi havia coses que no eren per a ell perquè estava ocupat per altres temes més importants, més necessaris... I es posa com a exemple perquè no hem d'entendre només la riquesa com a tenir molts diners, sinó que podem tenir altres menes de riqueses. Sant Francesc, per exemple, tenia molta por a la riquesa del saber, que faria creure a la persona, al frare en concret, superior als altres. El saber també és una riquesa. D'una manera gairebé imperceptible crec que soc superior a l'altre, que l'altre no té res a ensenyar-me. Qualsevol cosa es pot convertir en una riquesa: també la vida ascètica, la penitència es pot convertir en una riquesa. El que fa molta penitència es pot arribar a creure molt millor que els altres. O el compromís social... Crec que no hi ha res que es pugui escapar d'aquesta actitud de creure's superior als altres. I amb això, sant Francesc va donar al clau, donant importància a la minoritat.

Les Admonicions de sant Francesc són paraules de saviesa sobre el discerniment de l'Esperit en la nostra vida. Sant Francesc, d'una manera molt aguda i molt profunda, ens fa veure com

fàcilment els homes ens podem autoenganyar i creure que servim Déu, que seguim el bon camí, que duem una vida neta i, en canvi, podem dur una vida falsa, una vida buida... La vida cristiana es juga dins del nostre cor. I el nostre cor és fàcil d'enganyar. És important discernir. Però no oblidem el termòmetre del que us he parlat al principi. L'Esperit del Senyor dona pau, dona alegria, dona humilitat o minoritat –amb paraules de sant Francesc.

Per a santa Teresa d'Àvila, que se centrarà molt en la vida d'oració perquè ella és contemplativa i cerca viure una experiència de Déu, el seu termòmetre de discerniment és la humilitat. On no hi ha humilitat no pot haver autèntica experiència de Déu. I la humilitat no és una actitud externa, simplement dir que jo soc pitjor que els altres o abaixar el cap... La humilitat és una actitud en la qual entren molts elements. En la humilitat hi entra l'agraïment cap a Déu i cap als altres, saber que la vida és un regal que Déu m'ha donat i que els altres també em donen molt... La humilitat és també una actitud de conèixer els meus límits: avui

tinc unes capacitats i demà puc no tenir-les. La humilitat és una actitud de realisme, de veritat. La humilitat és saber demanar ajuda als altres. Santa Teresa d'Àvila també afegirà la disponibilitat per al servei, la disponibilitat per ajudar als demés. Dirà que aquell que no està disponible per servir als altres, per cuidar al malalt, aquell que no està disponible per treballar, que no té la inquietud perquè el Regne de Déu creixi, perquè Déu estigui viu en les persones, que no tingui amor... llavors la seva oració no és cristiana, no hi ha un encontre amb Déu. Amor i humilitat són actituds de les que ens parla constantment aquesta santa.

Santa Teresa de Jesús ens dona uns criteris de discerniment en un petit llibre que es diu: "Camino de perfección". D'alguna manera serien com les Admonicions de sant Francesc però escrit per santa Teresa, i sense el format d'admonició. Són unes converses de la santa amb les seves monges. No són fàcils de llegir perquè és un castellà antic i de vegades moltes paraules se'ns escapen, però és tot un exercici de discerniment de l'Esperit de Déu a la nostra vida. Parla, per exemple, de les relacions humanes, quan l'amor és autèntic amor i quan no ho és, quan és amor egoista que llavors no es mereix el nom d'amor, o quan és un amor autèntic que es preocupa realment del bé de l'altre, que es desvia per l'altre i que no demana res a canvi... i va descrivint molt bellament l'autèntic amor.

Per a santa Teresa l'oració és l'amistat amb Déu. I els preàmbuls per viure aquesta amistat és viure un amor autèntic i no viure centrat en un mateix, esforçar-se per descentrar-se d'un mateix. I té uns comentaris una mica irònics perquè parla de les monges que es queixen contínuament de les seves malalties i que arriben a cercar malalties gairebé inexistents, perquè viuen centrades en elles mateixes. Aquesta ironia de santa Teresa està referint-se a un món que és molt petit, un món d'un monestir de clausura. També és lògic que de vegades, en un món petit, que no té sortides a l'exterior, un acabi tancant-se en un mateix. Una vida que ha de ser molt plena i molt rica en experiència de Déu i en amor universal es pot tornar una vida molt minsa, molt pobra, molt raquítica. I santa Teresa adverteix molt a les seves monges que no es tornin així. Té pautes de discerniment. Després parlarà de la humilitat, etc. És molt interessant aquest llibre de santa Teresa de Jesús.

Tornem a sant Ignasi. Quan parla de Crist, del seu exèrcit, presenta Jesús com un gran capità, com un líder, com algú que inspira admiració, que inspira afecte, que inspira ganes d'imitar-lo i de seguir-lo. I Jesús es presenta com a aquest capità o rei que diu: "Qui vol ser dels meus soldats valents, que sempre estigui amb mi". Ell vol que la meditació ens fiqui realment en el paper, que cadascú se senti cridat, interpel·lat per Jesús. I un pensa: "Com em sentiria si aquesta persona que jo admiro molt, que em sembla una persona bona, que té una grandesa... com em sentiria si aquesta persona em cridés personalment i volgués compartir amb mi la seva vida?". Si sant Francesc, o la Mare Teresa, o Luther King, o Casaldàliga, o persones que potser coneixem més i que ens inspiren afecte i admiració ens diguessin: "Vine amb mi. Vols ser dels meus?". M'imagino que tots voldríem dir: "Sí, jo vull ser dels teus". I sant Ignasi llavors diu: "Aleshores què implica seguir a Jesús com a capità?". I posa en boca de Jesús aquestes paraules: "Si vols ser dels meus, viu com jo he viscut. Sigues pobre en mi. Que les teves causes siguin les meves. Que el que jo estimi ho estimis tu. Si jo he passat per incomoditats, tu què faries?". Aquesta reflexió de sant Ignasi crec que està al rerefons de la vida dels sants.

Sant Francesc, per què estima tant la pobresa? Perquè Crist ha estat pobre. En un segon terme estimarà la pobresa per amor als pobres. Està tot ell penetrat de la compassió de Crist envers els petits i els pobres. Però el primer moviment que sant Francesc ha tingut en el seu cor, ha estat ser com Crist. Crist és pobre, jo també. O pensem en Charles de Foucauld. Per què perseguia viure una vida submergida en l'anonimat, ser desconegut, ser pobre, viure del

treball manual, viure enmig de gent molt allunyada de Jesús i molt pobre, amb els tuaregs? Ell era un home d'una família noble, benestant, i sent la necessitat d'assimilar-se a Jesús. Jesús ha estat pobre, ha viscut com a obrer a Natzaret... doncs ell també volia viure com Jesús, perquè l'admirava. Evidentment que hi ha molts milions de persones que viuen molt pobrament, com Jesús va viure, o més pobrament encara, però la motivació de Charles de Foucauld és aquesta, el voler ser de Crist. Aquest amor a Crist és important a l'hora de discernir l'autèntic esperit cristià.

Quan sant Francesc en la seva Paràfrasi del Parenostre dirà: "El nostre pa de cada dia doneu-nos Senyor el dia d'avui", ho glossarà d'aquesta manera: "El nostre pa de cada dia, el nostre Senyor, Jesucrist". Per a sant Francesc, el pa que el nodria, que li donava vida era Jesús. I el volia seguir, el volia assimilar. Després afegeix: "Perquè no oblidem mai tot el que per nosaltres digué, feu i patí". Sant Francesc vol assimilar Jesús i viure'l. És el seu pa de cada dia. I és el que vol dir als frares quan els diu: "Els frares desitgin per damunt de tot l'Esperit de Déu i la seva santa operació". Per a sant Francesc l'Esperit de Déu és la imitació de Crist, és assimilar Jesús.

Quan els cristians parlem de l'Esperit Sant estem parlant de seguiment de Crist. És inseparable: viure Crist en la meua vida. Sant Ignasi, quan parlarà d'aquest signe de Crist, ho expressarà amb aquest terme cristià que és "humilitat". Sant Francesc ho fa amb el terme "minoritat" i el terme "pobresa". Sant Ignasi ho fa amb el terme "humilitat". I parla de tres graus d'humilitat. El que em porta a viure aquests graus d'humilitat, certament ve de Déu, ve de Crist.

Un primer grau és el cristià que vol ser un bon cristià, que no vol pecar, que vol complir la voluntat de Déu en la seva vida, i evita curosament tot allò que l'allunya de la voluntat de Déu. És un bon cristià. Aquest és un primer grau d'humilitat.

El segon grau d'humilitat és el que s'anomena "la indiferència ignasiana". És a dir, estimar tant la voluntat de Déu que li sigui igual estar sa o malalt, tenir èxit o fracassar... Només vol la voluntat de Déu. El que Déu vulgui, la persona ho vol. És un grau d'humilitat molt elevat. Déu n'hi do si un arriba a això. És la conformitat total a la voluntat de Déu.

El summe grau d'humilitat és viure el que va viure sant Francesc, que és desitjar, si és voluntat de Déu, ser menyspreat amb Jesús menyspreat, ser pobre amb Jesús pobre, ser crucificat amb Jesús crucificat. Per això, l'experiència de sant Francesc culmina a l'Alvèrnia amb els estigmes. Sant Francesc desitja estar clavat a la creu com Jesús, desitja identificar-se per complert amb Ell, no en té prou, simplement, de fer la voluntat de Déu, sinó que vol que la voluntat de Déu sigui que ell participi del destí de Jesús. És una humilitat del qui està profundament enamorat de Jesús. És la humilitat del nostre beat Ramon Llull. Quantes vegades en el "Llibre d'Amic e Amat" Ramon Llull canta aquest desig. Si l'Amat s'ha vestit de vermells draps, l'Amic també vol vestir-se de vermells draps, o sigui, de la sang del martiri. No vol ser menys que el seu Amat. No pot suportar que "l'Amat hagi mort per amor de mi i jo no mori per amor d'Ell".

Per l'Esperit de Déu sempre ve donat el seguiment de Jesús. I això em dona un criteri de discerniment que vaig trobar en el Papa Francesc quan escriu "Evangelii Gaudium". És un text que a mi m'ha fet molt de bé. Està cap a final del llibre. Explica que moltes vegades l'evangelitzador pot tenir un sentiment de fracàs, de tristesa, perquè la resposta que ha rebut és pobra, no ha tingut èxit, les coses no van com un pensaria... És una temptació molt del nostre temps. I el Papa Francesc ens adverteix que moltes vegades considerem que una cosa és vàlida si tenim èxit, si és productiva, si va bé. Per exemple, a la parròquia si ve molta gent; o quan fas una catequesi i intentes transmetre l'evangeli, si arribes a molta gent que responen

bé i es comprometen com a bons cristians; si tu lluites per fer més humana la vida en un barri i ho aconsegueixes; si ets capaç de consolar i de treure del pou negre on ha caigut una persona que està profundament trista... Però moltes vegades ni som capaços de treure de la tristesa a una persona, o intentes transmetre amb tota la il·lusió l'evangeli de Jesús i veus que no t'entenen o que no hi ha la resposta que tu esperaves; cuides amb molt d'amor la teva parròquia i veus que es disgreguen en baralles per foteses... Quantes vegades un té la sensació de fracàs... El Papa Francesc ens recorda que l'èxit no és un criteri d'evangeli. Aquesta és una frase que m'ha quedat molt gravada perquè és la que va dir el bisbe Jaume Camprodon el dia que em va ordenar. Em va dir: "Luís, no oblidis mai que l'èxit no és cap criteri evangèlic". I el Papa Francesc continua la carta dient que la vida autènticament cristiana sempre és fecunda,

sempre, encara que jo no vegi els fruits. Si jo treballa mogut per amor als germans, per fidelitat a Jesús, si el meu punt de referència, el meu principi i fonament –com deia sant Ignasi– és alabar Déu, que Déu sigui estimat, que jo li respongui, construir el Regne... si de veritat és el meu desig aquest, si jo estic a les files de l'exèrcit de Jesús –en paraules de sant Ignasi– i vull la seva voluntat i, fins i tot, arribo a desitjar participar del que Ell va viure, com és la seva pobresa i el seu sofriment, no he de tenir por, el que jo faci donarà fruit, perquè vindrà de Jesús, vindrà de Déu. I el Papa Francesc diu: “Encara que sigui a l'altra punta del planeta”. El bé, l'amor autèntic tenen una fecunditat, una repercussió que jo no em puc imaginar, que jo no sé, però des de la fe m'ho crec. Aquest text dona molta pau a aquell que treballa pel Regne de Déu. Perquè el criteri de la meua vida no és la riquesa, no és la glòria vana, ni és la meua supèrbia, que això forma part de l'exèrcit de Llucifer. L'exèrcit de Jesús és com el seu mestre, que va morir clavat en una creu, no va morir rodejat de multituds que l'aclamaven com a líder, sinó que l'insultaven. Això no ho hem de perdre mai de vista.

La Sagrada Escripura també ens parla d'aquests criteris de discerniment. Sant Pau recorda als cristians de Corint, que tenien la tendència de ser una mica eufòrics perquè eren molts i tenien molts dons carismàtics, que l'Esperit Sant és l'Esperit de Jesús i que no hem d'oblidar mai que Jesús és crucificat. No hem d'oblidar mai a qui seguim. Sant Pau ve a dir als cristians de Corint que no n'hi ha prou amb dir “Senyor”, sinó que s'ha de mirar bé qui és aquest Senyor. Aquest Senyor és Jesús. Aquest és un punt important en un cristià. No n'hi ha prou, com dirà Jesús, amb dir: “Senyor, Senyor”. Aquell Senyor al qual jo estic aclamant és Jesús de Natzaret. Quines van ser les seves causes? Quins van ser els seus predilectes a qui va estimar? Com va morir? Com va viure? L'evangeli de sant Mateu també ens donarà un criteri de discerniment: la misericòrdia que jo he tingut amb el meu germà. “Tenia fam i em donares de menjar, tenia set i em donares de beure, estava despullat i em vas vestir, estava a la presó i em vingüreu a visitar...” (Mt 25). Són criteris de discerniment de la vida autènticament cristiana els pobres, els malalts els qui estan sofrint... Sant Pau també ens dirà com a criteri de discerniment que els fruits de l'Esperit són bondat, pau, alegria, sobrietat, senzillesa... (Ga 5,22). Són actituds humanes que clarament venen de l'evangeli, venen de Jesús...

Per això, sant Ignasi dedica bona part dels seus Exercicis Espirituals a contemplar, a meditar, a viure, a reviuere la vida de Jesús... Perquè el cristià s'ha d'identificar amb la vida de Jesús. Què em diu Jesús a mi? Quin aspecte de la vida de Jesús ha de ser prioritari a la meua vida? És una cosa molt personal que cadascú ha de descobrir. Però tot passa per Jesús, no pot no passar per Ell.

Això també ho dirà santa Teresa d'Àvila referint-se a la vida d'oració, a la vida contemplativa. Aquella època era de gran recerca espiritual. S'havia posat de moda una manera de trobar Déu, diríem, per Déu mateix, cercant la transcendència divina en la pregària, en la contemplació. I santa Teresa, que havia experimentat també aquest tipus de pregària o de recerca de Déu diu: “No deixeu mai la humanitat de Jesús; no deixeu mai Jesús de Natzaret. Mai trobareu Déu prescindint de Jesús. El realisme de la persona humana de Jesús ens mostrarà l'autèntic rostre del pare. Aquest també és un criteri de discerniment per al cristià. El meu encontre amb Déu, passa per Jesús, passa pels pobres, passa pels germans i es manifesta amb alegria, amb pau... Perquè fins i tot actituds aparentment molt cristianes, molt radicals en el seguiment de Jesús, bones, per les quals Jesús em cridi, poden produir-me inquietud, angouxa, neguit... Aquest camp del discerniment té molts matisos que cal tenir en compte.

Viure dins l'Església

Un altre element de discerniment, per a sant Ignasi de Loiola, és l'amor a l'Església. Aquest amor que està tan poc de moda avui dia. Sant Ignasi considera que l'autèntic seguidor de Jesús ha d'estimar l'Església. I ho expressa de manera molt senzilla, tant, que a vegades, quan ho llegeixes en els Exercicis, et sorprèn. Dirà que el que té l'Esperit bo, estima participar en l'Eucaristia dominical, es confessa almenys un cop a l'any (en aquella època es combregava poc i es confessaven per combregar) i cerca d'acomplir els manaments de l'Església. Diu que qui vol seguir Jesús ha d'estar dins l'Església.

Fa poc, vaig acompanyar a un grup catòlic que van visitar al bisbe de Mallorca per demanar-li la seva aprovació. Aquest grup anomenat Emaús volia fer recessos que provoquessin una experiència de conversió forta. I el bisbe, que no els coneixia, els va dir: "És important que els qui participeu d'aquests recessos i trobeu Jesús, participeu de la missa dominical, que pregueu cada dia, que intenteu ser bones persones, confessar-vos..." Va donar una sèrie de pautes molt senzilles, molt normals. I continuà dient: "Però no poseu un llistó que la gent no pugui seguir, que sigui una cosa assequible per a les persones, ajudant-los a viure una vida cristiana". A vegades la vida cristiana està feta de coses mínimes, senzilles, però que són un vincle amb la comunitat de Jesús, Jesús que es fa present a l'Eucaristia.

No hi ha més que llegir sant Francesc per descobrir el seu amor a l'Església. La seva darrera voluntat a Siena, quan creia que es moriria, és un testament que va escriure, molt curtet, i demana als frares poques coses: "Estimeu sempre la nostra Senyora la Pobresa, sigueu pobres, sigueu senzills, estimeu-vos els uns als altres i estimeu la nostra mare la santa Església, romana, sent fidels a l'Església". I sant Francesc ho va viure d'una manera molt radical perquè en aquella època els frares que predicaven per parròquies i diòcesis no sempre eren ben rebuts. I sant Francesc els diu: "No demaneu cap privilegi al Papa per poder predicar arreu, on vulgueu. No. Si a una diòcesi no us reben, marxeu a una altra, però doneu testimoni de minoritat, sou petits, i Jesús vol que la seva Església sigui humil, pobra, petita, però donant testimoni, vivint allò que Jesús vol per a la seva Església". És bonica aquesta intuïció de sant Francesc. I no diguem el seu amor per l'Eucaristia. Sant Francesc dirà: "No veiem en aquest món res del mateix Fill de Déu que no sigui el seu cos i la seva sang santíssims". El realisme de l'Eucaristia: un tros de pa, una copa de vi, allà està Jesús realment.

Si ens fixem en l'evangeli, poques coses ens va manar Jesús, i una d'elles és: "Feu això en memòria meva", referint-se a l'Eucaristia. Una altra cosa que ens va manar: "Estimeu-vos els uns als altres com jo us he estimat". Eucaristia i amor mutu. El seguiment de Jesús es fa en comunitat, en fraternitat, amb l'Església. I viure amb l'Església implica moltes vegades ser capaç de respectar, d'acceptar aquell que no és com jo, que té una altra sensibilitat que la meva... Significa estimar-se l'Església amb tot allò que em dona, que em regala, que és molt... però també tenir paciència, perquè moltes vegades potser el pastor que jo tinc no m'agrada, o fins i tot està contradient clarament el que és l'Esperit de Jesús... No sempre és fàcil la fidelitat a la comunitat eclesial tal qual és. Jesús segueix sempre les lleis de l'encarnació. L'encarnació implica aquesta grandesa però també la misèria de la condició humana. La temptació és no voler saber res de tot això i connectar directament amb Jesús. No. Connectes amb Jesús amb els teus germans. Connectes amb Jesús combregant amb el seu cos i la seva sang, que nodreix als teus germans, fins i tot a aquell que et cau malament, i a aquell que t'és difícil, i a aquell que està molt despistat. Són criteris de discerniment de l'Esperit de Jesús que ens dona sant Ignasi de Loiola.

Aquests són uns criteris per discernir la presència de l'Esperit dins la nostra vida, dins la vida de l'Església: l'amor a Déu per damunt de tot –he vingut de Déu i cap a Déu vaig–; l'evangeli de Jesús, que som seguidors de Jesús, no d'un altre; i els principis que he dit abans de l'alegria, la pau profundes, que omplen el meu cor. I sant Ignasi ens ha deixat una eina molt útil per viure aquest discerniment de l'Esperit, que és l'examen de consciència, que no consisteix en torturar-me a la nit pensant en tot allò dolent que he fet durant el dia. No és això. L'examen de consciència és ser capaç de seure davant Déu, és un diàleg amb Ell, presentant-li la meua jornada, fer passar la jornada davant la meua vista i la meua memòria, primer amb agraïment pels rostres que he vist durant aquest dia, què he sentit a la feina o quan pregava, quan estava passejant, quan estava amb tal persona... o bé si hem viscut coses bones, coses agradables, coses dures, coses molt amargues... hauré viscut de tot. Posar la meua jornada davant Déu amb agraïment, descobrir les traces de la presència i de l'acció de Déu a la meua vida, presentar-li les persones, saber demanar perdó pels moments que hauré estat una persona contradictòria... potser hauré ofès a algú, o no he estat lleial, o no he estat honest, o he parlat de mala manera a una persona, etc... els meus pecats... Tot això passa davant Déu, però passa davant la seva misericòrdia que em perdona, m'acull i em vol ajudar a ser millor cada dia. I aquella persona que per ventura no m'agrada pensar en ella, la poso davant Déu i Déu m'ajudarà a acollir-la des d'Ell. Jo li demano: "Senyor, ajuda'm a veure aquest germà com Tu el veus". I acostumar-me a agrair, que és una cosa que ens costa. Agrair. Potser avui tinc molts motius de queixa perquè això m'ha anat molt malament, estic esgotat, aquella persona m'ha fet patir molt, tot m'ha anat a l'inrevés..., però hi haurà coses per les quals et sents agraït, potser coses insignificants però que són valuoses. És una manera important de prendre consciència del pas de Déu per la nostra vida, perquè la vida la vivim molt ràpid i moltes vegades no sabem ni el que vivim. L'examen de consciència, doncs, és un element important, per a sant Ignasi imprescindible, per discernir l'Esperit de Déu en la meua vida quotidiana.

Les fonts de l'espiritualitat. Viure en l'Esperit

Fra Josep Manuel Vallejo

La vida cristiana és la vida en l'Esperit Sant. I per saber si estem posseïts per l'Esperit Sant, si hi habita dins nostre, ens hem de fixar en el que diu Gàlates 5,22: "El fruit de l'Esperit és: amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix". Així és com es mostra la presència de l'Esperit en les persones.

Hi ha un text de sant Joan que diu: "Us deixo la pau, us dono la meva pau, no una pau com la que dona el món". També podem trobar una pau en la vida natural, per la muntanya una tarda passejant, o amb una conversa íntima amb una amic pau... però Jesús ens dona una pau que no és d'aquest món. I segueix: "Que s'asserenin els vostres cors. No us acovardiu". La serenor, la pau del cel, formen part de l'experiència de la presència de l'Esperit Sant. Jesús Ressuscitat, quan es presenta de nou als apòstols, els diu: "La pau a vosaltres". I ho diu a uns apòstols que l'havien traït, que l'havien deixat... Després d'això, el que es podien esperar era un retret. Doncs no. Tampoc els fa un sermó. Tampoc els recomana què han de fer. No els dona consells. Què fa? Un deversall de pau del cel gratuïta a aquells que l'havien traït. Aquestes són les actituds de Jesús i això és la presència de l'Esperit Sant, perquè immediatament després els diu: "Rebeu l'Esperit Sant, i alenà sobre ells l'Esperit Sant". Sintonitzar amb aquest esperit de Jesús és posseir l'Esperit Sant. De manera que no tenir en compte a l'altre el mal que m'ha fet és posseir l'Esperit Sant, i això dona una pau que no és d'aquest món.

La vida cristiana consisteix en sintonitzar amb la freqüència, la música, el to de Jesús, del seu esperit: perdó, pau, joia (Jn 20). Jesús regala la pau incondicionalment i el perdó a aquells que l'havien traït. Per tant, el perdó dels enemics –en què insistirà molt sant Francesc– és un símptoma que posseïm l'Esperit Sant. Si sentim rancúnia, o queixa, o complex de víctima, no tenim l'Esperit Sant, per moltes virtuts i actes de pietat que fem. No tenim l'Esperit Sant si no perdonem de cor a l'enemic. I en un altre lloc dirà sant Francesc: "Com sabem que perdonem l'enemic? Si interiorment no em queixo de la injustícia que em fa" (Adm 9). És un criteri magistral. Si jo no li dic res al qui m'ha fet una ofensa, si no pego al qui m'ha pegat, si no insulto al qui m'ha insultat, però dintre meu estic rondinant, no estimo l'enemic. El criteri per saber si estimo l'enemic és que no em dol, no em queixo interiorment de la injustícia que em fa.

Aquest text de Joan s'assembla molt al del final del seu evangeli, Jn 21, quan Jesús Ressuscitat passeja al costat del llac i veu als apòstols que estan pescant i els hi diu: "Nois, no teniu res per a menjar?" Quina companyonia. I li diuen que no han pescat res en tota la nit. Clar, no hi havia Jesús, no poden pescar res. "Tireu la xarxa a la dreta". I llavors fan una pesca enorme. I el deixeble estimat diu: "És el Senyor". I Pere es tira a l'aigua i fan un esmorzar a vora de les brases, amb peix i pa, símbol de l'Eucaristia.

Jesús Ressuscitat, en lloc de fer-los retrets i tirar-los en cara el que han fet, refà la comunitat de taula que ells havien trencat. Això és posseir l'Esperit Sant, no tenir en compte a l'altre el mal que m'ha fet. I no només és això, sinó tornar a fer una reconciliació gratuïtament. Aquest és Jesús de Natzaret, així és l'esperit de Jesús. Sintonitzar amb aquest Esperit és l'objectiu de la vida cristiana.

La vida cristiana no consisteix en fer determinades coses, consisteix en fer-les amb l'esperit de Jesús, amb la música de Jesús, amb les actituds de Jesús. Recordem Corintis 13: "Encara que jo fes miracles, encara que jo em vengués com a esclau, encara que jo prediqués i convertís a tothom, si no tinc amor –si no tinc l'Esperit del Senyor–, no em serveix de res". Per tant, l'essencial de la vida cristiana és tenir l'Esperit del Senyor, no fer grans coses sinó fer les que faig amb tendresa, amb pau, amb humilitat, amb mansuetud, amb paciència. Això és la vida cristiana. Per tant, una pobra velleta pot ser santa, encara que no pugui fer grans coses. I un gran màrtir, si s'ha martiritzat per orgull no li serveix de res. La vida cristiana no consisteix en fer grans coses, sinó en fer les que són de la meua vocació, amb l'Esperit del Senyor.

La pau és un símptoma clar de la presència de l'esperit de Jesús. Una persona neguitosa, nerviosa, que no s'està quieta... no té l'Esperit del Senyor. I la pau, hem vist que ens porta al perdó incondicional dels enemics.

Els humans ens passem la vida enganyant-nos a nosaltres mateixos. Cercar la veritat sempre, és signe que tinc l'Esperit Sant. I la veritat i la humilitat van juntes. Normalment amaguem moltes coses de nosaltres perquè ens fa vergonya la nostra veritat. Quan descobreixo i reconec la veritat de mi, em torno humil i estic en sintonia amb l'Esperit.

L'amor de Jesús és compassiu, té entranyes de misericòrdia. La tendresa és un signe inequívoc de la presència de l'Esperit Sant. La majoria dels sants són infinitament tendres, han tornat al Paradís, han esdevingut infants.

L'objectiu de la vida cristiana és sintonitzar amb aquestes actituds de l'Esperit Sant i connectar amb la font de l'Esperit Sant que la tenim en els sagraments de l'Església, fonamentalment l'Eucaristia, en la Paraula de Déu llegida amb amor i esperit de pregària, en la relació personal quan és sincera i fonda, en l'amor compassiu vers els pobres... Tenim llocs on podem fer experiència de l'Esperit Sant. Però hi ha una condició prèvia: que tinguem el cor purificat. Un cor endurit, per molt que vagi a missa, no hi penetra res. Un cor endurit, insensible, al que tot li rellisca, per molta Paraula de Déu que llegeixi, no li serveix de res. Un cor endurit, per molt que es relacioni amb els altres, no hi ha res de l'altre que penetrarà en el seu cor. Per tant, l'objectiu de la vida cristiana per accedir a l'Esperit Sant és trencar la duresa del cor, fer-lo sensible, fer-lo esponjós perquè pugui penetrar l'Esperit. (Sal 50, Ez 36)

Signes de la no possessió de l'Esperit

Mirant les coses des d'un altre punt de vista, on no hi ha l'Esperit Sant? Quins signes ens fan veure que no tenim l'Esperit Sant? Vigilem de les persones que parlen molt. Si parlo molt i molt, no tinc la pau de l'Esperit Sant. Les persones santes són parques en paraules; quan parlen tothom els escolta perquè parlen des del fons del cor paraules prenyades de veritat i d'amor. Les persones que parlen molt i que necessiten parlar molt, ho fan perquè estan buides i, com més parlen, més buides. Què passa? Que no connecten amb el fons del seu interior, dels seus sentiments i pensaments autèntics, i sempre estan parlant de si mateixos des de la superfície. Parlar molt és signe que alguna cosa no va bé.

Les persones que no tenen l'Esperit Sant necessiten presumir, vanagloriar-se, fer-se veure, ésser escoltats, necessiten ser el centre. Les persones santes sempre estan en un racó i no els sap greu. No els sap greu que els marginin, que els humiliïn, perquè l'humil no se sent mai humiliat.

Quan no tenim l'Esperit Sant som rígids, impositius, volem imposar el nostre criteri perquè tenim por que si això s'esgarria tot s'enfonsi. La flexibilitat és un signe de la presència de l'Esperit Sant i la rigidesa el contrari.

El pessimisme i la tristesa sistemàtica, a part de ser una malaltia, és signe que no hi ha l'Esperit del Senyor. L'Esperit sempre dona una certa joia, no una joia eixelebrada, això es pot donar en algun moment especial. La joia de l'Esperit Sant és una joia serena, no entusiasta.

Les persones que no tenen l'Esperit Sant són espiritualistes, a vegades coincideix amb molta pietat, amb molta pregària... Es pot tenir aparença d'espiritualitat i no ser-ho gens. Només busquen que els vegin, i es

creuen ells mateixos que són espirituals perquè fan molts actes de pietat; però això no és posseir l'Esperit Sant. Els fariseus resaven molt, i anaven molt al temple, i feien almoina i dejunis, però no tenien l'Esperit del Senyor.

I per últim, la persona que no té l'Esperit Sant té por, té neguit. La persona que està plena ja no necessita res, com els nens quan acaben de mamar. Així és un cristià, que està ple, en els braços de la mare, confiat, tranquil (Sal 130). La persona que té por, neguit, està insegura, buida. Aquests són alguns dels signes de la no presència de l'Esperit Sant.

Harmonia amb la Creació

Fixem-nos que quan una persona està plena de Déu, com els sants, fins i tot els animallets ho capten. Per què un gos t'amença quan s'atansa? Perquè sent que tens por. Però si sent que estàs en pau, no t'amença. Els animallets capten molt les energies, el nostre sentiment intern. De manera que els sants, com que estaven plens de Déu i tenien pau, com que eren humils i no tenien grans pors, els animallets se'ls hi atansaven i parlaven amb ells. Els pares del desert, sant Francesc... A sant Joan de la Creu, hi havia una llebre que se li posava sota l'hàbit i no hi havia manera que marxés. I després tenia un colom a la porta de la cel·la que quan repartien el menjar en el claustre ell es quedava allà perquè captava la pau del sant. I sant Francesc té moltíssimes anècdotes, no només la del llop de Gubbio, que va amansir i el va convèncer de no atacar als vilatans. Hi havia una cigala que cantava molt i no els deixava resar. Sant Francesc la va fer venir un dia, la va acaronar i li va demanar que callés una miqueta perquè ells havien de fer vespres, després ja la deixarien cantar. I efectivament, els frares van resar vespres i, quan van acabar, sant Francesc li va dir a la cigala que ja podia cantar, i així ho va fer. Coses d'aquestes són molt freqüents en els sants perquè qui estan plens de l'Esperit Sant, que és el mateix Esperit amb que Déu ha creat la naturalesa; hi estan en sintonia.

La pau

La pau és un símptoma clar de la presència de l'Esperit Sant. Com obtenir-la? En primer lloc, una vida sana moralment dona pau. Una vida egoista o violenta no dona pau. La pau brolla

d'actuar bé, de saber que estic en la voluntat de Déu. No hi ha res que doni més solidesa, ordre i pau a la nostra vida que saber que estem fent el que Déu vol, encara que sigui difícil. I dona pau no mentir, no criticar i viure en la veritat. Això en un primer moment. Després, la pau s'assoleix, sens dubte, en llargues hores d'oració, en la intimitat sincera amb el Senyor. En dies de recés en què sembla que no passa res, però anem enfondint la nostra experiència personal de Déu, perquè el nostre cor és com un pou i la pregària el que fa és anar traient fang d'aquest pou fins que toca l'aigua de l'Esperit que tenim al fons. Quant més enfondim, quant més pregària, quant més intensitat d'oració, més visc al fons de mi mateix. Allà hi ha Déu. I, quan trobes l'aigua, ja no et moguis. Els humans acostumem, sobretot els de la nostra civilització, a viure en la superficialitat, per això estem tan atabalats. Però quan dediquem uns dies a la pregària i anem al fons del nostre cor, ja pot ploure, que estem ancorats en el fons de nosaltres mateixos, i allà hi ha pau, allà hi ha Déu. És com una barca que està a sobre del mar, hi ha tempesta i la barqueta es mou pel vent, però si està ben ancorada en el fons de la mar, ja pot bufar el vent. La nostra vida espiritual consisteix en estar ancorats al fons del pou de nosaltres mateixos. I això demana hores d'intimitat, de relació, de pregària sincera i perseverant. Aquesta és la font autèntica de la pau. I això dona una estabilitat, una serenor que provoca la "santa indiferència" de la que parlen els sants. La santa indiferència no és que tot m'importa un rave, vol dir que no m'afecten els insults, que no m'afecten les contrarietats, que soc flexible, que no perdo la pau per qualsevol inclemència. I això només es pot assolir quan estic arrelat en el fons de mi mateix, on hi ha solidesa. Així era Jesús. Jesús no s'immuava per les dificultats, pels insults, per les contrarietats, perquè estava ancorat en la relació amb el seu Pare i allò li donava la pau, la força, la serenor i la lucidesa per dir la veritat sense por. Així de senzilla és la vida cristiana, però així de difícil també, perquè ens costa molt romandre en el silenci i perseverar en la pregària. Ens costa estar asseguts, ens costa estar estona llarga pregant, ens distraiem, venen els neguits, les ganes de fer feina... Però només si aconseguim romandre, perseverar en l'oració llarga, podrem assolir la pau veritable del cor.

En darrer terme, la pau és un do que ens dona el Ressuscitat (Jn 20). Quan estàs empeltat en el cep, que és el Ressuscitat, per les teves venes corre la seva sang, el seu Esperit. Per tant, quan estic empeltat a aquell Jesús, visc la seva vida, la seva joia, i la seva pau. És com la relació personal: quan dues persones s'estimen molt i es coneixen molt i intimen, es contagien les seves virtuts, el seu ésser. Doncs amb Jesús passa igual. La samaritana es va omplir de l'Esperit de Jesús a través del diàleg, i Nicodem, i Pere quan, al final de l'evangeli de Joan, li diu: "Pere, m'estimes?" És en el diàleg personal amb Jesús que ens omplim del seu Esperit.

La veritat

Els homes i les dones som bastant refractaris a la veritat, a la realitat. Preferim viure en la il·lusió, en l'engany o en la imaginació; és més còmode. Perquè tocar de peus a terra i reconèixer la veritat de mi mateix és una assignatura molt difícil. Ens costa molt reconèixer el nostre caràcter, els nostres defectes, els nostres pecats. Ens costa molt d'acceptar-los. Per això, quan un altre ens diu com som, encara que sigui amb amabilitat, no ho acceptem. Primer no ho entenem i després no ho acceptem. Però els altres ens coneixen a nosaltres molt millor que nosaltres mateixos. Si vols saber com ets, pregunta-ho als qui conviuen amb tu, però prepara't perquè t'empiparàs.

Ara he estat uns dies a la muntanya, al Montnegre, fent recés, i una de les experiències més interessants que he fet és portar-me les llibretes que tinc amb anotacions des de l'any 1978. Les llibretes és allà on apuntes, com una mena de diari, quan vas de recés, i reses escrivint. Rellegir les llibretes des del Josep Manuel de l'any 1978, és una experiència forta, us ho

asseguro, i no les he pogut acabar de llegir. Amb la perspectiva de 37 anys, t'adones de les tonteries que has fet al llarg de la teva vida, moltes, del que has fet patir als altres i de les "parides mentals" que han ocupat la teva ment durant anys pensant que allò era essencial. Però, amb la perspectiva dels anys, veus que allò no era veritat, que era inautèntic, que no era sòlid. Reconèixer això no és agradable. Algunes nits me n'anava inquiet a dormir, només de llegir una mica. Aquest soc jo? Clar, en les llibretes descobries que no sempre tenies raó i, en canvi, en el moment en què ho vas escriure estaves convençut que tothom s'equivocava. Amb la perspectiva dels anys, veus que en alguna cosa tenies raó però en moltes no.

És interessantíssim desemascarar el garbuix mental que ens ocupa durant molts anys, idees que han governat el teu pensament i el teu sentiment durant molts anys, pensant-te que allò era voluntat de Déu, o que era la veritat. Aquest exercici m'ha anat molt bé, però us asseguro que és una experiència forta, perquè conèixer-se no sempre és agradable, veus coses que t'espanten a tu mateix. I, ara que tens més experiència, et preguntes per què reaccionaves així, i encara t'espantes més quan vas comprendre per què reaccionaves així.

La veritat és perillosa però és l'únic que ens pot alliberar. Cristina Kaufmann⁴ deia que el 90% dels nostres problemes espirituals són falsos, estan recolzats sobre falsedats o coses imaginades. Per tant, insisteixo, l'objectiu fonamental de l'espiritualitat cristiana és cercar la veritat. I el qui viu en la veritat és humil. Santa Teresa ho deia: "La veritat és la humilitat". Ja al capítol 3 del Gènesi, l'engany és molt fàcil, sobretot en les coses de Déu. La serp es dedica a enganyar subtilment per desfigurar la imatge de Déu que tenen Adam i Eva. I cauen a la primera, ni s'ho qüestionen; el que diu la serp va a missa. Dubtar dels meus pensaments, qüestionar mínimament les meves certituds, és imprescindible per a la vida. Ho dic per pròpia experiència. Posar en qüestió les meves certes, els meus dogmes, la imatge que tinc de mi mateix, la meva visió del món, no dic negar-la però sí qüestionar-la i posar-la en interrogant, és bàsic per no viure enganyat. I, sobretot, dialogar amb un altre. L'acompanyament espiritual és bàsic per evitar els enganys de les pròpies impressions en relació a Déu, en relació a mi mateix i en relació als altres. Dialogar amb un altre que et fa de mirall i que et pot dir alguna cosa, és bàsic per viure en la veritat.

Una altra forma de desemascarar les nostres mentides és escoltant les preguntes de Jesús. Jesús es passa tot l'evangeli preguntant (220 preguntes): Per què em pegues? Vols curar-te? Per què plores? Aquestes preguntes són fonamentals fer-se-les a un mateix en la sinceritat de l'oració per esvair les nostres inautenticitats.

La veritat ens porta a la més gran de les virtuts que és la humilitat. I la humilitat només ve de reconèixer el que som, la nostra fragilitat, la impotència, la incoherència, la "pasta de moniato" que som. Som molt febles, el que passa és que no ho tolerem i per això fem teatre, comèdia humana, per donar una aparença de coherència quan en realitat no la tenim. Som molt febles, som molt poca cosa, som bastant incoherents i tenim cadascú els nostres defectes incorregibles, que no podem canviar. Els podem dissimular o modular una mica al llarg de la vida però som el que som, amb les nostres grans virtuts i els nostres grans defectes. Si un viu acceptant això, viu tranquil. Però si un viu sempre excusant-se per aparentar una altra cosa, és una feinada immensa i, a més, font de neguit.

⁴ Religiosa carmelita descalça, priora durant molts anys del convent de Mataró (+20/4/2006)

Fa uns anys li vaig fer una entrevista⁵ a la Cristina Kaufmann on li preguntava: "Com se sap que una cosa és de Déu o no ho és?", un pensament, un sentiment, un desig... I ella va respondre: "El primer senyal que una cosa és de Déu és que ens posa en una situació d'humilitat, de petitesa davant d'Ell i també de pau". Aquesta és, normalment, la música de Déu. Des de l'orgull i la vanitat no es pot trobar Déu. I si les coses que faig, per molt heroiques que siguin, em porten a l'orgull, a la vanitat, o a judicar els altres, no són de Déu. I va afegir: "Naturalment, Déu no demana coses que ens destorbin la nostra pau. Això no vol dir que no hi pugui haver guerra psicològica. Però al fons, on som cadascú de veritat, hi ha serenor, pau, ordre". Per exemple, jo puc tenir, per la meua psicologia, fàstic d'atansar-me als malalts, però si supero aquest fàstic, després retrobo la pau. I va continuar: "Sant Joan de la Creu diu que naturalment, quan Déu demana una cosa, dona el gust de fer-ho, però no el gust del caprici o de la sensualitat, sinó el gust de sentir la felicitat de poder complir la voluntat de Déu". Està molt ben dit: això dona veritable goig, veritable pau. De vegades Déu demana coses difícils, com a Moisès, que havia d'anar a Egipte i alliberar els israelites, o com a sant Francesc, que es veia impel·lit d'anar amb els leprosos tot i que li feien un fàstic terrible. "Déu demana coses que ens poden semblar que venen a repèl, però si és una cosa u obra bona i em ve repetides vegades a la memòria, és senyal que Déu vol que la faci". Si una cosa bona, encara que em costi, em ve repetides vegades a la memòria, és signe de la voluntat de Déu.

De vegades el diable apareix en forma d'àngel, en forma de bé, d'àngel de llum. El mal esperit no ens suggerirà coses barroeres, que de seguida es veuen que són dolentes. Ens suggerirà subtilment coses bones, però a destemps, per desviar-me del que he de fer. Quan jo estudiava a Arenys, i estudiar sempre costa, sobretot quan són coses que no t'agraden o no et venen de gust, alguna tarda em venia com una inspiració de Déu, un desig que m'inclinava cap a la pregària, i la pregària és una cosa bona, però feta a destemps aconseguia que abandonessis l'estudi. Això no era de l'Esperit Sant, era un mal esperit, molt astut. El dimoni és molt astut, i per això se l'ha de combatre amb la mateixa astúcia.

⁵ "La voluntat de Déu és senzilla", a RECERCA 40 (2007), p. 27-37.

La compassió

L'amor cristià és Àgape, és oblativitat, cercar el bé a l'altre... però hi ha persones que volen ajudar-te tant que no et deixen viure. S'ha d'estimar com l'altre necessita, no com jo necessito. Estimar és tenir empatia, intentar endevinar mínimament com sent l'altre però respectant i intentant posar-te en el seu lloc. El fer coses per als altres pot ser una forma d'omplir el meu buit existencial. I això passa molt. L'amor cristià és sobretot compassió. Si mirem Jesús, en Ell és dona un estremiment de compassió constant. Davant de les multituds afamades i desesperançades com ovelles sense pastor, diu el text: "Jesús tingué un estremiment de compassió". No simplement una compassió, sinó una compassió extrema. I quan el bon samarità, que personifica Jesús, veu aquell pobre ferit, diu el text: "Va tenir un estremiment de compassió". *Splagnon* és la paraula grega que està aquí sota, significa entranyes. Se li commogueren les entranyes d'una manera simfònica, gairebé, i per això s'hi atansà i feu misericòrdia. Quan soc capaç de compadir-me, de vibrar de compassió davant del dolor de l'altre, llavors hi ha amor cristià. Compadir (com-patir) vol dir patir amb. Si jo no pateixo o no sintonitzo amb el patiment del qui està patint, no puc estimar. Li imposaré la meua manera de fer, no l'escoltaré, no el respectaré...

Jesús davant dels leprosos tingué una compassió extrema. A més, s'indignava per com els tractaven els jueus, que els tenien marginats perquè es pensaven que la seva malaltia era fruit d'un pecat antic i no els deixaven entrar al temple ni a la ciutat. Jesús s'indigna davant d'aquestes actituds. De vegades, en nom de Déu o de la religió, es tenen aquestes actituds endurides. Però Jesús es compadeix dels leprosos. I quan el pare del fill pròdig, que surt cada matí a veure si torna el seu fill, un dia el veu aparèixer, diu el text que experimentarà una compassió extraordinària. L'amor cristià és compassió.

Sant Francesc, a l'Alverna, quan té l'experiència dels estigmes, va sentir un immens dolor de compassió contemplant el Crist, i una immensa joia a la vegada. I fra Pere, un frare que havia estat a Sarrià i a Arenys, plorava a l'església mentre resava el Viacrucis. Plorava de compassió per Jesús. Compadir-nos dels dolors de Jesús encarnat en els pobres i en els sofrents, aquesta és la compassió cristiana. I sant Francesc, quan redacta el Càntic de les Criatures, aquell text tan bell, ho fa en un context de malaltia, de ceguesa, de fracàs perquè els seus germans havien abandonat el seu carisma... per tant, en una nit fosca. I, en aquest estat, es posà a pregar i va sentir compassió d'ell mateix. També hem de compadir-nos de nosaltres mateixos, tal com Crist es compadeix de nosaltres. En aquell moment Francesc té una experiència de resurrecció, una experiència de Déu: "per aquestes teves malalties, considera't que ja estàs en el meu Regne del Cel". I la joia de la resurrecció que li provoca aquesta experiència, li fa escriure el Càntic. És un Càntic de persona ressuscitada, reconciliada, que ha retornat a la innocència del Paradís.

La tendresa

La tendresa és la música de la santedat. Els sants són persones tendres. L'amor cristià és sentir la tendresa de Jesús. La tendresa és mostra que tenim l'Esperit Sant. Fra Pere, que us deia abans, quan pelava ametlles parlava amb elles. Era una delícia. Després parlava als gatets i semblava que l'escoltaven. I quan estava a l'horta, treballant, cada hora parava per fer l'Àngelus. I anava parlant amb els ocellots, a la seva manera... i era com un retorn al Paradís, amb una gran tendresa... Era un home, realment, d'oració, rude perquè havia fet de llenyataire al Montseny, però un home d'oració. Des que s'havia jubilat i ja no podia treballar, s'anava a resar cinc hores al dia a la capella..., era la seva feina. Recordo una vegada, fa més de vint-i-

cinc anys, que jo era novici i anava pujant per l'escala, i fra Pere sortia de la capella. Li vaig dir: "Hola, fra Pere" i ell va contestar: "Hola" però d'una manera que em va fer saltar les entranyes de goig, com a la Visitació. Va ser un "hola" tan prenyat de tendresa de l'Esperit Sant, que en mi, pobre novici, va fer saltar les entranyes com Maria a Elisabet. Això és l'evangelització. Un simple "hola" prenyat de l'Esperit Sant, perquè venia de resar molta estona, és capaç d'alegrar els qui conviuen amb tu. Això és un sant. No cal fer grans coses, sinó estar posseït de la tendresa de l'Esperit Sant. Fra Pere era un home taciturn, parlava poc, però quan parlava tots quedàvem bocabadats... L'escoltàvem amb molta atenció perquè del seu cor senzill però profund sortien paraules prenyades d'Esperit Sant.

Jo vaig tenir molta relació amb la Cristina Kaufmann, era una dona madura, forta, que havia estat priora molts anys i amb tasques de govern delicades, però era una nena, d'una tendresa i afectuositat tan notable, que jo, pobre de mi, cada vegada que hi anava, em sentia escoltat sense presses, i se'm contagiava la transparència del seu rostre. El seu to de veu et guaria les ferides. Cada vegada que et veia et donava dos petons, cosa que m'impressionava molt. Us asseguro que era guaridor: aquesta tendresa tan neta, tan profundament cristiana. I aquesta tendresa en les nostres relacions, quan és neta i sana, és signe de la presència de l'Esperit Sant. La tendresa ha estat el nord de tota la meua vida, més que les normes, més que el que em deien, més que el que em manaven... El criteri de discerniment fonamental ha estat allà on hi havia tendresa i allà on no n'hi havia. Crec que és un bon nord. El que és autèntic a la vida té música de tendresa. La Cristina Kaufmann ho deia: "la ternura es el movimiento de lo santo en nosotros", és la presència de Déu en nosaltres. A mesura que ens atrevim, que ens destapem, que ens expressem tendrament, l'Esperit Sant està en nosaltres.

Jesús és una persona molt afectiva, encara que és un home rude perquè era fuster-paleta i tenia les mans calloses i la cara esquerdada pel vent i morena pel sol. Però Jesús era profundament afectiu: "Deixeu que els nens vinguin a mi" i els abraça, es deixa tocar per les dones i no s'escandalitza allà a casa de Simó el fariseu, és un home que es commou, plora quan Llàtzer el seu amic és mort... Jesús és un home que viu la tendresa d'una manera normal, rentant els peus als seus apòstols, que és una feina de mare, profundament tendra... La tendresa de Déu s'expressa en la tendresa humana. Per això els cristians estem destinats a ser presència enmig del món de la tendresa de Déu, de l'amor de Déu, sense por.

A la Bíblia hi ha moltes imatges de la tendresa de Déu. El salm 130: "Em mantinc en una pau tranquil·la com un nen a la falda de la mare tot esperant els vostres dons". Quina imatge més bonica d'un cristià, la d'estar com un nen a la falda de la mare. O Isaïes, que diu: "Com una mare consola el seu fill, jo us consolaré; com una mare alleta el seu fill, beureu de la llet dels meus pits..." (Is 66). Déu en figura de mare que dona d'alletar als seus fills. O, per exemple, Osees 11, que mostra Déu com un pare que agafa el seu nen, l'abraça i se'l posa a la galta. Són imatges profundament tendres que mostren com és Déu, ja a l'Antic Testament. I el Càntic dels Càntics, té unes imatges molt tendres de l'amor eròtic normal de dos esposos. La tendresa de bona llei presideix moltes escenes de la Bíblia i defineix molt bé com és l'Esperit de Jesús.

Les fonts de l'espiritualitat

Com es beu, en quins llocs es beu l'Esperit Sant? D'entrada, a la litúrgia cristiana. Els sagraments són la gràcia, l'Esperit Sant de Déu que davalla en forma encarnada, humana, especialment en l'Eucaristia. En l'Eucaristia hi ha la presència sacramental de Jesús ressuscitat, i, en la mesura que ens hi empellem com en el Cep (Jn 15), participant de l'Eucaristia,

experimentem la gràcia de l'Esperit Sant, posseïm l'Esperit Sant. Sols cal tenir el cor ben disposat.

La pregària personal és el lloc on ens omplim de l'Esperit, és insubstituïble i no ho pot fer un altre per mi.

Els pobres i els sofrents també són espai on trobar l'Esperit. Tinc la sort enorme que tres dies a la setmana he d'atendre a les persones que venen a demanar aliments, que tenen problemes... No ho canviaria per res, és pesat, però no ho canviaria per res, perquè el rostre del pobre em parla de Crist. En la simplicitat del pobre, en la veritat del rostre rude del pobre, hi ha la veritat de Crist. Per tant, en contacte amb ells, ens cristifiquem.

Un altre lloc privilegiat per posseir l'Esperit Sant és la relació humana reconciliada. La relació humana sincera, veritable, amorosa... Dos esposos es poden fer tant bé quan s'estimen... Quan van bé les relacions, ja pot ploure, que no passa res, perquè estan plens. La relació humana és el lloc on compartir l'Esperit de Jesús. Però aquesta relació s'ha d'empeltar a la relació amb Jesús. La font és Ell, el Cep és Ell, l'aigua viva és Ell, el pa de la vida és Ell. Si no estem empeltats al tronc, ens assequem.

L'art, la música, la poesia també són llocs de la presència de l'Esperit. I també la Creació. La naturalesa ens pot parlar de Déu, ens pot donar pau, amb la condició que el cor sigui sensible. Sant Francesc, quan va tornar de la guerra amb Perusa, on havia estat empresonat, va estar malalt molt de temps i, quan sortia a veure els camps que tant li agradaven abans, ja no li deien res, només sentia buidor, perquè tenia el cor malalt, perquè tenia el cor ple d'ambició cavalleresca, ple de violència, perquè venia de la guerra... I, quan tinc el cor malament, no sintonitzo ni amb la naturalesa, ni amb els germans, ni amb la Paraula de Déu.

Els cristians estem destinats a fer visible, encarnat, el Cel a la terra, el Regne de Déu, en la mesura de les nostres possibilitats. Una vida serena, mínimament joiosa, amb calma, sense atabalament, amable, amb una mica de distància respecte als sentiments..., pot ser un gran testimoni de la presència de Déu.

La clau per accedir a l'Esperit Sant, és beure bé de la font però, sobretot, tenir el cor una mica ferit, una mica matxucat. "Quebranto con Cristo quebrantado". Els exiliats que van tornar de Babilònia tenien el cor trencat, per això van poder madurar espiritualment. L'assignatura fonamental de la vida cristiana, que és posseir l'Esperit Sant, passa per la creu, per acceptar el dolor, acceptar les injúries, acceptar les dificultats, no fugir-ne, i deixar que tot això trenqui una mica les meves seguretats, plorar una mica i llavors encarar-se a la font de la vida que és Ell.

